

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

II. Liceatne per patres Thomistica nostrorum absolutè contingentium
præfinitio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

annece: qua frequenter Deus de nostris rebus (quas tamen apprimeuerit nouit) quasi dubius interrogat, ut in differentem, ac de se aincipit ad virum arbitrij nostri potentiam declarat. Matth. 16. *Quem dicunt homines esse filium hominis?* *Lucas 18. Putum inuenier fidem in terra?* *Ioann. 6. Numquid ego vos vultis abire?* Genes. 3. *Adam ubi es?* & cap. 4. *Vbi est Abel frater tuus?* Ad quae Tertullian. 2. contra Marcion. cap. 2.5. Interrogabat Deus quasi incertus. *Et hinc liber arbitrij probans hominem in causa, aut negationis, aut confessionis: ut daret et locum confidendi delitum?* *Ego nomine relevandi, sicut de Cain, &c.* Eodem tendit diuina de operibus, ac studiis hominum exploratio: ac si ea secundum se ipsa perfecta, & scientia sue in aperto polita non haberet: quia nimis in sua causa, voluntate nostra contingens, & indeterminata sunt: ut exploratio materna omnis esse debet. Genes. 18. *Defendam, & videbo virum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint.* *An non est ita, ut sciam.* Deuter. 8. Tentasse dicitur populum, ut nota fierent, qua in animo rur versabantur; *vtrum custodieris mandata illius.* Iobum insuper Abrahamum, & Tobiam tenaciter dicitur, ut corum virtus magis innotesceret: quod si innotescencia non sibi, sed nobis eis tentationibus a Deo procurabatur; adhuc ea locutione actionum earum libertas, & contingencia fatis innotescit. Quarta ad rem hanc figurata locutio est. *Apostolica* *petrica,* qua per abruptam orationem sensus sui suspensio contingens aliquid, & indeterminatum de nostris actionibus denotat Deus. Eiusmodi est illa oratio parabolæ de intructifera fidelitate, cuique sententia suspensa, tanquam a contingente eius fructificatione dependent. *Etsi quidem fecerit fructum, si in auctoritate futurum sucedere eam.* Et Matth. 24. Ita, ut in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi. Ad quae Gregor. Magn. hom. 9. in Ezech. in id. Si forte electi, col. 3. dubitatio itaque sermonis à domino in electis explicat trepidationem, ambiguitatem mentis. Non diuina, in qua esse nequit, sed humana, que ob sequum ad virum potestatem anceps, & ambigua est, ac de se certum, & determinatum cument alterum non habet.

9. Quinta figurata ad institutum praesens scriptura locutio est: qua Deus nos, non tamen dicitur inuenire Psal. 38. *Inueni David serum meum.* Act. 13. *Inueni David filium esse virum secundum cor meum.* Matth. 8. Non inueni tantum fidem in Israel. c. 24. *Inuenierit sic faciem: Lucas 12. Inuenierit vigilantem.* cap. 18. *Putum inuenier fidem in terra?* Nihil enim inuenit alicuius dicitur, quod fini vita contingens, aut causa ipsi occurrit. Potest autem illi causa, aut contingenter occurere. Primo: quia contingens in se non sit, sed naturale, ignorabatur tamen ubi esset, si que Genes. 26. *Serui Iacob venerunt, dicentes, inuenimus aquam, in quam, ignari anteac incurvantur.* Hic autem occurrendi causa, & contingenter ita, quia Deus inuenire dicitur, in Deum omniscium, nulliusque rei, locis ignoramus cadere nequit. Secundo: ut inuenient alii cui causa, & contingenter occurere: quia posita onus sua dispositione, & quantum ex parte sui determinationis ad illam apponendum est, apophito; adhuc tamen alter poterat euenerit, quam euenerit, argu euensis deprehendens est: quia ab alio veterum contingenter, & causa, ac non necessario adiuncto, ut ita euenerit, dependit. Hinc actus nostrorum liberos, esti contingentes sint nos inuenire non dicimus: quia ab veteriori alterius determinatione, seu contingenti adiunctione post nostram voluntatis determinationem, haud quaque pendent. Sed neque, qua à liberis nostris actibus, anteque & dispositione per illos applicata, necessarii euenerint, dicimus inuenire: ut faber sellam, & statuam statuimus; si aliquid in cis, ultra artis, & voluntatis sue dispositionem, in in eis euenerit. Cum ergo nos, aut opera nostra inuenire Deus primo modo ex nostri, aut eorum ignorantie dici nequeat: nec alius inueniendi causa, & contingenter responde inuenientis modus reliquus sit præter tunc secundum: oportet, ut posita eius voluntate, & prædestinationis dispositione de nostris operibus veterior nostra voluntatis, & potestatis indifferenter arbitrij nostri ad ipsa, eorumque opposita libera, & contingens determinatio expectanda sit, ut contingenter, & causa Dei voluntari, & prædestinationi suppeditis adiungatur, ut ope-

ra nostra de facto euenerint potuit, quam opposita; sic que contingenter Deo occurrant, ut ipse illa inuenire dicatur. Confirmatur: quia, ut haec occuritus contingencia necessaria inuenientibus in inueniendo, clarus ab iherupra in re præfenti statuarit in ous perdita parabola dicitur. *Si contingit, ut inuenias eam.* Confirmatur secundo: quia nullibi Deus in scriptura inuenire aliquid dicitur, quod a libero nostro arbitrio non dependeat, cum parabolice loquitur: ut in ous perdita, & sicut ex fructu parabolis, que liberam nostram conuercionem, & bonorum operum fructum defingant. Id quod in nostra culpa inuenientis efficacius est: de qua Ezechiel 2. Donec inuenita est iniurias in te. Apocalyp. 10. *Inueni eos mandaeos.* In eam quippe præter, immo contra suam intentionem præscientia tua Deus incurrat. Ideo etiam mala pena inuenire impios. Deuter. 30. *ape dicuntur: quia, cum ad deterrendos homines à culpa, primus fuit a Deo institutus, è præto libertatis eorum ylū venit, ut in homines incurant.*

QVÆSTIO II.

Licetne per Patres Thomistica nostrorum absolute contingentium præfinitio?

T s i ex quæst. 1. abunde constet eam per Patres scriptura testimonia data explicantes non, licet id tamen hic abundanter constabat.

CERTAMEN I.

Patres præsterrim Greci stant pro arbitrij nostri indifferenti ad virumvis potestate.

A liberi arbitrij nostri testimonia in sententiam eandem ex prefatis, aliusque scriptura locis altissimis mentione reportant eorum verbis veterius ostendamus. Et in primis Theologorum, ut Nazian. aiebat, summum, & Apostolorum Princeps Petrus apud Clem. Roman. lib. 3. recognit, pag. 3, cum Simone Mago, contra potestatem arbitrij nostri ex fato ad vnam determinatam patrem, contendit esse indifferenter ad partem vitramque: quod cum prius admissus Magus, nec cum illis, que defacte necessitate tunc docebat, conuenire videret, negabat potest Petro, quia ea occasione sic fatur. *Videte fratres in quibus absurdum incedit Simon, qui ante adiumentum meum dicit, quod homines in potestate habent, & sapere, & facere, que vellet?* & pag. 4. ita illum virget. *Dic quod modo Deus iudicat secundum veritatem, nonunque pro actibus suis, si agere aliquid in potestate non habui, & subiectus, liberum arbitrium est sensus animi habens virtutem, qua possit ad quos velit, adhuc inclinari.* libri med. *Possum esse in auditorum potestate eligere virum malum.* Et in itinerario recte Hagione Cardinali, in in Eccl. 15. Reliquum eum in manu Cenitij sui inquit, libertas arbitrij est consensu anima habens virtutem inclinandi se ad quae volunt. Et apud eundem Clement. 4. recognit, pag. 2. ait, *Inspiracionem ad bonum cuiusque permititur;* Et hoc ipsum est proprium. Potest modum vero. *Vnusquisque habens in se aliud diuinum numeris, aliud propria industria sit ex utroque perficiatur.* Addit que ex ipso dedimus quæst. 1. cert. 2. n. 4. & cert. 3. Barnabas Domini Discipulus apud eundem Clement.

men. i. recognit. Et sic auditores, & disputatores ethnici alloquuntur. [Sic autem in vestra potestate, vel recipere, quæ adiunciamus, vel spernere. Nos enim, quod expedire nouimus, tacere non possumus.] Et statim fecerit ipse Clemens, [Perferant ad vos diuina mandata: ita, ut omnes, qui audiunt sequi possint:] Cum tamen, codem teste, nein fere sit fecutus. Nec refert liberos recognitionum Clemens non esse, atque esse ab hareris corruptos. Sunt enim, vel eius, vel alterius æque docti, & antiqui, neque in hac parte vitari, sed solum in articulis, vi funim, qui filii diuinitatem simileque, & aliqui cœfus, concernunt ut docte oī endit Bellarmin, de grat. & lib. 5. cap. 25. Idem Clemens, epist. 3. de offic. Sacerd. & cleric. col. 4. *Si quis sane audiens sermonem veri prophetae vel recipere, aut nolit, & amplecti onus eius (id est mandata vita) habet in sua potestate: liber enim (unum arbitrii).* Et subdit potestatem hanc tam excludere necessitatem, quam impossibilitatem extremi alterius, & deinceps recitauimus: concluditque: [Nunc autem, qui liberum est, animo, in quam velit partem declinare diuiniūm, & quam probarerit, eligere viam, conflat inesse in omnibus arbitrii libertatem.] Boethius 5. de consolat. profa. 6. [siue proculdubio cuncta, que Deus esse futura praenotet: sed cum quadam de liberto proficiuntur arbitrio: que quamvis eueniunt, existendo tamen propriam natum] [liberorum] [non amittunt: qui, proutquam fierent, non eueniunt poruisse.] in fin. [Proposuit te quidem tuum.] ait, [posse deficere; sed quoniam te id posse, & an facias, quove conuertis, prælens prouidentia veritas intuerit, diuina te præficiunt non posse vitare.] Nec alter, quam e sui lappositione, necessitati esse contingenti admittit Iustin. Mart. quæst. 8. ad gent. [liberum arbitrium largitus est nobis Deus: Nonque dominos facit præferendi, ac eligendi, quod nobis videtur ex his, que cognoscimus.] Notar, vero non in rei cognitione, sed in eius electione bonitatem, aut malitiam esse sitam, & quæst. 9. ait, *In nostra potestate est esse cassantes scotatores. Acceptimus autem a Deo faciendi: & non faciendi potestatem: seu, ut paulo ante dixerat, vires nostri propositi (cum quo, ut agamus a Deo vocamus) potestati subiectas, & Apolog. 2. pro Christian. ad Antonin. Sed ipsum (genus humana) liber arbitrio, liberaque voluntate, & rede facere, & peccare docemus, infra. Neque illæ remuneratione, aut laude dignissi esset, si per ipsum bonum non eligent sub me. Nisi homines arbitriu suo possunt superbia fugere, benefia scaturiri, extra culpam erit quidquid agatur. Adde que ex ipso retulimus cert. 2. num. 7. cert. 2. num. 3. & 6. Athanag. Apolog. 2. pro Christian. ad cunctum. Liberi arbitrii ipsi quoque (Angelicis) in utramque partem confluuntur Deus: sicut in hominibus.*

3. Dionysius de eccl. Hierarchy, post med. ait, idolatriam alium à Iudaica nationum non esse Angelorum praefectus tribundam: sed illa, qui proclivitatem sua de recta ad Deum ferente via deflexerint, amorem sibi & contumaciam. Nec post multa. *Neque eorum, que præsidentur liberitate (melius legitimam liberalitatem) diuina radice illustratione, que à prouidentia manat, vel obrunntur, vel obcurantur, sed oculorum mentis dissimilitudo facit, ex effusis paternæ benignitatis largio, vel omnino; (id est, cum effectu) Communicari, capique non posse.* Itaque non prouidentia lux, sed nostri arbitrij, & libertatis malæ & dispositio, & abusus, cum bene vnu possemus, in causa est, ut Dei illustratio effectum in nobis non habeat, non autem potestatis nostra defectus. Hanc etiam potestatem, & mobilitatem arbitrij nostri ad fructus prouidentia diuina percipiendos, non obstante eius immobilitate, triplici illustrat exemplo lib. de diuina. non, cap. 3. sub int. inquietus. *Nos ipsi orationibus exinde, non ad diuinarum radiorum altiorum respectum (quibus potestarem extendendi nos, vel secus, fatetur in nobis) [sicut si multi luminiæ catena ex cœlesti summittante pendens ad inferiora autem descendente, tempore per ipsam muris manibus ad anterius, capientes trahere quidem ipsam deorsum videtur; reuera autem non deponeremus illam, & fursum, & deorsum, & deorsum, & deorsum presentem; sed nos ipsi fursum agitatores, Aut sicut si nauem ascendissemus, & tenere-*

mus quodam funes ex quadam petra ad nos extensos, & sic nobis ad auxilium datus, non ad nos petram, sed nos ipsos vere, & nauem ad petram adducemus. Sicut ē conuerso; si quis itans in naui impingat in petram stantem iuxta mare ager nihil contra petram stantem, & immobilem; sed se ipsum ab illa separabit: & quanto amplius impinget, tanto amplius impingetur. In quorum commentario ita scribit S. Thom. Catena luminiæ ab immobili cœli summitate dependens, vel funes, qui ab immobili petra extensi sunt, significant ordinem diuinae prouidentie ab immobilitate diuinae prouidentie procedentem: quod autem dicit: Catena vbique prætencit in celo, & in terra, & deinde omnibus adest: significat, & prouidentiam eius ad omnia se extenderet: quod autem dicit de immobilitate lapidis: & quod catena ad nos non habet potest: significat diuinae prouidentiae immobilitatem esse, quod autem dicit quod nos ipsi fursum dicimus per catenam immobilem, & petra appropinquamus per fumem, aut ab ea separamur per impulsione: significat mobilitatem nostram ad sequendum diuinae prouidentiae fractum:] contra tertiam propositionem. Quæ ex immobilitate diuinae prouidentiae omnia nostra ex necessitate, & non contingentes nobis eueniunt afferbant. Nec obscuris eandem doctrinam exemplo alio figili, quo communes Trinitati caualitates explicuerat capit. 2. in eius med. illustravit scribens. [At dicer quipiam signum in totis figuris non esse totum idem.] Respondebat vero. [Huius autem rei signum in causa non est. Tum enim seipsum illud, atque idem vbique offert: sed horum, quæ illo participant, dissimilitudo, & differentia diffimiles facit formas, quæ exprimitur, cœlumque, & aetatos exemplaria. Vetus, si mollior sit, & ad figurandum facilis, levior, ac figuris vacua, neque resistant, neque dura sit, neque fluxa, & non coherence figuram certe habebunt, & mundam, & claram permanenter: quod, si quid eorum, que commoda esse diximus habet, id causa erit, cur, & figura non imprimitur, & obscuræ sit, & cetera eueniunt, quæ non apta, & idonea communione contingunt.] Quibus docet ob nostram duritatem, alperitatem, flexibilitatem, & non coherentiam, seu non perseverantiam, sed inconstantiam, non autem ob diuina voluntatis, & prouidentiae signum ipsum in nobis perfecte non imprimi, seu impressum non perferare. Rursum cap. 4. circa finem ait. [Dicit quipiam. Infirmitati supplicium non debet; sed contra veniam.] Respondebat vero. [Si non suppeteret potestas, recte se habet, honestaque efficit oratio; si à bono potestas proficit, quod dat (ut diuina scripta tradunt) uniuersique omnia ea, que illi accommodata sunt, laudanda non est status ex bono, atque bonis suis deflexio, depravatio, declinatio, & prolapsio.

3. S. Ignatius Martyr epist. 3. ad Magnessian. ante med. [Necesse est, ut vnuquisque in loco, quem sibi de præteritis elegerit, in futuro esse præcipiat. Fugimus igitur mortem, & eligamus vitam.] Vtiusque vero potestatem alterius electio supponit post pauca. [Si quis igitur plus fuerit homo Dei est; si vero quis impius exterat Diaboli est: non ex natura, sed ex sententia factus,] sive ut alij vertunt. [Non id factus per naturam, sed per animi arbitrium.] Iterum: [Si non elegerimus pro veritate mori in passione ipsius, vita eius non est in nobis.] Irenæus 4. aduers. heret. ita cap. 71. inferit. [Ostensio, quod homo liber sit, & sive potestatis ad hoc, quod possit eligere bona, vel contraria.] Eoque cap. illud, quod ait: [quoties volui congregare filios tuos, & nolui. Veterem legem libertatis hominis manifestauit: quia liberum eum fecit Dominus ab initio.] Iterum. [Deus poluit in homine potestatem electionis, quemadmodum, & in Angelis.] Et post alia plura in tentiam, cædem concludit caput: qui operantur bonum gloriam, & honorem percipient: quoniam operantur bonum, cum possent non operari illud. Si autem, qui non operantur iudicium iustum recipient Dei: quia non operari sive bonum, cum possent operari illud. Id quod raro cap. 72. confirmat: cuius initio ait: [Omnis homo ciuidem sicut natura: potentes retineri, & operari bonum; & parentes rursum amittere id, & non facere.] Deditus alia eius testimonia ex codem lib. cap. 9. & 27. quæst. 1. certam. 2. num. 3. & 7. & certam. 1. num. 7.

Ecc. 3. Clemens

410 Controu. III. de Decreto, &c.

Clemens Alex. 1. Stromat. circa med. fol. 6. 5 [Nec laudes, nec vituperationes, nec honores, nec supplicia iusta sunt. Si anima non haberet liberam potestatem, & appetendi, & aggrediendi, sed sit virtus in voluntarium.] Post pauca. Liberari ab ignorantie, & a mala, & delectabili electio-
ne, & ante omnia non assentiri fallacibus illisphantasiis,
& virtus situm est in nostra potestate. J. lib. 2. pag. 3. seu
fol. 76. [Nos aures, qui libera, & absoluta potestare eli-
gere, & vitare a domino datum esse hominibus a ser-
pius accepimus, iudicio, quod transmoueri, & excide-
re non potest fidei, aequitatem: alacrem, & promi-
ptum ostendendo spiritum, quoniam vitam eligimus.]
pag. 5. fine ait, subceptionem bone doctrinae, & obedi-
entiam praecipit a proportione, & dispositione audiens
pendere, sicut & actio ex palli dispositione, & propori-
tione: concludit [In nostra potestate esse parere Deo vo-
canti,] & circa libri med. [In nostra quidem certe est po-
testare ad nostram deducere disciplinam, & parere praecip-
pitis.] &c. lib. 4. vers. fin. [Id est in nostra potestate, cuius
ex quo sumus domini, & cuius quod ei aduersatur ipse
philosophari, vel non: credere, aut non credere. Per hoc
ergo, quod sumus &que participes virtusque corum, que
in eis aduentur, inuenimus fieri posse id, quod est
in nostra potestate quia etiam praecpta sunt eiunodi,
ut in nobis possint fieri, & non fieri.] lib. 7. pag. 3. [Lex
huc ab alto data est: ut, qui velit eligat virtutem: & qui
elegisset aeternam vitam, & beatum praemium accepisset,
qui autem virtus est delectatus, concepisset, & versaretur
cum his, quos elegerat.] Subinserit. [Quidquid est
virtute praeeditum mutatur in melius: habens propriam
cautam mutationis electione cognitionis, quam] [elec-
tionem) habet anima in sua potestate. & 1. Pedago c. 6.
post init. ait. Qui verbo paremus, nostrum sumus iuriis,
& arbitrii. Huc faciunt, que ex ipso retulimus quod. i.
cert. 2. aum. 3 & 5. quod autem c. Sancta Romana dist. 15.
Clementis Alex. opera in apochryphis numeret: obfuit
quidem in officiis, & choro Ecclesia ab legantur non au-
tem, ut apud iuiores Parres, & Theologos omnes au-
thoritatem magnam non habuerint, habentque: praefer-
tim ubi ceteris Paribus (ut hic inuenit) in doctrina con-
cordar. Item ad hanc potestatem ad boni electionem, &
obedientiam gratia auxilium requirit. Clemens. conit-
stat expresse ex testimonio eius tertio, & ex innumeris
alii.

4. Origenes hom. 4. in Cant. saepe ante, & post med.
hanc arbitrii nostri potestatem ad verum docet, ac vers.
finem ait, quoniam quidem pro arbitrii libertatem possi-
ble est utrumque ex parte alterius transire, vel ad
partem Dei, si melius: ipso iuante, elegerit, vel, si ne-
quius, ad demonum perire, que repetit fere hom. 12.
numeror, a medio, & lib. 2. contra Celsum ante med.
aliisque locis docet potissimum predestinatione preseentia, &
predicatione actus liberis possibili adhuc esse actum omi-
ni, ut vidimus ex eius locis in concordia libertatis actus
liberi cum eius praesentia, quam doctrinam errorum
Origenis accutari censores Epiphanius, Theophilus, Hie-
ronymus, Augustinus, Theodoretus, Nicæphorus, & reliqui nusquam
inter eos notarunt, imo Pamphilus Martyr, Apolog. pro
Origin: sect. 3. sub init. ex hac eius doctrina recitata in
reliquis Catholicum sive probat. Quo ad causam tam
potestimationis lapsum illum dubitandum non est,
est expresse ad iustificandis, & fidei exordium gratiam
præuenientem, & adiuvantem cum recitari verbis, tum
alias saepe, & tempera requirat: Ant. Magn. epist. 2. ad
Athenæos col. vlt. inquit: quoniam in nostra sumus po-
testate creati. Ephrem. Syrus serm. de vita religiosa, &
monach. pag. 4. fine. Voluntas, cum libera sit, ac sui iuris
tangenti agriculta quidam est, natura nostra consuetu-
dines pravae inferens, & bonas, sicut ipsa voluerit. In-
feruscula. In istu oculi voluntas nostra consuetudines
malas radicitus evellit: & ut sibi libitum fuerit, vir-
tutes bonas inferit. & serm. de timore Dei ad imitar.
proverbior. circa finem. Similis est Monachus viro ex alto
dimisso, qui finem excedit a interculo pendente aripi. &
se illi appendit, & indissimenter pro auxilio ad Dominum
clamat: scilicet se, se defecrit. & sumque virtusque ma-
nus perdidit, præcipitem illico ruiturum, & moritur-
um. Apprehendo vitam eternam. Non igitur solum a
fune desuper dato, sed & a virti attingentis illum, seque-

in illo sustentant virtuosa manu, cum illum posset non
arripere, & retinere, potestate libera pendet præcipitum
vitare. Athanas. orat. contra Idola sub init. *Animam li-
beram est, & sui arbitrii. Potest enim, ut ad bona se in-
clinare, ita bona quoque auersari. Infia. Quia cum sui
parzem viri posse corpore, & membris, & lib. de human.
verbi, cuiusque corporali adiunctu sub init. *Animadver-
tens Deus arbitrii, delectumque homini virreque ver-
gente natura gratiam, quam dederat, legi, & loci praef-
di munitam voluit, ne scilicet vergerer in malum, ut
poterat. His annecte, que ex ipso recitamus quod. 2.
cert. 1. n. 10.**

5. Chrysostomus in cap. 4. Genes. hom. 19. sub init.
quia liberi arbitrii esse fecit nostram naturam omnium
dominum, que sua sunt, omnia pre suamericordia for-
mer exhibet: & scilicet ab condita in profundo mens, &
arcano, horitur, consilii, conatusque nostris malis re-
primit, & necessitatem virisque non imponit, sed congrue
remedii apposuit totem in agrotanit sententia sumus esse
permisit, & hom. 22. in Genes. colum. 2. Non ne mani-
fatum est sua quenvis voluntate, vel malitiam, vel vir-
tus eligere? Nam, nisi ita esset, & natura nostra pra-
vitas infra esset, neque illos puniri, neque istos virtutum
retributiones accipere oportebat. Verum quia in nostra
voluntate totum post gratiam Dei relatum est: id est
peccantibus, &c. & hom. 23. colum. vlt. [Si hoc non esset
sicut in voluntate nostra, neque in potestate mens ne-
que Deus sui iuris naturam nostram fecisset: oportebat,
vel omnes malos esse, qui natura nostra participes sunt,
& insensim obnoxii sunt affectionibus: vel omnes bonus,
& virtute praeditos.] T om. 3. hom. 4. de laudib. Pauli sub
init. Necessestam à Dei vocatione excludit: quia posuit
redire unde discesserat, hom. 5. vulgo de conseru. Pauli
col. 3. Dominatus nostri adepti sumus. Traditamque
nobis à Deo ait, arbitrii potestatem, & hom. 9. de laudib.
Pauli fine ad ea. Nemo venire ad me nisi Pater meus tra-
cerit enim, atque qui autem trahit volentem trahit humique
incentem, ac manus porrigitem, & inerium quoniam
dam responsum commune (si Deus volet, conuocari) re-
ferunt sublati. Quis non arguo, sed valido probo. Volem
autem, & nos etiam nostram affor-
tere: & tunc dicere: si
Deus voluerit. Nam si te ipsum summo, desideriaque tra-
dideris, nequitiam in manus tuas obliuient bona opera.
Et alioquin, si solam voluntatem Dei praetextus nihil est
rum, que opus habes, ad ipsius vnguam, hom. 11. in
Ioan. Corporis natura, quecumque eam opifex ducere
velit, eo sequitur, nec resistit. Animam autem sui iuris vim
in se habet operandi, neque illa in re Deo, vel velit, ob-
temperat. hom. 13. in March sub init. Praesens vita, tam
recte, quam contrarium, tibi vivendi potestatem dat.
Consonis his hom. 56. in March. & hom. 13. ex variis
locis. Matthei circa fin. Romanorum serm. 11. circa fin.
& serm. 16. eam epist. & 1. ad Timotheum. 1. in morali
hom. 3. sub init. & in cap. eius 6. hom. 15. vers. fin. His
subiungo recitata ex ipso q. 1. cert. 2. n. 10. & cert. 3. n. 5.

6. Methodius Mart. de libero arbitrio apud nostrum
Turianum lib. 4. pro epist. Poncif. cap. 2. post med.
[Cum Deus hominem honorare, & scire eum meliora
veller, dedit ei potestatem, qua posset facere, que vel-
let, & potestare eius ad meliora horatur. Non quod
rufus auferat potestatem liberam, quam dedit; sed
quod velit, quod melius est declarare. Habet enim po-
testatem, & mandatum accipit: sed, ut velit potesta-
rem ad meliora consertere, hoc Deus admetton.] Quem-
admodum, ait, Pater filium ut dicat, melius id esse for-
tunatum offendens. [Sic cum Deus hominem hor-
tatur, ut mandatis pareat, non videtur mihi priuare, cum
potestate voluntatis, qua possit, erit non obediens man-
daris. Quamobrem non vult dare præceptum, ut pot-
est, quam dedit, auferat; sed, ut melius aliquid do-
net, tanquam digno, qui majora adiupicatur, quia paruit
Deo; cum aliqui potestare haberet non parendi.] Et ante med. fragmentum relati ad Epiphanius contra
Originem hæret. 64. rogat, quomodo in hoc mundo li-
stum est credere, & non credere: in nobis recte facere, Post
& peccare: in nobis benefacere, & malfacere. Post
med.

med. *Ego in medio mali, ac boni constitutus, velut libero arbitrio prædictus, ut in me esset eligere, quod volo. Inferiusculè. In nobis situm est, sit, cogitatio- nibus absurdis obedire, aut non obedire: vti, aut non vti.] pag. postrema ait non posse rectè a nobis fieri aliquid sine armatura Dei protegente, ac defendente fieri. Nam vero anima indiferentem potestare ex coniunctione cum corpore amissum, aut ligaram non esse his verbis fragmento eodem afferit. Post vinculi, corpori coniunctionem dicitur hoc. Ecce ante faciem tuam posuimus: ut eligas vitam: bonum, & malum: ut eligas bonum. Et si voluntatis, & audieritis me (Ist. 1. 1) Hac enim ipsi voluntati potestatem habentis & non voluntati sub vincula, & necessitatem adiutoria- fum. Cyril. Hierofol. categ. 4. tit. de statu hominis. Cenit animam esse sui iuris, seu voluntatis libera. Subiungit ita hominem definire. [Animal rationale incorruptibile per eum, qui gratiam illi conculit, potestatem habens facere, quod velit.] Et inferius. [Ne quem audias differentem male: sicut hoc (Paulum) dicens: quod nolo hoc facio. Sed memineris etiam dicens: si voluntatis, & audieritis me bona terra con- cedens.] Hac faciunt verba eiusdem data a nobis q. 1. cert. 1. num. 7. & cert. 3. num. 2. & 5. Epiphanius, heretici 16. [que Phænorum] [Propterea, quod possum peccare, & non peccare ab alio supplicia sumuntur. Alius vero laudem referat recte factorum.] Et heretici 24. [in eo, quod omnis homo potest non facere malum, & potest facere malum: cum quidem fecerit, est malum.] Eo- dem spectare, que ex ipso reculimus quæst. 1. cert. 2. num. 7.*

Basil. hom. 9. quod Deus non sit anchor malorum, togæ, de anima. [Vnde autem omnino mali capax est? Quoniam libero factus est arbitrio: quod creature rationis participi maximè conueniebat. Soluta enim haec omni necessitate, & vitam in sua potestate constitutam accipiens, propterea, quod ad imaginem Dei creata est, bonum quidem intelligit, & inceditatem illius nouit: potestareneque habet, ac facultatem in boni contemplatione, & spiritualium fructuum manendi, ac vitam fibi conuocareneque conferandi.] Habet autem, & a bono affectuendo quandoque facultatem, inquit voluntas (pro- actu) ab illis pender, que in nobis sunt sita, deinceps.] Dominum indifferens ad virtutem concedit bonis Angelis, ut caderent, & malis, ut staret in Ist. 14. ad illa: *semen retrobum prepara filios* cædem indiffer- entem arbitrij liberi potestare statuit, lib. 3. contra Eu- non. (Natura virtutis libera (intellectualis creatura) ut utrumlibet possit inclinari: ad electionem, scilicet boni, & peioris)] lib. de spiritu 3. circa med. [Con- sequunt autem dignitatem per perfectuuntiam: haben- tes quidem in eligendo liberum arbitrium; nonque tamquam a eis, qui vere bonus est, conforio exceden- tes.] Subiungit. [Nemo siquidem potest dicere. Do- minum Iesum, nisi in spiritu sancto. Et nullus in spiritu Dei loquens, dicit, Iesum anathema: quod sanè dicerent Iapis, & auctorari spiritus: quorum defecito compro- bar, quod dicimus: virtutes inuincibilis esse sicut arbitrij aque ad vitium verribiles: & ob id opes habentes auxilio spiritus.] Hom. 2. ex hamer. [Voluntatem, liberam sicut dominum, & poten- tiam ad virtumque eis ait.] Addi recitata ex ipso q. 1. cert. 1. num. 7. 11. cert. 3. num. 2. cert. 4. num. 1. Nazian. apoller. Ieu. orat. 1. col. 8. *Singulariter & eximia Dei* *knosis* *argumentum est: nimis facere, ut nefra- que aliquæ ex parte, sit virtus; nec natura tantum* *nobis intrans* *sed voluntate etiam, animique proposito,* *excusat, arbitriique libertate parem in virtumque par-* *tem motum habente. Transferunt alii: liberi arbitrii in* *virtumque partem agitationes. Quam motus ad virtum-* *que potestatem aequaliter, seu pacem, sic afferit orat. 16.* *de pauperum amore longe amet. At in primam illam* *equivalitatem (cœcata hominis ante lapsum) non postre-* *num diuisionem intueri. Superiori culè dicerat. Iti, qui* *hominem primum creauit liberum eum, sicutus arbitrii* *reliqui solum mandari lege coœcivit. Idemque viuenterfo-* *cus semini in illo datum ait orat. 38. de Christi nativitate,*

Hunc arbitrij libertate donatum, ut bonum non minus (id est non solum) illius esset qui elegisset, quam eius, qui semina præbueret, in paradiso collocat. Repe- rit orat. 42. in pæsche longè ab initio. Consonat fibi orat. 31. in ea Matth. 19. Cum consumasset Iesus sermones, circa illud. Quibus datum est num. 7. & carm. ambico 15. cuius titulus. Minus exactæ definitiones sub init.

Menis voluntas motus est, concursus. &
Rerum penes nos quæsita tantummodum.

Quo volo moueri liberum arbitrium vero.
Hoc faciunt alii plura ex Nazian. data q. 1. cert. 2. n. 3. & num. 6.

Potro in eandem scribunt sententiam Nazianzeni ve- tuistiores interprates Elias Cretenis, & Nizetas Serro- nius ad recitata loca. Elias quippe in id Apolog. seu orat. 1. [Generatio proper effectiōnem.] Cum dixi- ferat Adamum arbitrij libertate, & impecatam donatum subdidit. [Impecatam autem dico non, quod peccatum in eum cadere non posset; sed quod ipsum peccare in natura, non haberet: verum potius in animi induc- tione. Et in orat. 4. comment. *Iustitia Dei aduersus* ait. *Ob arbitrij libertatem sic quidem conditi sumus,* ut *vitii capaces existamus.*) in orat. 3. aduersi. Julian. longe amet. [9. Postquam illud scribit. Homo & in bono manere, ac proficere possit diuina gratia ope ac- cedente, itidem permittente Deo proper arbitrij lib- bertatem a bono deflectere, atque in malo esse.] in orat. 19. comment. 3. ne iniuste arbitrij libertates, & di- gitantes spoliare, hominem per vim, & necessitatem ad virtutem trahere Dei sapientia huc consilium reperit: nemè, ut hominem ad eas quæ velit, se adiungere sine- re. Nizetas vero in orat. 40. Nazian. comment. penult. vers. med. [Alia in arbitrio nostro posita sunt: vt iram, ac cupiditatem, libidinemque comprimere, vel iisdem succumbere. Quarum igitur rerum arbitrium penes te est, harum causas exterius ne conquiras. Verum hoc pro certo habeas; id quod propriè malum est, à libera, & voluntaria à bono auctorione originem ducere.] Addi quæ ex ipso reculimus q. 1. cert. 2. num. 3. cert. 3. num. 4. Gregor. Nisien. lib. de Beatiitudinibus in 5. circa med.

[Omnia bonorum materias, atque subiuncta natura sui operis (ad sui imaginem formati) depositu Deus: vt nulla res bona, arque honesta extrinsecus in nos se inge- rat, & insinuat: sed in potestate nostra sit, vt habeamus, quod velimus: tanquam ex celo quadam penuria ex natura bonum promentes.] Subiungit. [Ex his autem plena, summaque potestas, quam in natura Do- minus naturæ fabricatus est aperte demonstrauit: pro- priece quod omnia (sive bona, sive mala sunt) ex nostra libera voluntate dependent. Orat. de dormientibus longe à med. huc (relectatis ad rem superfluis) habet fidatam esse homini sibi potestarem, & dominum: fineudo il- lum, in quibus volueris, versari: & in arbitrio illius esse propriectionem, & inclinationem ad virtutibet, vel ad virtutem, vel ad vitium.] Orat. cæcchet. c. 31. [Ra- tionem perdi, si arbitrij libertas, seu alterutrum eligendi potestas desit. Ad quid enim sive vetus mente, sibi potestas eius eligendi, quod suo arbitriu constituit, sita est in alio: non in ipso.] Quibus consonat alia orat. cæcchet. cap. 5. vers. fin. lib. de vita Moy. verl. med. hom. 2. in Ecccl. col. 2. hom. 3. med. subiungit quæ ex ipso reci- tauit q. 1. cert. 2. num. 9. cert. 3. num. 2. succedit Nemelius ex Philologo celebrissime Episcop. Emilius. (cuius sunt. Philologie libri, qui Nyleno tribuuntur) t. 9. Biblioth. lib. de natura homini, & animæ facultatibus c. 35. alias 6. Philologie debet enim esse liberum, quod in nostra potestate est aliquando appetere, aliquando re- fugere. Idem, vt proxime dixerat, causis positis: re- pevit ferè cap. 36. & 39. ait: hominem per liberum arbitrium esse suorum operum principium, auctorem, & domi- num. Item in nostra potestate esse positum habitus exerce- re, vel non exercere. Vnde concludit. Itaque in nobis sicut in iustis esse, aut iniustis. cap. 40. sub init. Con- fusa est rerum continguum per aquæ in virtumque partem. Quod genus continguum sic definitur: quod, cum ipsum possumus, tunc eius oppositum. Huius opio penes nostram mentem est: & hac actionis est principium. Eaque in nostra potestare sunt, que aquæ in virtumque partem contingunt, vt moueri, & non moueri,

TEGA
1. part
VIA

412 Controu. III. de Decreto, &c.

moueri, &c. Denique quæcumque eius modi sunt, ut in iis vitijs, & virtutis opera in sint,] Et subinferius. [Nostra potestas est actionum ad virtutem, & virtutum, & electionum, & motuum, &c, quorum xæquem etiam opposita agere possumus,] c. 41. post med. [Omnis vis eligendi oppofitorum est. Vna enim eademque facultas est, & mentiendi, & verum dicendi. Et vna eademque facultas temperate, & in temperate vivendi;] Ceterum potestatem ad bonum & gubernatione, & prouidentia supernaturale Dei venire probat c. 44. & 45. Eadem sententiam continent plura eius testimonia data q. 1. cert. 2. num. 2. & 6.

Theophilus Alex. (cui interpres Hieronym.) epist. 3. paschali col. 3. t. 3. Biblioth. [Neque ambiguit, quin in veram partem faciendi, vel non faciendi bona habeamus liberam facultatem.] Vide alia ex ipso data q. 1. cert. 2. num. 7. Euseb. Cef. 6. preparat. Euangel. cap. 5. sub int. ait. [Nostra nos appetitione moueri.] Intra. [Nostro ipso sumus confitio ad sequendum, aut faciendum moueri nos.] post med. [Nos esse causam eorum, quæ libertatis nostre sunt. Intra. Dominus sibi ipsi animus est; postea. In potestate libera est virtus pramissæ sine vi aliquæ eligere: cum potest contraria, Cap. 6. post med. laudat Eusebium, quod post vaticinum de filij parrocchio dixerit (sicut & Origines 2. contra Celsum circa med.) Quemadmodum Laus dare operam liberis, & non dare: siue eius filius interficeret, & non interficeret potest;] ut liberum eum interficeret significaret. cap. 7. circa med. [Quæ in nostra potestate sunt ea, sicut volumus, disponentes. Intra. Mea potestatis est pugnare, & non pugnare. ver. fin. quædam actiones (liberas nempe ait) ad virum libet contingentes] cap. 9. med. Contingentia est, que accidere, & non accidere possunt. Et plura de indifferente potestate libertatis post med. In delinquentibus conuerit, & non conuerit potestatem in esse lib. 4. demonstrat Euang. cap. 1. ante med. ait. Animas hominum accepisse naturam solitam, ac liberam voluntatis, atque arbitrij, tam ad bonum, quam ad boni contrarium, confirmat c. 6. Et si autem non ita statim, sed post Nilensem Concilium ab Atriaissimo resipuerit, quæ ad arbitrij libertatem, à nemine notatur aliquando despissit. Simili ex ipso dedimus q. 1. cert. 1. num. 10. cert. 2. num. 8. cert. 4. num. 5. Macarius senior t. 2. Biblioth. hom. 15. prop. med. præter superius data. Vides, inquit, quam versatilis sit ipsa natura: & quod ad virtutem propensa sit; & è diuerto, etiam ad bonum, & honestum: & secundum veramque proprietatem, ad quas voluerit, actiones aptas est inclinare: capax est igitur natura, tum boni, tum mali, &c. Post pauca volenti peccare. Nemo tibi resistere potest, ac potest quæcumque Deo obtemperare, & virtutis cum victoria resistere. [Mens enim ciusmodi, quæ resistit, accreluctat Deo, & infinita, potest obfirmata ratione coercere viatorum impetus, & obscurana desideria.] post med. [Elias est homo naturæ: ut etiam si in profundum viatorum lapsum sit, ac peccato dereliquerit, ad id, quod bonum est, conuerit potest; & è contra: spiritu sancto deuinctus, & rerum ecclesiasticæ ebrietate corruptus ad id, quod malum est, conuerit potest.] Hom. 27. med. ait. [Apostolos etiam in gratia consummatus, & confirmatus, illa non satis prohibitos, quomodo agerent, quæ vellet: etiam si ipsi committere voluerent, quæ gratia displiceant. Nam boni, malique capax est natura nostra, &c.] Idque statim non infirmatæ gratia perfectorum tribendum ait: sed quod per quantumvis maximam illis (permitti, ut habeant suas volutates, ac facultatem agenti, quæbuerint, & quo voluerint inclinandi. Ipsa quaque natura humana, licet infirma, etiam si illi bonum in sua facultatem habet versatilis.] Subienda hic, & alia eiusdem loca recitat q. 1. cert. 1. num. 7. cert. 3. num. 2. Marcus Eremita lib. de lege spirituali, capitulo 5 de his, qui percut ex operibus le intificari num. 56. occulte nobis gratia auxiliari non desinit: in nobis autem situm est pro virili bonum facere, aut non facere,] lib. de Baptismo col. 2. fine respon. ad 1. interrogat. [Habemus facultatem inclinandi, quo libuerit, siue ad bonum, siue ad malum.] Inferiuscule ad 1. interrogat. [Per Baptismum à violenta seruitute nos expulit = vacuato per cruce peccato: statimque præcepta libertatis: in quibus

vt permaneamus, neque, libera nostra concessit voluntati. Longè à med. [Haec & similia, cum sciat scriptura in nostra facultate positum esse, ut haec agamus, neque, &c. post aliqua. Tibi persuadet ille ipse primus homo se non fuisse mutationis expertem, neque ad vitium particulariter conuertibilem, neque necessitate natura, sed beneplacito voluntatis transuersum esse mandatum: quemadmodum ille patre poterat oppugnatione satanae, habebat autem potestatem, sicut & nos.

Cyril. Alex. 3. contra Julian. col. 3. [Voluntatis nutritus rationalis regitur creatura ad hoc, quod recte habeat, vel male, liberis ad opus pro rumpens impeditibus. col. 4. [Humana mens potestatem fortia est, quæ facienda, vel non: & permisit a voluntatis imperitibus, ut dixi, ad quodlibet, lib. 8. sub fin.] Rationalis, & mentalis creatura liberum habet motum ad faciendum, quæcumque volenter.] lib. 2. in Ioan. cap. 5. ad ea. [Dileximus homines magis tenebras, quam lucem,] ait. [Liberum arbitrium hominis his verbis ostendit: qui ad alterum secundum animi sui motum potest profici. Sic enim iultè laudem, si bene agimus; & contraria si mala committimus, inuenimus.] codem spe. Etiam eiudem testimonia plura data q. 1. cert. 2. num. 2. & 5. cert. 3. num. 3. & cert. 4. num. 2. Damasc. 2. fid. cap. 22. circa med. ait, arbitrio nostri electionem viuis pra alio illi verum, [quæ in nostra potestate sunt; & eorum alterorum facere nos posse.] cap. 26. int. [Eorum, quæ sunt, quædam in nobis sunt (quæ nobis scilicet libera) in nobis autem sunt ea, quorum sumus libram ad epi potestatem, & facere, & non facere.] Subinferius. [Proprietà in nobis sunt omnia anima, de quibus confluuntur. Consilium autem eorum est, quæ adesse, vñque, deinceps contingit. Adeque vero contingens est, quod idem possumus, & eius oportet.] Inferiuscule vero in exemplis adeque contingentes plures humanas actiones, tam internas, quam externas, eamque negationes recensit, [& quæcumque sunt eiusmodi, in quibus sunt virtutes, & virtutis opera.] Reperit sententiam hanc suam plures cap. 27. sicut haec in primis verba de creatura libera nota. [Dominans erit humanum actionem, & potestatem habet refrrenare appetitum, & ipsum sequi; & mera arbitrio potestate malitiae intentor effectus.] Dialog. contra Manich. ver. fin. Occasione mutationis diaboli a bono in malum ait. [Ex rebus conditis, omnes quidem illi, quæ rationis participes sunt, voluntatis respectu mutabiles sunt.] Et subdit. [Arbitrio libertate prædictum id circa eum condidit: quia, quidquid ratione virtut, si iuriis sit necesse est.] Quorum enim ratione vñtr, si arbitrio libertate careat,] Subiungenda ex Damasceno data q. 1. cert. 1. n. 8. & 11. cert. 2. num. 2. & 3. cert. 3. num. 5. & 8. cert. 4. num. 2. Ne vero hanc indifferenter potest libertate potestatem ad bonum absque Dei gratia admitti ab ipsi putares, Dei gratiam ad capitis finem ad eam potestem requirit. Et cap. 30. sub int. utrumque sumum expedit. [Nec circa Dei opem, arque auxilium fieri posse, ut bonum, aut velut, aut faciamus. Ceterum nobis liberum est, vel in virtute perseire, Deinceps voluntatem sequi, vel à virtute abscedere. Author historie Barlaam Damasceno à nonnullis adscripta c. 15. post med. arbitrio libertatem describit. Anima ratione vñtris voluntas sine illo impedimento ad id, quod voluntate est sine ad virtutem, sine ad vitium. Iterum. Arbitrio libertas est intellectus animæ pro suo arbitratu co-gitatio. Olympiodorus ex Peripateticis Monachus in Eccl. c. 3. sub int. docet spiritualem orationem, & intentionem nostrum à nobis pendere: esseque in nostra potestate. Et cap. 12. sub int. liberam nostram voluntatem, & potestatem curandi de propria salute instituta dispensatione statuit, & in Comitoli catena Graecorum Pat. in Iob ad id capitis 34. Neque enim ultra in hominibus potestate est, ut veniat ad Deum in iudicium:] cum Nizeta ait. [Hoc quidem tempore bonum, & malum in eius re nobis erit crepta facultas.] Nec pro eadem sententia obscuriora, quæ ex ipso dedimus q. 1. cert. 3. n. 1. & 2. Theodorus. 5. de prouidentia circa fin. [Est autem plures vñm rationem (arbitrium) vis, ac potestas agendum rerum, ut itacundiam quidem continet; cupiditate

tatem vero impellat.] Et ostensio, quomodo altera alteram contineat subdit. [Hæc autem ipsa perfectissime transfiguntur, dum ratio habens, scientissime moderatur. Subsiderius. Neque hominum sapientissimi coerendis sceleribus leges vnguam tulissent, nisi conperum illis tuisset, certa sententia humana facinora perpetrari.] Dediimus aliud eius testimonium q.1. cert. 4. n.5. Diadocus de vita spiri. c.5. tom.5. Biblioth. [Liberi arbitrii potestas est voluntas animi rationalis; que promptè mouetur, quo velit.] Pachomius apud Surium t.3. in eius vita c.67. pag.329. *Eius, quod in nostra potestate est & dominatur non est, abstinemus, neem premio: ne pœna digringam,] lib. 6. post med. [Libere potestatis animalia, que mouentur ex seipso, modo in meliori, modo in deteriori partem inclinare possunt.] Anafit, Episcop. Nycten. t.1. Biblioth. q.6. in script. col. ante pen. ex Bahllo. [Non potestate nostra situm esse ait, vel à virtu abstinet, vel malos esse.]*

Theophilactus Marci 4. n.27. parabolam seminantis, feminique crecentis, dum dormit; & nescit ille, diuinæ erga nos prouidentia ita adaptat, crescit autem semen (diuinæ inspirations, & verbi). *ipso nescio (nulla scilicet Dei, ac si dormiret vicerior cura) liberum enim arbitrii sumus: & in nostra electione oportebit semere, vel ostendere, vel non. Quibus similius habet in Luca 10. sub init. & Ioan. 5. verf. fin. ad id. [Neque vultus venire ad me,] & c.6. ad ea. [Nemo potest venire ad me.] Et c.13. in id. [Non de omnibus vobis dico, ait, elegit quidem cum Iudam] cum bonus esset, sicut, & Saul; sed mutatus est ipso liberi exitus arbitrii: Permittit autem vniuersitatem, secundum quod vult operari: non enim auctor librum arbitrium.] Constat libri in hac doctrina ad Rom.9. in id. [Non volentes, neque currentis.] Item 1. Corinth. 6. circa fin. & c.10. in id. *Omnia mihi licent, & astepe alias. Denique Luca 15. Filii prodigi parabola, & diuinae substantiae, que contingebat quæcumque est suis filiis arbitrii liberi, & omnium, quæ illud ad bonum eius vlam iuuent communem omnibus rationalibus creaturis à Deo imperacionem intelligit, tam enim liberum arbitrium, quam reliqua gratia, sive externe, sive interna dona in substantia, & diuinitus nostris recenter.] At alii, inquit, vniuersitatem libere secundum rationem. Alij autem dilapidamus bonum diuinum; infernali culè. Itaque, qui dedit omnia hæc, ex equo permisit libere ingredi.] Addit eius testimonio recitata q.1. cert. 3. n.2. & 3. cert. 4. n.4. cui interpretatione, & sententia subscriber Euthymius ad idem c.15. Luce. OEcumen. 1. ad Timoth.2. [Si Deus vult, quare non vult? non fit, quia illi non natus,] & 2. ad Timoth.2. ad id. [Si quis emundauerit se ab his, & ob id ipsos in progressu accusat, quod eipso ad huc deduxerit.] Scilicet, vata essent testacea, & prætia, de quibus inferius. [Tales autem possunt voluntate immutari, & ad bonum, & ad malum.] Alius ex Euthymio deditus q.1. cert. 2. n.6. & cert. 3. n.2. & 3. Zachari. 1. Biblioth. Mitemenens lib. de mundi creat. sub fin. tom.4. Biblioth. ait. *Deus sua potestate fecisse hominem. His etiam addenda videbantur aliorum Paratum Græcorum testimonia, quæ cum rem hanc ex scriptura locis agebamus q.1. recitauimus. Idcirco fatis nunc erit eos nominatum recenter, & loca vbi à nobis recitata sunt, adnotare. Philo Carpathius ea q.1. cert. 1. num. 8. Concil. Nycten. num. 10. Philoxenus Episcop. Mabugen. num. 12. Moes Barcephiæ ibidem, & cert. 2. n.4. & cert. 3. n.5. Eusebius cert. 1. n.12. Synodus Palæstina cert. 2. n.1. OEcumenius num. 6.***

CERTAMEN II.

Alia pro eadem veritate latinorum
Patrum testimonia.

1. *Tam mulens in voluntatis liberæ indifferentia, ad virtutem ex oppositis potestate statuenda fuit. Augustinus ubique: vt pene ad legendum radium sit omnia referre lib. 1. de lib. arbitr. cap. 12. [In Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus I.*

voluntate nostra esse constitutum, ait, vt hoc vel fruatur, vel carcamus tanto, & tam vero bono (sejicet bona voluntate) quid enim, tam in voluntate, quam ipsa voluntas, sita est?] Inde infert c. 13. [Ex quo conficitur: vt, quilibet reuelat, honesteque vult vivere (si id se vel præfugacibus rebus velit) aſſequatur tantam rem, tanta facilitate: vt nihil aliud ei, quam ipsum velle, sic habere, quod vult,] lib. 3. c. 1. fine. [Motus, quo huc, atque illuc voluntas concurrit, nisi esset voluntarius, atque in nostra positus potestate, neque laudandus, cum ad superiora, neque culpandus homo esset, cum ad inferiora detorquet, quasi quendam cardinem voluntatis.] Nulla ad rem praefensem cardinem metaphora aptior. Similia docet c. 2. 3. & 4. Ex quibus cap. 3. circa med. [Nil tam in nostra potestate, quam ipsa voluntas: ea enim proflus, nullo interallo, mox, vt volumus, praefat adest, verf. fin. Voluntas igitur nostra, neque voluntas esset, nisi esset in nostra potestate. Porro, quia est in nostra potestate, libera est nobis. Non enim ei nobis liberum, quod in potestate non habemus: aut potest non esse liberum, quod habemus in nostra potestate.] Cap. 5. med. ait hominibus, [Potestate utrum vellem dedit.] Cap. autem 15. 16. & 18. Sæpe hanc suam sententiam statuit. Quæcumque ita causa est voluntatis, si non ei potest refligi, sine peccato ei ceditur; si autem potest, non ei cedatur, & non peccabitur. Quis enim peccat in eo, quod nulo modo caueri potest? Peccatum autem: ergo caueri potest. Dum scilicet quidquid ex parte cauæ requiritur, ac præcedit, & peccatum ipsum adest, lib. autem de diuibus animalibus cap. 12. [Animæ, si libera ad faciendum, & non faciendum motu animi carant. Si denique his abstinenti ab opere suo potestas nulla conceditur, carum peccatum tenere non possumus.] Quod refert, & probat Magist. in 2. d. 2. §. si igitur. Inde vero sec. 47. de sanct. circa fin. ait. [In potestate nostra potest Deus qualiter in die iudicij iudicemur. His aliique suis locis abuti Pelagianos (quasi admissa ab ipso arbitrii ad virumvis potestate gratia Dei auxiliu cum ipsi ad recte, p[ro]p[ter]e viuendum necessarium negat) obseruat Augustinus lib. 1. retract. cap. 8. 9. 10. 22. verf. fin. lib. 2. de bono perseverare. De prædictinat, sanct. cap. 5. fin. ostendens ad libertatem nostram bene exercendam gratia Dei auxilium requiri: imo cum illo, ac, non sine illo stare ad recte, p[ro]p[ter]e viuendum voluntatis, & arbitrii nostri potestatis cum iis omnibus, aliique locis pluribus contra Pelagianos, & Semipelagianos, tum lib. de prædictin. & grat. cap. 9. vbi, ne gratia Dei, qua ad bene operandum quisque egit, totum sua salutis opus committens in desidio faciem ultimam resolueretur: inter se, inquit, & atque homines, Deus tempora, officiaque distribuens ordinavit: vt vocazione ipsius bonorum principia sumeremus: vocati autem, atque illuminati vias mandatorum eius boni genij intelligemus: & eas libero, vel eligeremus, vel relinqueremus arbitrio] 2. de peccator. merit. & ramis cap. 18. ante med. de voluntatis nostra arbitrio, ait, *Huc, atque illuc liberum flentur: ex eisque bonis esse, quibus & male vti malus potest. lib. 2. Actor. cum Falice Manich. capite tertio, med. esse liberum arbitrium: & inde peccare quæcumque, si velit; non peccare si nolit. Non solum ex scriptura, sed ex Manichæi verbis probat capite quarto, init. idem ex illa Christi sententia: aut facite arborem bonam, & fructum eius bonum; aut facite arbor malam, & fructum eius malum. His verbis probat: cum ergo dicit, aut facite, aut illud facite, potestatem indicat, non naturam. Nemo enim nisi Deus facere arborē potest; sed habet vnuſquisque in voluntate, aut eligere, quæ bona sunt, & esse arbor bona; aut eligere, quæ mala, & esse arbor mala.] Et infra, [Aut facite hoc, aut facite illud, offendit in potestate esse, quod facerent.] Ex eo vero capite ad tonum caput 12. pro indifferenti hac arbitrii nostri potestate, & contra necessitatem alterum determinate operandi disputat sive libro primo retract. capite 22. circa fin. [Nisi quisquam voluntatem mutauerit bonum operari non potest, quod in nostra potestate esse possumus alio loco Dominus dicit (proxime*

Fff de

CTEGA
A. pati
VIA

17

de arbore bona, aut mala.) quod non est contra gratiam Dei, quam prædicamus: in potestate quippe hominis est, mutare in melius voluntatem; sed ea potestas nulla est, nisi à Deo.] Quia etiam recipiuntur à Magistro in 2. d. 8. cap. 4.

2. Pergit inferius Augustinus. *Sic intelligendum est*, quod dixi (cap. 27. contra Adimantum Manich.) in nostra potestate esse, ut, vel in seru bonitatem Dei, vel excidi eius seueritate mercarum,] c. 105. enchyrid. *Sic hominem prius sportebat fieri: ut bene posse velle, & male, (quæ etiam habet lib. de corrept. & grat. c. 11. recepta à Magistro d. 24. c. 1.) & c. 107. Sic factus est homo rectus, ut manere, in ea restitutio posset, non sine diuino adiutorio; & suo fieri peruersus arbitrio. Virumlibet horum elegisset Dei voluntas fieret, vel ab illo, vel de illo. Quia suam malum facere voluntatem, quam Dei de illo facta est voluntas Dei, lib. 1. de Gen. aduersus Manich. cap. 3. ait. *Ab amore visibilium rerum, & temporalium se ad Dei precepta implenda convertere se homines pesunt, si velint.* Id quod nulquam pelagiane dicuntur à monex. 1. tetract. cap. 10. ubi ait. *Verum est enim omnino omnes homines hoc posse, si velint; sed preparatur voluntas a Domino: & tantum augetur munere charitatis, ut possint, lib. de corrept. & grat. cap. 1. circa finem Liberum arbitrium, & ad malum, & ad bonum faciendum confidendum est nos habere: in bono autem liber esse nullum posset, nisi fuerit liberatus ab eo. Deo faciliter lib. de ciuit. cap. 6. fin. Si eadem tentatione ambo tententur: *Et unus ei cedat, aique consentiat; alter idem, qui fuerat, perueretur: quid aliud appareat, nisi unum voluisse, alterum non posse a castitate deficere?* 1. de prædict. fauct. c. 3. Illa itaque natura, in qua data est nobis possiblitas habendi fidem, non discernit hominem ab homine: ipsa vero factis discernit ab infidelis fidelem. Non quia credere, aut non credere non sit in potestate voluntatis: sed quia in electis preparatur voluntas à Domino in radice opportuna vocatio. *Vnde ad ipsam fidem, quis in voluntate est, pertinet: quid habes, quod non accepisti? in radice felicitate opportuna vocatio.* Et cap. 6. *Ecce misericordia, & iudicium. Misericordia in electione, que consecuta est iustitiam Dei; iudicium vero in casto, qui executum sunt. Et tamen illi, quia voluerunt, crediderunt illi, quia noluerunt, non crediderunt.* De spiritu, & lit. c. 34. *Nemo habet in potestate, quid ei veniat in mentem; sed confitent, & dissentire propria voluntatis est,*] tract. 53. in Ioann. ad id. [Non poterant credere, inquit: quare autem non poterant credere, si à me queratur? cito respondeo *Quia nolebant.*] Poterat ergo potestate antecedenti credere, si vellet; & si, quia nolnre potestate consequenti non poterant ex Augustino q. 68. ex octog. trib. de vocatis ad cenam. [*Negue illi debent sibi libere: quia vocati venerunt: neque illi, qui noluerunt venire, debent alteri tribuere; sed tantum sibi.* Nam, ut venirent, in libera voluntate vocati erant.] De peccator. merito, & remiss. cap. 12. & 17. [*Cum voluntate humana, gratia adiuvante diuina, sine peccato in hac vita possit homo esse, cui non sit possem facillime, ac veracissime respondere: quia homines nolunt.*] Plura alia ex Augustino pro voluntatis, & arbitrii nostri liberi indistincti ad vitrum pro libito agendum potestate ad eius, & operum libertatem necessaria, & dedimus q. 1. cert. 1. n. 11. cert. 2. n. 1. bis n. 3. n. 5. 9. & 10. cert. 3. n. 15. & cert. 4. n. 4. & dabis infra, dum necessitatem antecedentem operandi à potestate libera omnino relegandam ex scriptura, & Patribus ostendamus, nonnullaque eorum testimonijs, ab aduerfaris productis, respondemus. Viderique alia non pauca ad rem eandem eiadem testimonia poterunt apud Hieronymum Torenem de grat. & lib. arbit. c. 3. ad titulum vñque nonum pro hac indifferenti potestate libera nostra voluntatis, non obstantibus voluntate, prædestinatione, & præscientia diuina.**

3. Pro eadem veritate stetere omnes Africæ Episcopi rescripto ad Zozimum Pap. ea in re approbat à Cœlestino 1. epist. 1. ad eos Episcopos. Etenim negantes necessitatem gratie ad recte vivendum, ronunque salutis negotiorum arbitrii nostri libertati, & potestati deferentes, quasi per transitum, districto gladio veritatis confusasse.

Omnis Episcopi Africæ rescripserunt, [*Quid enim (aunt) tam libero fecitis arbitrio, quam, quod vnuera in nostra humilitatis conscientiam reuulisti?*] Cum vñque, vt veritatis prima regula, posset inconfutis illis deis statuere: [& tamen infinitu Dei factum esse fideli, sapienterque viditis, veraciter, fidenciterque distilis. Ideo vñque: quia preparauit voluntas à Domino: & vt boni aliqui agant paternis inspirationibus suorum tangit ipse corda fideli: vt neque nostrum deesse sentiamus arbitrium, & in bonis quibuscum voluntatis humanae siugulis motibus magis illius valere non dubitamus auxilium,] Cyprian. lib. 1. epist. 3. ad Cornel. longe ab init. in id loan. 6. [*Numquid & vos vultis abire an, seruans feliciter legem, qua homo liberata sua reliquias, & in arbitrio proprio constitutus, fibimeti, vel mortem appeti, vel salutem?*] lib. 3. ad Quirinum cap. 32. ita inscript. [*Credendi, vel non credendi libertatem in arbitrio positam.*] Sub quo pro pofestate ad vitrum vis voluntatis multa scriptis: sicuti & lib. 4. epist. 7. alias 76. ex epistolis, & lib. 1. de opere, & elemosynis huc vide aliud Cypriani testimoniū datum q. 1. cert. 2. n. 6. Ambros. 1. exhamer. c. 8. post med. [*In nobis est moderari studia, cohibere iracundiam, coerere cupiditatem, in nobis est etiam indulgere luxuriam, &c.*] Subfinens, [*Illa cauenda quæ ex nostra voluntate procedunt, diligē, &c.*] Quorum ergo nos sumus Domini horum principia extrinsecus non requiramus. Quod enim possimus non facere, si volumus, huius electionem nulli nobis potius debemus, quam aliis adscribere.] Et in Psal. 40. ad id. [*Homo pacis mea, in quo sperauit, ait, Bene, ait, sperauit: quia homini dedit eligendi arbitrium, quid sequatur.*] Non autem nisi à potente speratus; cum tam id Iudas, à quo sperabatur non presteretur, sed opus possum, lib. 2. de Cain, & Abel c. 7. *In te retrorsus inquietus tuus: tu princeps illius est.* Et in Psal. 118. cert. 11. v. 4. fine ait: *Deum incaecatum contrarias. Postales fide, verbo, & opere nostro conterendas nobis subiecte.* [*Si ergo non conteris aduerfaris, tua culpa est, qui permisisti non veeris pofestare.* In nobis est igitur, ut subiiciatur aduerfaris, aut refuter.] Subfinens. [*Possimus ergo in hac vita triumphum de aduersariis habere perpetuum.*] Plura ad rem hanc Ambrosij loca, qui volet, legat apud Ioh. Nonplus lib. 2. confitit Ambrosianæ c. 2. totis quinque titulis prioribus addata ex ipso q. 1. cert. 3. n. 2. cert. 4. n. 6. Hilar. pater data q. 1. cert. 3. num. 2. Et danda cert. sequent in id Psal. 1. Tunc loquetur ad eos in ira sua.

Hieronymus lib. seu dialogo 3. contra Pelagian. sub med. de arbitri. ait. [*In eo tantum est, ut velimus, aequi cupiamus, & placitis tribuum affemum.*] Et col. 2. Hoc est, quod tibi à principio dixeram, in nostra colla potestate, vel peccare, vel non peccare, &c. ut liberum feruerit arbitrium.] Longe ante med. [*Tanta bonitatis est, & ineffabilis clementia, ut eligat cum, quem interim bonum cernit, & scit malum suum dans ei potestatem conseruans, & penitentia.*] Epist. 147. ad Damasum de ipso prodigo col. 3. [*Ad exemplum Dei permisimus est nobis facere, quod velimus.*] Epist. ad Cresiphoni, aduersus Pelagian. col. 4. ait. [*Nos deesse ore, ut anticipamus quotidie, quod semel accipimus in nostra sit potestate.*] Epist. 8. ad Demetriad. (non illa tom. 4. Pelagianum suspecta) c. 7. [*Velle, & nolle nostrum est. Ipsiū quoque, quod nostrum est, sine Dei miseratione nostrum non est.*] Intra. Tum est eligere si volueris, &c.] Epist. 150. ad Hediobiam q. 10. tom. 3. [*Ostendit te liberi esse arbitrij: & facere, quod vis, vel tacere, vel loqui.*] Intra. Deus aequali conditio forte generavit: & dedit arbitrii libertatem, ut faciat vñquifque quod vult, sive bonum, sive malum, in 26. Hierem. ad id. [*Si non audieritis me, &c. in nostra ergo potestum est potestate, vel facere quid, vel non facere.*] Et bonum in Dei gratiam esse referendum. In Ezech. 33. ad ea. [*Si me dñece ad impium, &c. vbi dicuntur tacent Propheta ab ipso impio mortem rependam, loquente vero ab impio inobediente voc illius, ait.*] In vitrumque liberum seruari arbitrium: Dumi in voluntate Magistri est, vel tacere, vel loqui. Et in auditoris arbitrio, vel audiēre & facere, vel concurrere.] In Iai. 1. ad id. [*Si volueritis, & audieritis me, bona terra comedere*

comeditis, inquit, liberum seruat arbitrium, ut in utramque partem non ex præiudicio Dei, sed ex meritis singulorum, vel penas, vel præmium sit.] Et in cap. 57. ad ea, [in partibus terrenis pars tua sit; Hoc fecerunt propria voluntate, quia in nostro consistit arbitrio bonum; malumque eligere.] Et in 1. Malachia ad id: *Iacob dilexit*; *Etsa autem odio habui*, ait: *Etsa, & Iacob de una stirpe generatus*, &c. Hoc est: *witia, neque virutes ex utramque fonte procedere: dum in utramque partem ut volumus, declinamus*. In 5. ad Galat. ad ea verba: *Persistit enim non est ex eo, qui vocavit. Sic ait*, *Galatas accusaverat, quare non obediens veritati, offendens in utramque possum, vel obediens, vel non obediens*. Subi[n]ferius. *Dei est vocare; hominum, vel crederes, vel non credere*, & 9. *ipse*, (vel quicunque auctor epistola 17. de explanat, id ad Damasc.) hinc ait: *liberum se conseruare arbitrium, ut dicamus nos Dei semper indigentibus illo errare, qui cum Manichæo dicunt hominem peccatum evitare non posse*; quam illos, qui cum locutio[n]e africani, hominem non posse peccare. Piergi enim tollit arbitrio libertatem. Nos vero dicimus: hominem semper, & non peccare posse, ut super nos liberi confiteamur esse arbitrio. Hoc fides est. *Baristim*, quam in Ecclesiæ Catholicæ dicitimus. Id ipsum docet exponsus dubitatus dictio[n]es scripsit. *Forè forsitan, & similes*, ut supra retulimus quæst. 1. cert. 4. num. 5. & 7. Alia ex ipso data est q. cert. 1. num. 8. cert. 3. num. 1. cert. 4. num. 4. & 6. recognoscere.

Terrellianus 2. aduersus Marcion, cap. 6. post med. [Tota ergo libertas arbitrii in utramque partem concessa est homini, ut fui dominus constanter occurreret, & bona sponte feruendo, & malo sponte vitando dixit autem ad id. *Ante hominem vita, & mors*, cap. 5. euidentib[us] libri: *Posse te, si velis, offendis, qui tuo arbitrio utrumque propositis*. Conflat sibi pro indifferenti arbitrio non posse feruare vbiq[ue] Tertullianus seq. lib. 4. lib. ad capulam, lib. de exhorta, ad castitatem, lib. de Mognam, c. 23. lib. Apologet. c. 28. lib. de Trinitate. post init. (in Nouariis liber sit) quam doctrinam nemo in Tertulliani erroribus recentet. Huc spectante alia eiusdem testimonia recitata q. 1. cert. 1. num. 1. cert. 2. num. 3. & 7. cert. 4. num. 1. & 8. *Amobius* 2. aduersus genit. vers. fin. [Si tibi fatidum tantum est, ut oblati reliquias beneficiorum munieris: quid inuitans peccat: cum solus sum ha[bi]tus, ut sub tui iuris arbitrio fructum suis benignius exponat: Sortem vite eligendi nulli est (inquit Plato)] Deus causa (feliciter determinans nec eius postfati electionem relinquens, & si ad meliori inuitet) nec alterius voluntatis adscribit potest cuiquam recte, cum voluntatis libertas in ipsis sit potestate, qui voluntatis iuris: quid inuitans peccat: cum solus sum ha[bi]tus, ut sub tui iuris arbitrio fructum suis benignius exponat: sortem vite eligendi nulli est (inquit Plato)] Deus causa (feliciter determinans nec eius postfati electionem relinquens, & si ad meliori inuitet) facit sequenti: Deum: ut & præmium vite adipiscerentur, si cum fecuti sufficiunt, & culpa sua mortis penam incurerent, si Regem suum repudiascerent.] Aliud eius testimoniun ex lib. 2. cap. 5. ante med. recirabimus pro exclusione necessitate ad unum a potentia libera: vbi ad prelatis institutum ait: *Quia libera sunt voluntatis tue, argue illicem vagantur, ut liberas: & quæcumque mens duxerit eo fertur*.] Deditus ex Lactantio alia q. 1. cert. 1. num. 10. & si autem Amobius adhuc cathecumeni opera hæc (sicut & Lactantius ipsius discipuli) cap. Sanctorum Roma dicit. 15. inter apocrypha numerentur: tandem non ob communem hanc scripturam, & patrum doctrinam fuit, esse potuit; sed ob alias in nouioribus editio[n]ibus à textu expunctas, & ad marginem nota[ta], quibus notis ad præiudicium textum, olim Episcopis probatum, sunt reliqui: eorumque de ceteris autho[r]itatis magni apud Doctores habita est. Iulius Firm. de stronibus profanar. relig. c. 29. circa fin. t. 4. Biblioth. Iulianum te Deum fecit: in manu tua est: ut, aut viuas, aut peccas.] Prudentius. Hamatigenia longè à med. contra Marcionem ait.

Nisi sit p[ro]mpta bona, cui non est p[ro]mpta post[er]na.
Villa aliud, flexuosaque animi conuertere sponus.
Le misteria.

Christoph. de Itega, de Deo Vno, Tomus I.

Quodcumque sequendum,
Sub nostra ditione sicutum, passimque remissum,
Alterutram ealeare viam.
Plura in eandem sententiam ibi scripti, que pro exclusione necessitate a potentia libera in sequentibus recitabimus cert. 3. lib. item 2. de geniis aduersus Symmactum circa finem ait.

Imo noenes, quicunque volens, quod non licet, audeat:
Alterutram quia velle suum est.

Plura eius in eandem sententiam carmina deditus q. 1. cert. 1. num. 10.

6. Optatus Milleuit, lib. 7. aduersi. Parmenian, sub init. ait, [Homicidiam, & adulterium furtum facere posse, & posse non facere; adulterium admittere, & non admittere.] Paulin. epist. 4. ad Sceturum finit. [In nobis est vnde foliolum. Res potestatis nostra est nostra affectus. Hunc Dominu[m] impendamus, & soluimus.] Epist. 8. ad eundem circa med. [Agnoui bonum, & feci malum; cum æque mihi liberum esset bonum facere; que ergo misero mihi supereret venia peccat.] Gaudentius Brixianus tract. 3. in Exod. seu ferm. 3. de manducat. Agni Paschal. a. med. [Manducavit homo primus, quia voluntat mandatum non custodiuit, quia noluit: morte multat, quia mandatum feruare potuit, & non studiavit. Igitur si vius arbusti fructus temere à protoplastis deguatus mortem generi acquisiuit humano: potuit & Machabæus runc sub lege positis interictum parare mandati diuini transgressio, quibus nunc honorum, & gloriae præcepti eius custodia comparauit.] ferm. 13. de natal. Domin. ex illo Eccl. 15. [Ad quod volueris porrigere manum: air, vult Dominus vere iustus iudex, ut meritis proprii sibi sit causa vobis quicunque extendit manum tuam: hoc est opus tuum.] Ennodius sic lib. 2. epist. 19. ad quendam Constantium scribens apud Turrianum nostrum lib. 4. expoluit. [Inuenitus est homo, qui feruus Christi sub hac occasione scribaret: affectus de arbitrio libertate in via tantum parte, que deterior est, eligendi datum esse licentiam. O schismatam propositionem, que iuxta Apocalypsim: scriptas habet in fronte blasphemias! Quæ est ita libertas (si valet edifera) vbi hoc vobis datur velle, quod puniat? aut quare electionem nominat, vbi vnam tantum partem afferit sufficere concessam. Qued si veritate subtiliter, locum diuina iudicia non habere. Quid enim bonis à nobis Deus no[n] recte quereret, qui appetitiam eius de voluntate subtraxerat? Sed iuxta Apololum: Numquid iniquus Deus? Absit inter homines à recti discordar affectu, qui à subiectis exigit, quod in potestate non tribuit. Hoc de D[omi]no, quia conscientia sentiatur adiutrice. Vbi est illud Apolotti clamantis, & pro arbitrio libertate reitantis: velle adiaceat mihi, perficere autem non inuenio? Quid est aliud, quam dicere: noui dextrum iter eligere; sed, nisi ingrediente inuenierit gratia superna, i[st]a labor. Nemo negat, nemo condemnat: quod Autore gratia præstante, & ipse æquitatis callis hominibus aperitur. Dux enim bonorum, & præcessor est gratia, quando eccl[esi]a multiplici ad requiem incitamus hortatu: quando nobis dicitur: Venite filij audite me. Sed nisi talibus monitis, & voluntas nostra, quæ libera est, præstet obsequium ad periculum, & gehennam non imperio aliquo, sed ipso deuoluumur;] Alioquin ferè immediate ait: [non erit iuxta retributio, quæ aut per supplicia refertur necessitate peccantibus, aut bonam mercedem offert, ad quod; attrahuntur inuiti.] Debemus ergo gratias, quod vobis debemus gratias, quod oculis itinribus, nisi resistamus, sapor nobis vitalis infunditur. Nos sive tamen electionis est, quod beneficia demonstrata seellantur. Via enim sceleris, non imperatrix nostra legitur esse, sed famula: cum de peccatis dicatur, sub te erit appetitus eorum. Quid etiam sibi vult vniuersa Propheta, quæ fertis redimita locutio? Noli xeniari in malignantes. Nolite fieri sicut equus, & mulus. Et Apolitus. Nolite fieri seru hominum. Terties noli in superna admonitione quo respicis; si aliud velle non lieuit:] Quid illustrius? Fors quod contra eiusdem errorem de Dei gratia

fff. 2. omnem

TEGA
I. parti
VIA
17

Quoniam nostram potestatem liberam ad opus honestum, & meritorum absorbente, & electionem abiente ex male incolentes Pauli verbis *Gratia Dei sum id, quod sum. Notat statim à Paulo subiunctum, Gratia Dei in me vacua non fuit, & pia omnis laboravi. Ad que ita commentator. Quod dixisse est: Christus in me, quem digno, an abundanter numeraretur inuenit. Non enim pauper est diuina gratia, sed meritorum nostrorum putatur quadam maius, aut exulte temari; que tamen non estimatur nisi meatibus fluere, quando de suis curibus arditiis nostra vena nil recipit. Subinferius, Vulg. ad illud pertinere: neminem (suo voto, aut negligenti pe- rire, si homo virtus quae rei, boni, & mali electione prae- tur. Hos tantum iactat potuisse saluari sine labore villo sine mandatorum amicitia, quies peregrinantes à meritis falso tantum cœlestis eripuit: perinde (quod in ipsis reseratur) illos perisse intelligit, quos gratia noluit divina liberare.*

Prophet. 2. de vocat. gent. cap. 12. air. [Ideo liberum eile dicendere, ut non discipulis sit primum: & vt, quod non potest, nisi cooperante spiritu Dei fieri, eorum meritis deputetur, quorum potuit voluntate non fieri,] cap. 28. init. [Ad obediendum sibi ipsum velle sic donat, ut etiam a perseveraturis illam maturitatem, qua potest nolle, non auferat. Alioqui nemo inquantu[m] fiducia receperit, sed, neminem concupiscentia vincere (si Dei voluntas, & adiutorium praerogativum ad velle de fere efficax fore) sed quia possunt haec fieri, & in conferunt talium tentationum facilis nimium proclivisque defensio est: nunquam debet in aribus fiduciam vox illa Domini non sonare: vigilare, & orare, vt non intretis in tentationem,] Eumque ad arbitrium Domini hortatum exerce ait: ut dinisi sit munera, quod etiam vigilantes tentationis procolla non vincat, fine autem: sicut qui crediderint inuanter, ut in fide maneat: sic, & qui non crediderint inuantur, ut credant? Et quoniammodum illi in sua habent posefata, ut excent: ita sihi, in sua habent posefata, ut veniant. Alia Proserpi in eandem sententiam dedimus q. 1. cert. 2. num. 9. Fulgent, de fide ad Pet. cap. 25. firmissimum, & indubitatum esse ait: [Protoparentes rectos, & cum libero arbitrio creatos, quo posse, si vellent, humili, & bona voluntate seruire, atque obediere: quo arbitrio etiam posse, si vellent, propria voluntate peccare. Quam etiam ad vitrumvis potestatem Adx poteris altera lib. de incarnat. & grat. à cap. 19. ad 24. cap. autem 6. eius rescriptum Petri Diaconi sententiam, seu potius fidem, hanc recitat, racinque probat. [Credimus creatum à Deo Adamum (in statu, & domo innocencia) magnaque prædictum libertate, ita vt, & bonum facere in propria facultate haberet, & malum, si vellere, posset admittere,] Magn. Gregor. lib. 23. moral. cap. 20. alias 25. [Idcirco enim nequamquam celestis patria præmissa eterna suscipiunt, quia ea nunc, dum promereri poterant, ex libero arbitrio contemperunt.] Inferiusculè. [Bonum, quod agimus, & Dei est, & nostrum. Dei per prætenitem gratiam. Nostrum per obsequientem liberam voluntatem. Rursus: quia ergo non immortali gratias agimus, scimus, quod eius munere præsumimus, & rursum: quia non immortali retribuimus quatinus. Scimus, quod subsequente libero arbitrio bona elegimus, que ageremus,] lib. autem 25. cap. 6. dixerat: [quia ergo nunc in potestate nostra est internum mentis nostræ contra nos subire iudicium, recognoscendo accusemus nos ipsos. Neque enim vitra in hominibus potestate est, luxa loqui, quam ibi expedit sententiam, hom. 5. in Ezech. circa fin. pulchra clypeo (quo Dei gratiam, & amicam erga nos prouidentiam intelligit) cuique vltis nocti metaphora rem præsentem sub oculis ipsos posuit. [Clypeos pro nostro muninime vbiunque volumus mouemus: clypeos vero in manu est, & defendit: quia virtus patientie, virtus misericordie, præcedente non grata, & in potestate eius arbitrii, & a periculo protegat aduersitatis. Recitabimus ex ipso aliud refutacionem q. 1. cert. 4. n. 8.] Bernardus sententia, 8. in cant. circa med. [Ex hac (libertate) nempe in illi (animi) inter vitram, & mortem, sed & nihilominus inter lucem, & tenebras, & co-

gnitio iudicij, & oprio eligendi. Infra, & liberum voluntarii abuturum, quod licet auctorari in his pro arbitrio voluntatis, inde homo ad prouerendum potis. Omne enim, quod feceris, bonum, malumve, quod quidem facere liberum sit, merito ad meritum deputatur. I. Sub aliquo posse facere malum, qua non faciunt, & posse non facere bona, qua faciunt, ut act. de grat. & lib. arbit. col. 2. & 3. vñque ad tractatus finem plura pro indiscernibili hæc potentia libere potest ad vitruvius, & exclusionis necessitatis ad alterum extremum dedit, quarum aliqua dabimus in sequentibus pro eius necessitatibus exclusione. Deditum item ex Bernardo alia q. 1. cent. 3. n. 4. Petrus Ab. Celle, lib. 1. mythiscæ expoñit. Mofat tabem, longè à me, quod productus facti sunt Cherubim, non quia volentes à veri, vel converti creari sunt; sed quia habiles ad volendum hoc, vel illud. Post creationem vero, quia productus facti sunt spontanea voluntate alij elegantur bonum; & alij malum. Et de operante gratia (qui accepimus in creatione) seruata cooperantur meritorum: qua, non sicut ex operante iustificante impius; sed quia cooperante iuuant ad bene volendum, & peruerterandum prius. Author libri de Ecclesiast. dogmatus Augustino ad critico cap. 21. int. de homine in statu innocentie ait, q. Libertati arbitrio sui comisfis est homo, statim in prima conditione: ut sola vigilancia mentis avincere etiam in precepti custodia peruerteret, si velle in eo, quod creatus fuerat, permanere.] De eodem vero iam lapso subinferius. [Manet itaque ad querendam sententiam arbitrii libertas, id est, rationalis voluntas: sed admittente prius Deo, & iuitante ad salutem, ut vel eligat, vel lequeat, vel agat occasione salutis, hoc est inspiratione Dei, & Inferiū culē.] Initium ergo salutis nostra Deo miserante habemus: ut acquisicamus salutiferam inspirationem, nostra poteratis est. Quæ res non infinita, quod dictum est, quid habes, quod non acceptisti?] Transcripta haec sunt ab Author libri de spiritu, & anima Augustino tribuit t. 3. cap. 48. Author Hypognosticon Augustino etiam applicit lib. 5. col. 3. [Arbitrio ab arbitrando rationali consideratione, vel difensione quid eligar, quidve recusat, puto, quod nomen accepti. Vel ideo liberum arbitrium dictum, quia in sua potestim poterat, habens agendi, quod velit possibiliterum.] Et subinferius de Adamo. [Non enim in aliquid contrarie offendam, nisi per id, quo poruit, ne delinqueret, refuisse studenti.] Dei gratia subdit Beda q. 13. var. alti [hominem talem creatum suisse à Deo, ut ipsi posset esse bonum, & non velle, & veli.] & veri. med. & post med. multa in eandem sententiam scripsit fine vero. [Ita Deus nobis bonum sua promittit, vt tamen labore nostro adquirantur: quod si voluerimus ad laborem in omnibus, quae bene agemus cooperabitur.] Recole recitata ex eodem q. 1. corr. 4. 4. 9. Tamen multus in hac venitate demonstrandum est. Anselmus variis operum suorum locis, præsentim lib. de concordia libertatis nostrorum operum cum certitudine, & infallibilitate prædictinomis, & præficiens diuine cum eam ex hac indifferenti ad vitruvius arbitrio nostrum illis etiam positis, poterat vince. Tertio quoque yr. annis versu, & alterat, & ostendat. Id solum ex unius nunc recito, quæ sub eius libri finem suas cuique, & Deo & homini bonis, malisque peragendis partes distribuens ait. [Homo habet in bonis, quod mala non sunt. Quia cum posset (solo) defensre iustitiam, & mala facere, non defensit, & seruauit per liberum arbitrium dante, & subsequente gratia.] Plura dabimus ex hoc liber. cert. 3. & sequentibus vbi necessitatem à potentia, & operibus liberi excludimus. & quia sensus necessitatis ita à Patribus ex clusa fuit, exprimemus. Interim ex aliis eius operibus ipsum ad rem præficiens audiamus. De cau diaboli c. 14. [Necesse est ut beatus esse velit, homo, quareus addita iustitia hæc remperet voluntatem beatitudinis (in communis, quam nec fariam dixerat c. 13.) & vi recusat voluntatis excellsum, excedendi non amperat potestatem. Ut, cum pro hoc que voler beatus esse, modum posse excedere, per hoc, quod iutile vult, non voler excedere, c. 27 fine negat diabolus ideo voluisse, quod non debuit, quia ita velle potest. [Quia, inquit, similiiter potuit bonus Angelus vel seque tamen voluit. In cap. 6. Math. ad id fax luntas tua, ait: Contingere, ut Deus per misericordiam

etiam velit de aliquo præmo, quod sit in istis, & conferat illigatum suum: & tamen ille per liberum arbitrium contradicat, nec gracie Dei confitiat. Subinserit. In Paulo (ab solute prædestinato) tamen videtur cogens voluntas Dei non esse quia, licet sit per se, tamen voluntas erat libera, ut resisteret, si velleret. Infuper in id ad Timoth. 2. Et dicebat ab iniunctitate; si faciat. [Liberum arbitrium dedit nobis Dominus, ut arbitrio proprie voluntatis recedamus ab iniunctitate, & sumus ex illis, quos ipse nouit suos esse; vel permaneamus in iniunctitate, & sumus ex illis, quos nouit ad se non pertinere.] Et c.4. de conceptu virginis, & peccato originali post, med. [Deus nos, & potestem, que in nobis est, subiecti voluntariis ad imperium eius nos possumus mouere nos, & facere, quod vult: imo illa mouet nos, velut instrumenta sua, & facit opera, quæ videtur facere: neque nos possumus illi per nos resistere: neque opera, quæ facit, possunt non fieri. Domina, quam dedit nobis Deus, neque possumus, neque debemus resistere: quando illi obedimus, Deo, qui hanc legem nobis dedit, obedimus.]

10. Hugo Victorin. t.4 lib.2. in istit. monasticae de anima transcriptus, approbauitque secundum testimoniū ex lib. de Ecclesiast. dogmatis, cap. 2. à nobis recitatum. 7. & annotationib. elucidatoris epist. ad Roman. cap.9. sub init. ait, *Promissio, quandoque cum eorum, ad quæ sit, libera voluntate: ut in proprio, scilicet, habeat arbitrio premisso, factam suscipere, vel responderet.* Et interius: *que questione de duobus aequæ vocatis, non aequæ respondentibus, ait, [Solutio vtrique dea est gratia, quæ posuit consentanea: Alterius tamē mens mota est, & contentus: quod de bono natura potuit, quia velle adiacebat: quod ante graciā implere non potuit, per graciā quidem excitata est, & resurrexit. Alter, cum posset, non consentit, sed gratiam oblatam reiecit: ut apparet in foliis radio, & duobus in fœcum lapsi, qui oculos aperit, vider, non sine foliis claritate; qui oculos claudit non vider. Si ergo, qui manum amplexum apprehendit extrahit à me de fœua qui autem negligit, nec mititur cum auxilio tibi exhibito non exit.]* t.3. tract. 3. sum. c.6. ait: [Appetitum iusti secundum voluntatem esse, per quem homo promovet potest, sive bene restringendo, sive posset deferre, sive male deferendo, sive posset recinere.] Et c.9. clarissimo exemplo futuri téporarie respectu antecedens temporis, ex quo non determinatur fore, quod de præfensi est, indeterminationem in causa antecedentia natura ad contingens ita explicat, *quod in præsenti est, non est in præfata nostra, ut tunc sit, vel non sit (ex suppositione minimum quod est).* S' d' utrum in futuris ita se habeat, vel non, in pœnitentia liberi arbitrii est, quia neque iustitia ius existentia, vterioris, & exercitii arbitrii in alio, nunc adest, neque ex hoc instanti, neque ex exercitio arbitrii, liber in illo futuri existentia pro sua vteriori duratione determinatur. *Nec ad omnia futura se habet, sed ad ea tantum, quæ possumus fieri, & non fieri, lib. 1. erud. Theologicae cap. 17.8. ex Miscellaneis.* [Liberum arbitrium est habilitas rationalis voluntatis: quia potest vel adiuvante gratia ad bonum, quod non habet, vel minus habet, proficer; vel sine fine gratia a bono, quod vel habet, vel habere debet, per semper ipsum desificere,] quam definitionem libere poterit inveniatur, atque ab electionis marcia ab tractu repetit 1. de facram. par. 6. c.4. p.5.1. & 2.1. his verbis, *Liberum est habilitas voluntatis, quæ mouetur ad utrumque.* Consonat c.22. & fine 1. tom. lib. 9. in cap. 9. Dionysii de ecclesiast. Hierarch. post libri med. [Sicut in nostra potestate non est, ut diuina illuminationis donum nobis offeratur, non nisi in nostra potestate est, ut oblatum suscipiantur. Nam aliquando cum nolamus, offerimus; sed non suscipiunt, nisi, cum voluntate, & cum volumus quidem, à Deo volumus: quia donum Dei est voluntate bona; cum autem nolamus, à nobis nolamus, & quod fusum colligit, & confirmat ex illo Dionysij: illa quidem non reuelatur per propriam potestam presidem, utique autem, ut vidimus, Dei potestam, & electionem bonorum operum, & meitorum causam esse, non vero à contra hæc illarum, ex doctrina doceo Augustini: expressius vero tract. 1. sum. sententiar. c.12. post med.

11. Richardus vi. Goritius, non idcirco liberum dicitur, cap.13. *Arbitrium benevoli, non idcirco liberum dicitur,*

quod promptum habet bonum vel malum facere (externum nimirum) sed quia libertatem habet bono, vel malo non confitare. In eo quippe stat libertas formalis, & immediata arbitrii, unde mediata in externis descendit potestas Subinserit. *Liberum est, quod potest etiam consensu, & non confitente inspirationi diuina, & similiiter suggestione diabolica: cap. 6. docet hominem potest libera potestate restringi suas passiones, & effrenatas frangendi, emolliendi, & vlcifendi.* At horum autem potestatem non, nisi ex Dei gratia, est docet expresso cap. 21.2. & 23. & de cruditi, interioris homini, par. 1. lib. 1. cap. 29. à med. Laurent. Iustinian. Ierm. Sanct. Luce sub init. *Vales enim, sicut afferunt presbiteri, ita gratia repugnare diuina. Magna proposito liberi arbitrii virtus est, qua salutis, seu propria damnationis efficitur causa, unde reprobationem meretur, & laudem. De contemptu mundi cap. 8. init. [Præstiti, quippe Dominus liberam boni, vel mali eligendi facultatem: qua mediante mercem iustus, improbus autem merito condignum habeat de mali perpetratio supplicium.]* Vers. finem. *Pulsanti ad cordis ostium aperire, peccator, noluit, sequo vocantem sapientiam audire neglexit. Poterat quidem vocatus respondere, ammire, & obtemperare, fieret que iustus.* J. Porro ea omnia quæ ex Patribus toto hoc certamine produximus non solum indifferenter ad virtutem arbitrii, seu libera in actu, ut ait, primo voluntatis nostra potestat cum alterum extremum determinatum amplexatur, exequiturque irrefragabiliter euincunt; sed & potestatē hanc ad bonum aliquid praestandum, non viribus, & iure naturæ, nec sine Dei gratia, vocatione, inspiratione, auxilio, & iuamine viquam, unquam voluntarii nostri asepe, ad eis esse posse: ut ex verbis ipsius Patrium recitatis plerumque, vel ex ita apud ipsos alius notatis locis doctrina claret: ac proinde potestatē hanc ad oppositum etiam actus boni eliciti, (ad quod, & Dei voluntas, & decreta concursus, auxilium gratia, efficax etiam, adesse debet) cum his omnibus ab solute potestis omnibus apud Patres confitetur. Unde de ipsissimis mendacio coniunctur Magdeburgenses centuratores cent. 2. pag. 59. cent. 3. pag. 77. apud Feudatarios in Ireneum lib. 4. cap. fine, & Calinus apud Ruardum Tap. art. 7. pag. 371. afferentes Patres in liberti arbitrii doctrina sibi non constare, firmavisse quidquam tradidisse: atque Græcos, præterim Chrysostom, plus nimio arbitrii, & voluntatis nostri viribus detulisse, dum potestatē, & dominium sicutur actionum illi concessurum: quasi gratiam Dei ab ea ad pie, honeste, redēque viuendum, & operandum potestatē reicerint. Quibus Patribus addit. Innoc. Pap. & Cœlest. item Pap. reccitatis & Giostam.

CERTAMEN III.

Ad libertatem arbitrii, necessitatem alterius partis, & (quod consequens) impossibilitatem alterius absolutam constanter apud Patres omnino excludi.

1. Nihil sane à Patrium authoritate agendum certamen proximum reliqueret: si ingenui veritatis amatores omnes homines clementius, solaque legitimi, & naturalis discursus ratione, alii politicis, & quas status vocant, ablegatis, res hæc apud omnes ageretur. Cum enim confitans ex certamine proximo apud Patres si proposita gratia, omnibusque, ex parte etiam Dei requisitus in voluntate libera, & arbitrio, ut possit alium liberum elicere, posse absolute tunc arbitrium, vel oppositum agere, & ab eius effectu se ipsum suspendere: certum, & confitans apud eosdem est, ceteraque locis, potis illud gratia, & ceteris, etiam ex parte Dei requisitus, actum illum liberum non esse voluntari, & arbitrio nostro necessarium.

farium: & subinde, neque oppositum actum, illiusque omissionem ipi impossibilis: illius enim necessitas aboluta in iis circumstantiis, atque omissionis eius, & actus oppositi in eisdem absoluta impossibilitas, possibiliter abolute horum in circumstantiis eisdem, quam absoluta potest ad illos in eis circumstantiis necessarii concernit, manifeste contradicit, vt vlt. quest. demonstrabimus: sed tamen corundem Patrum interminis (vt aiunt) ipsis necessitatem alterius partis, & oppositi impossibilitatem ab arbitrio, & voluntate libera in eis circumstantiis excludentia testimonia recitanda erunt, vt obtinato ne-gancium frangatur potestio. Plurimum autem ex eis Patrum locis erunt, ex quibus coram sententiis pro voluntatis libere potestare aboluta ad verum (in quibus, & praesens veritas, vt dixi, contineatur) recitabamus: Et audiendus quidem imprimitur Theologorum summatis, & Apolitorum Princeps Petrus apud Clement. Roman. 3. Recogit, circa med. pag. 4. vbi at ex iis, qui Dei verbum audiunt aliquos obediunt, vt libera in primis, atque adeo a necessitate soluta obedientia monstratur. Quod si, inquit, *Omnes, qui audiunt Dei verbum obdarent naturam, magis esset necessitas, que omnes una agerent, quam potestas agendi utrum malum, ab ipso imme- diata altera, & recitatis supra locis. Eiusque sententia, & rationi inservens Clemens ipse Roman. de officio Sacerdotum, & Clericorum, col. 4. ait.* Nam, si hoc esset, vt videntes ea iam non haberent in potestate aliud facere, quam audierant, us erat quadam natura, per quamiam liberum non fieri ad aliam migrare sententiam. Aut, si rursus ex audientibus nullus omnino recuperet, & hoc natura via erat, qua unum aliquid fieri cogere. Dionys. Areopag. de cœleste Hierar. cap. 9. post med. rogat, cur Iudeus solus populus Deum agnouerit? Respondendum, inquit, errorum, quo alia nationes in eos, qui *Dy non sunt, deflexerint, recta Angelorum prefectoris non esse tribuendum; sed eorum contumaciam voluntate, & c. redditio-* que post pauca rationem. Neque enim *vita nobis data est, cuius illata sit, aut impossita necessitas.* Et cap. 8. de diuin, nominib. morali necessitate, id est ab ipsis voluntatis libere actibus facti (consequenter nos cum Aulculo, & Scholasticis appellamus) tanquammodo admisia, naturali omniem (sic antecedentem nominat) etiam induciam ad Deos: qui potest omnia, supra rerum adhuc, naturam operante, à libera voluntate, eiusque actibus expletat.

2. Iustin. Mart. Apolog. 2. pro Christianis ad sub med. Si fato regerent omnia, nihil omnino relidum esset in nostra potestate; ac proinde, et si fatum ad premium, & penam getorum ineluctabiliter admittat. Illud tamen negat, qui *si destinatum, quempiam esse bonum, aut malum.* Iustin. rufus Apolog. pro Christianis. 1. ad Senatum. Non intelligentes steti i. ad fati necessitatem reuelorum omnia, indeque liberum arbitrium operum laudem. *Ex nützperium, & ea, & præmij in summa retributionem perire,* ait. Athenagoras legat pro Christianis negat esse Dei, mouere nos ad ea que sunt præter naturam: *cum tam- en eis est sit ea omnia nosse.* Ignatius Mart. epist. 3. ad Magnesian. ante med. ait. *pium Dei esse, impium diaboli: non ex natura, sed ex sententia factum: eius affecta Tatianus Assyrius orat, contra Graecos col. 5. Verbi potestia, cum secum prænosteret, quid euenterum effet, non ex necessitate, & fato: sed liberi intelligenti proposito rerum suarum exitus praescribat.* Clem. Alex. 1. Pædag. cap. 9. ver. finem, ut necessitate, secundum quid, operaciones à meo prouentienti libertatem minorem ostenderet hoc principium statuit. *Multum, atque adeo omnino differe id, quod est spontaneum liberum voluntarium ab eo quod sit per necessitatem, &c.* vbi, voluntarium, & spontaneum, perfectum, & quod liberi synomimum sit, intellexit. & 2. Stromat. mortalem solium in actibus voluntatis necessitatem Dionysij acceptione admittit, id est consequentem: naturali verò seu antecedente reicit omnino tanquam libertati contraria alterens: *Impedire, ne humana actiones, vel virtus, vel laudi verti possint.* Et lib. 7. ait. *Deum non cogere quemquam salutem ex ipso accipere, &c.* Cyril. lib. 5. in Ioann. cap. 5. fine ex Ecccl. 15. potestatem liberi arbitrii, necessitate solutam, ad aliquid ex extremis esse debet ait, vt ad cum locum recitabamus supra col. penult. quod si quis pertinacius affer-

uerans faciem necessitatem contendat, protinus tollit humana voluntatis libertatem. Dialog. de adorat. Spiritus S. potestatis arbitrii in mortuus animi oppositos indifferenter rationem his reddit. *Voluntariam enim, & non quæ ex necessitate, vide oportebat virtutem, neque natura legibus institam: ut excidere non possit id, quod summa onus substantia, ac eminentia proprium fuerit. Scientia libertas arbitrii ab homine, ac subinde Dei imago, per eius proprietas diuine imitationem in illo expressa.* Et 8. lib. contra Iulian. lib. fin. *Propensio (liberi mortis) in unquam à necessitate libera est.* Subsidiarius. Si Deus ineffabilis quodam, & diuina virtus, & efficacia mera- sit singularium mentes ad bene agendum, & indifferenter potest bonum, à quo agerimur dñcedere possent, & non sponte: ultra non esset fructus mentis, neque res digna laude, sed necessitatis, & expeditatis non voluntaria. Subdit adhuc irreprehensibilem Deum fore permittingo hominem suo motu gubernari, quem preceperit: postea, Ne- cesse habere inenitabilibus quibusdam cupiditatis ali- garis, ut transiret ad faciendum bonum, quod Deo placet. Basil. Hom. 9. quod Deus, non si auctor malor. longe à med. natura nostra ad malum potestatem probat. [Quo- niam liberum facta est arbitrio: quod creature rationis participi maxime conueniebat. Soluta enim hec omni necessitate, & vitam in sua potestate constitutam ex Deo accipiente (propterea ad imaginem eius creata est) bonum inenigil, potestaremque habet ad bonum, & malum.] Infernus. Non ergo ex aliqua necessitate, sed saepe temeritate malus est factus. Adamus inira, *Virtus vero ex voluntate perficitur, non ex necessitate: quia voluntas ex illis penitet, qua in nobis sunt sita. Quia au- tem in nobis sit voluntarium, & spontaneum est.* Rogauerat autem paulo superius: cur Deus nos impec- cabilis, & absque facultate peccandi non fecerit? Respon- dedit. *Quoniam, & tu seruas, non quando vindos in eufrasia reuinas, boneulos esse tibi existimas, sed, cum sponte omnia, quia erga te oportet, videris agere. Si item Deus enim puta fore amicam, non, qui coactus, sed, qui sponte sua, viruteque illi obtemperat. Et post super- ciatum propositum quoniam sic absolutus. [Qui ergo factorem reprehendit, quoniam non tales nos natura fecerit, qui peccare, non queamus, nihil aliud opinari videtur, quam naturam ratione carentem ea, que rationis est participes, esse potiorem: & illa, que non mouentur, ne- mente dicuntur, iis, que eligunt iudicant, conferunt, omnino prestat.]* Hom. vero 6. ex med. dixerat contra stolidum fata. Si non probarum, & improbarum opera- tionum principia penes nos sita sunt, sed ex ortu necessi- tudinis emergunt: frustra esse legi- tates, & iudices, praemio, vel pena afficienes. Non enim hoc patio iniuria commisit, furis est, aut homicida: quippe cui, neque ve- lenti quidem ob inenitabilem ipsam ad agendum impel- lente necessitudinem manum contineat non licet. Id est non potuit, & infernus, inde concludit: quod nihil proſus ad hominem liberum animi proposito agatur. Nam ubi necessitas virga, fatumque dominatur, nullum id ibi locum obvinet, quod pro dignitate penitentia. Methodius Mart. apud Turrianum nostrum lib. 4. pro epil. Pontif. cap. 2. fine. [Si factus est homo, tanquam unum ex ele- mentis, aut unum ex corum numero, qui similiter nec- cessitate feruunt Deo, non iam mercedem libera voluntate dignam recipere, sed potius, tanquam instrumentum Opificis est: de cuius non recte factus iniusta, & temeraria esset querela. Eorum enim auctor est: Et non, veluti sub vincula, & necessitatem ad eum, dñda sunt. Scilicet Ecclesiast. 15. Ecce ante faciem tuam, &c. & Iul. 1. Si volueritis, &c. Epiphanius vero hæret. 48. circa fin. quis Deus vocavit, cum voluntatis proposito vocavit non ne- cessitatem inducens, non tormentum aliquod adi- bens.

3. Nazianzen. Apologeticus, seu orat. 1. col. 8. Com- mendat bonitatem Dei faciens, ut nostra quoque sit virtus, nec natura tantum nobis inseratur: sed voluntas, animique propositio. Et orat. 16. de pauperum amore, longe

longe à med. ait. *Deum croasse hominem, nosque in illo, liberum, siquæ arbitrii, sola mandati lege coercitum.* Elias Cæreni. in orat. i. ad illa verba: *Generatio proper effectionem, impeccantiam, quam cum libero arbitrio homini datum dixerat ait non esse, quod peccare non possit, sed quod peccare, in natura non habeat, verum potius in animi inductione.* Et in orat. 3. §. post quam illud. Scrit. *Negre enim virtus nomen obtrinere potest, quod ut, ac peccata fit.* In orat. 4. §. *Urbis Dei, inquit, Ob arbitrii libertatem sic quidem conditi sumus, ut virtus capaces existamus; non tamen necessitate ad hoc, aut illud accedamus.* Et in orat. 19. comment. 3. ait. *[I]luiutum Deo vium clie à malo ad bonum, per vim aut necessitatem hominem trahere: quia esset hominem liberi arbitrii dignitate spoliare, per quam diuina natura similitudinem concreta est.* In orat. 40. comment. penult. *Quarum igitur rerum arbitrium potest esse: causas extinas ne conquiras.* Cur feliciter euenerint: quibus Elie Cæreni sententias consonant alter Nazianzeni interpres Nicias in orat. 4. post med. Greg Nyssen, orat. de dominib. longe à med. arbitrii ad verumvis potestate hominem ad Dei imaginem conditum esse. *At per necessitatem ad aliquid traduci violenter, adempio dignitatis (magis Dei) effet.* Ex quib. de opificio homina, cap. 16. *et libertates, hominem donatum ait.* *Quia nullanecessitatem tenet.* Id quod dixerat cap. 4. & 5. eius libri in hac verba: *[N]ullus in natura dominatus iugis subiectus: sed quod iudicio certo, arque liberissimo: quod vult egit.* Et enim virtus sua sponte nullius imperio mancipata, quod autem necessitate quadam, violentiave cogit, virtutis contentancem esse nequit.] orat. Cateches. cap. 5. *[S]i vita humana praeficitur ex ea parte falsa fuisse imago: ut quae per dissimilitudinem aliena esse exemplari: Regnantis enim non regnans quem aliquid nominaretur: imago: quod ergo per omnia Deo et affilium, opterebatur omnino habere in natura, quod sibi imperaret: & domino non esset subiectum.]* cap. 31. *[Dicunt Deum posse, si velit, eos etiam, qui celsi sunt, necessario compellendo attrahere ad suscipientiam predicationem.* Vbi est ergo in his liberum arbitrium: vbi est virtus? vbi est laus?] Subinferius. Addit necessitatem operandi aliunde, quam per potestatem, & librum arbitrii inducta non huius solum libertatem, verum & ratione vitam perfumire. *[Ad quid enim sua vocut mense, ac cogitatione si potestas eius eligendi, quod suo arbitriu, constituit, sita est in alio? Si manet autem inefficiar, & nullius vitius liberum animi institutum, & electio etiam abolita & virtus.]* His contentiora ora. Cateches. cap. 5. ver. fin. lib. de vita Moytis ver. med. & in Ecd. hom. 2. col. 2. & hom. 8. med. & de Beatiudinib. in quinta, vt supra recitauimus. Denique orat. 5. in Can. longe à med. sic fatur: *[Non per dolorem, nec per necessitatem, sed sponte, sed cogitationibus propriis cupiditatem ad bonum tuam adageo, necessitatem nulla praecedens: virtus enim nullius imperium agnoscit spontanea est, omni est à coactione libera Necessitas ex Ephiphio Emisimus Episcopus Nysseno Coetaneus t. 9. Biblio. lib. de natura homini, cap. 35. post med. (sue lib. 6. Philosophie Nysseno attribute) contraria afferentes, seu (quod idem est) nostrorum actionum pugnatores, ait: Si enim iisdem causis potuisse] (vt ait ipso) [omino necesse est eadem fieri, nec fieri potest, ut aliquando sic, aliquando alter eiusmodi, quod illi ex altero tempore prefixa statuareque sit: necesse est, & animis appetitum] (appetitionem) [omni modo, & ex omni parte iisdem causis potuisse ita fieri: quod si vero etiam appetitus necessariò consequtitur: vbi relinquerit, quod in nostra potestetur est: vbi liberam] (libidin) [esse debet. At si necessario appetitus sequitur, certe etiam facto veritate, que appetitus sequuntur, etiam a nobis sunt, & natura nostra, & appetitu, ut iudicio.] Ecce fatali necessitati, ut operis libertatem aboleat: non obest, quod à voluntate inducta cogitationibus proueniat; dummodo in a suis causis proueniat, ut non prouenire sub illis, sequatur similia habet cap. 36.*

4. Eusebius Cæsariensis, 3. preparat. Euangel. cap. 7. refin. *Negre vero inutius saluus erit is, qui fit saluus.* *Si enim est inanitus: sed libero animi arbitrio contentum ad salutem. lib. 6. cap. 5. Iouis decretum ethicum*

à se relatum cap. 2. post med. si forte cum creata libertate pugnaturum docer, ac rursus liberum arbitrium extincitus non moueri ait, & eo cap. 5. post med. *In potestate libera est virtutis prania sine vi aliqua eligere: cum possit contraria.* Et cap. 6. circa fin. *Ira offendam nullam esse in rebus necessariam seriem: quippe cum singula pricipia, & causas rerum homines mutare possint. Scilicet: quia potentia mutandi aliqui pugnat cum necessitate causalib. illi ostendit cap. 8. sub init. *Libertas hominis seruitus subiecta non est.* Nam, etiam si seruit, libertatis suæ quoque est, ut possit prouenire. Et c. 9. post med. ex potestate libera, & indifferente peccatoris, ut conseratur, *[N]eque necessario aliquid coram futurum esse ait.* Rursus, *[quod enim præscientia Dei nullam necessitatem nobis imponit, inde quoque affirmari potest: quia sapientia in scriptura plementiam mandans inveniturnas cognovisse simulauit, virum conuerterentur delinquentes, an non? ut apud Hierem, &c. Sed æqualiter virum consergans à dictis esse ostendit: ne præscientia sua palam facta audience deicit: quasi necessario aliquid coram futurum sit; nec in delinquentibus conseruit, & non conserui potestas insit: & hæc sit peccandi causa.* Chrysost. serm. 2. de fato, seu prouidentia, post med. *Deus ait (Eccl. 15.)* *[Posui ante te vitam, & mortem: ad quod voluntas extende manus tuam.* Damon dicit: non est in te quod extendas manus tuam, *sed necessitate quadam, & vi id agis.* Videntur ne tibi hæc fide digniora? *Hom. 6. 2.* ad Timotheum. 2. Statuo prius porroletam ad pia queque nobis à Deo fieri: ad Pauli verba, *Si quis ergo se emundauerit ab istis vitiis, erit vas in honorem: alt. Vides, ut non natura, carnalissime necessitatis sit aureum esse, vel sibi, sed nostra tantummodo, (ut necessitatem, non gratiam excludat) voluntatis: Hom. 46. in Ioann. longe à med. id. Iohannis 6. [Nonne ego vos duodecim elegi: & vobis ex vobis diabolus est?]* ait. *[Non enim vi, & necessitate quadam Deus bonos facere conseruit: neque electio eius violenta est, sed suorum: ut intelligas, inquit, non cogi votacione, multos votatos perire contingit.] Hom. 78. in Matth. col. 5. id Ezech. 2. Si forte audent. Sic ponderat: Ambigue loqui videretur, non prædictio inobedientiam facere videretur. Et hom. 69. col. 1. Non enim, quia ignorabat: sed ne quidam ex amena dicarent: præditionis Dei coactus obtemperare non posuisse: idcirco buini modi virtutis orationis figura. Hom. 19. in c. 4. Genet. sub init. ait, *Deum nos, quia liberi arbitrii fecit hortu solum, & confitio agere: Et necessitatem vobis non imponit: sed congrua remediis appositis totum in agrotianis sententia, scum esse permittit.* t. 3. hom. 4. de laudibus Pauli sub init. de votacione efficacissima (si quæ alia) Pauli ait: *Nullus vocationem ipsam necessitatem puset: quia potius non obediens.* Hom. 5. de Pauli conuersione col. 3. *[Quia nos vult sponte effici bonos, non necessitate, atque voluntaria.] Inferiuscule. [Nos vero, qui semel dominatum nostrum adepti sumus, non in cunctis Deo subditi esse nos patimur: quia, si tradiceret inuitos eriperet ipse, quod conculit: id est arbitrii potestatem.] Hom. 9. de laudibus Pauli circa fin. *Ut dicas quod nullum (quem Pater trahit) cogit.* Nam si ipse vult, nos autem non volumus, ad nostram salutem nihil proficiunt ea, quæ aliqui efficacis sunt. Non, quia infirma sit eius voluntas, sed, quia cogere neminem vult.] Inferius. *[Hoc igitur est, quod ixi nullum vnguam vi, & necessitate à Deo adgit.]* Inferius adhuc. *[Involuntarios enim, & resistentes, neque vi, neque necessitate cogit.]* ex confitio, & industria Chrysostomum, & Eusebium in vnum coactus numerum recitauit, ut apares, quam sint in præsenzi sententia, & veritate concordes, qui alias, erit ad tempus, adeo discordarunt. Mitto, quæ contra fati necessitatem scriptis quinque orationibus de prouidencia, seu fato, ex secunda ad sextam inclusiue notas transcribam.***

5. Ennodij Ticinensis de necessitatibus ad vnam partem exclusione adeo est aperita, & inculcata sententia testimonia eius recitato ex libro 2. epist. illa 19. ad Constantium, ut integrum recitandum hic videretur, ni adeo proxime recitatio esset certa, num. 6. sed illa refringenda. *[Quae est ita libertas, vbi hoc solum datur velle, quod puniat? aut quare electionem nominat, vbi vnam tantum partem afferit suffit concessam?]* Et illa. *Ad periculum*

TEGA
1. part
VIA

17

420 Controu. III. de Decreto, &c.

culum. Et gehennam non imperio aliquo, sed sponte de-
solvimur. Et illa tandem. Totes noli in superna admo-
nitione, quo resipiscit, si aliud nolle non lievit. Cyril.
Hierol. ad id Iohannis 1. Dedit ei prestatum filios Dei
fieri. Sic habet Catech. 7. post med. Non enim ex ne-
cessitate, sed voluntate in Sanctum Dei adoptionem deu-
nimus. Catech. 4. tit. de Statu homini, ait, diaboli, lug-
gitiones posse à nobis abici, neque illum nos ad malum
adigere. Si enim, inquit, ex necessitate forsitan
cuius gratia Deus gehennam parasset. Theodore, id
Hierem. 26. Si forte audiant, non ex euenuis ignoratio-
ne, sed ambigua dilectione vobis est: ne sentientia divina
attendentis desperant de salute estimantes impoten-
tia necessitatem imponi. Cuius etiam exclusionem à li-
bero arbitrio significat ait, illis verbis Ezechiel 2.
Si forte audiant, &c. & in Psal. 67. Plusiam voluntari-
am, intelligit doctrinam pluviatam, voluntariam vero ob
liberum arbitrium. Non enim ex necessitate irrigatur
aliquis, sed doctrinae acquiescens conquisitum gratiam.
Subinferius vero adit Deus iustitiam nostram peccatis
ab hominibus exaudire. Si adiutoria necessitate aliqua de-
liquiscent. Et in id Roman. 8. Quis autem praedestina-
uit, ita scribit. [Deus omnia praecepit, ut Deus; non
tamen hunc quidem afferat necessitatem, ut virtutem
exerceat; illi autem, ut vitam ex vicio insitum: quia
alias iniuste premiaret, ac punieret: quare cum certo
iustus si adhortatur quidem ad ea que bona sunt, &
prohibet contraria, ut premiet, vel puniat eos, qui
alterius sponte amplectantur.] Et Roman. 7. ad
illa, si autem quod nolo. Et illa. Nunc autem iam non
ego operor. Necessestis ab arbitrio depulsa concedit illi
potestitatem relaxandi, & contrahendi pro libito habe-
nas passionibus easque moderandi. Et 5. de Graciancar,
affection. curat, negat, [Iamnand homines à Deo, si
aliqua necessitate adiutoria peccarent: & leges humanas
supponere nullam esse, vel natura, vel fati necessita-
tem.] Theophylact. in id Iohannis 6. [Nonne ego vos
duodecim elegi: & vnu ex vobis diabolus?] ait, [ex
illo etiam discimus, quod non coacte, & vi quadam me-
iores facere conseruere Deus, neque eius electio co-
gat voluntatem nostram, cum sit mala, ut fiat bona.
Et in cap. 20. Luca ad id Ezech. 2. Si forte audiant, ait,
[Nec enim illi ignorans futurum ita dicit; sed ne qui-
dam praedestinationis Dei necessariam inobedientiam cauam
esse dicant, eusmodi verborum figura vixit,] & Mat-
tei 4. post med. parabolam de feminatore, quo nefcio, &
dominante fruges crescunt diuina erga nos prouiden-
tia applicat. Et subdit. Neque enim coacti. Et neessa-
rio fructum afferimus, sed sponte. Hoc est à nobis ipsi.
Et in cap. 15. Luca. Substantiam filii à Patre diuina
liberi arbitrij, & gratiae, cum externa, tum interna
à Deo communicatione intelligit: Et subdit. Nullum
enim cogit non volenter. Nam si voluerit nos cogi, non
faciet nos rationales, & liberi arbitrij. Oecumenius ad
Roman. 19. in id. Numquid dicit signum? &c. hoc
scribit. [Ar tu neque naturae necessitate fieris, sed ser-
mone honestatus, arbitrii libertate, non cedis arti-
ficii voluntati, sed resistis.] Subinferius. [Respondebat
quasi coactus peccare, tanquam ille vinceret tue sen-
tentiā voluntatis: & in hac parte tuo priuateris arbit-
rio. Et in 1. ad Timoth. 2. ait, non nisi voluntatem
Dei, quia homines nolunt. Nihil enim ex necessitate facit
in nobis Deus. Et in 2. ad Timoth. 2. ad id: Si quis
enmudauerit se ait his: ait. Non quod Deus ita illos fecerit
(vula feliciter in contumeliam) aliqui quomodo possent
se mali expurgare? Euthimius in cap. 15. Luca per-
tinetem substantiam filii prodigi à Patre liberi arbitrij, seu
debita ex baptismō gratiae petitionem interpretatur,
aque his prodigum pati Deo loquenter inducit. [No-
lo vrgat me feruendi necessitas: liberum est enim mihi
arbitrium. Si volo modestus sum. Si nolo, cogi nequo.
Pater ergo candide impetrari, vult enim Dominus, ut sibi
voluntarie feruatur.]

6. Origenes 1. perireb. cap. 1. med. ait. Deservit
in Dei Ecclesia esse liberum omnis anima, seu homi-
nis arbitrium. [Vnde, & consequens est intelligere non
nos necessitati esse subditos: ut omnino etiam si nolimus,
vel mala, vel bona agere cogantur. Si enim nostri arbitrij
sumus, infitigare fortasse possumus aliquae virtutes ad pec-
candum.

catum, & aliae iuare ad salutem; non tamen necessita-
te cogimur, vel agere recte, vel male,] id quod ab ar-
gumentis hereticorum vindicat lib. 3. cap. 1. & lib. 2. con-
tra Celsum circa med. Oftendens diuina praedestinatione,
praescientia, ac predicatione futurorum contingentium
non impediti, quoniam illorum non effectio, & omis-
sio sit arbitrio, & voluntati nostra libertate absolute possibi-
lis: ut ex ipso rerum agentes de concordia prae-
tice cum actus contingentes praecepi libertate Sancti
Anton. Magnus epist. 2. ad Arsenio col. vltim. ait.
Deum nos beneficis ad virtutem fulcire: quoniam in
nostra sumus potestate creati. Cenfens nimur eos, qui
potestatibus, & liberi arbitrij sunt, solis mortuis, &
intentionaliter, non autem physis posse moueri: ne-
dum praeiactio, ac praedestinatione physis adi-
git, ac prae determinatio: & quid denum beneficia pre-
bunt, ut id agamus, quod non agere est Dei praeiactio-
ne, & praedestinatione Dominicana recentium
minime possumus. Olympiodorus ex Peripatetico Mo-
nachus in 1. Ecclesiast. [Ecce omnia vanitas, & affi-
cio sua] (ut ipse legit) [electio, spiritus, ait, Praet
hoc, quod elabuntur, ac euanescunt etiam disponunt se
homines ad supplicia post praeferentem vitam futuram, quan-
doquidem nulla coacti necessitate hoc faciunt, sed prava
electio, certe iudicio. Spiritum vero hoc loco
animam intelligit, qua liber arbitrii potestate & decora-
ta.) Consonat libi in cap. 6. & 10. Eccles. sub int. om-
ni coactionem, & necessitatem à libertate voluntate pro-
pellens. Macharius Senior hom. 15. circa med. t. 2. Bi-
blioth. [Capax est natura cum boni, tum mali; nulli ta-
men necessitati subiaceat.] Circa fin. ait homines in quo-
vis via statu, etiam, [cum diuinitate sunt inebriti, li-
cer plena sunt, & adhaerent spiritui sancto, non ta-
men vita necessitate detinuntur: sed libera ponunt li-
bertate, ut convertantur, & faciant quod libet.]
Hom. 27. med. [Bonit. malique capax est natura nostra:
at potestas aduersaria exhortantem habet, non co-
gendi.] Marcus eremita lib. de baptismō longe à med.
ait. [Adamum, neque ad vitium particulariter con-
tributilem, neque necessitate naturae, sed beneficere vo-
luntatis transgressioni effe mandatum Zacharias Mirelo-
ne, Episc. lib. de mundi creat. sub fine ait. I. Vnde non
necessitatis subiecti naturam nostram more brutorum
vt, quoque impulsu fuerit, trahatur. Deinde ut
honestutem nostrum effet, non est natura nux: ut vbi
virtutis opera, & præclaras gloriemus laude, &
præmio dignissimum: coactum enim bonum ipsi gratia
non est; sed quod consilio, & delectu geritur.] Damace-
num lib. 2. de fide cap. 2. postea voluntatis, & arbit-
rii indifferenter ad virtutem, quam ad eius, & op-
eris excludere, & supponit, & probat, ac sapientia cap.
25. Author huius Barlaam Damasceno tribute cap. 15.
post med. Ita libertatem definit. Est anima ratione ven-
tum voluntas sine impedimento ad id, quod vult. Hos
autem Patres Graecos voluntari, & gratia diuina necessi-
tatem ad recte, honestaque videntur, neque ad id po-
testatem absque Dei gratia creando arbitrio deferre, vidi-
cunt supra, & ex pluribus eorum recitatis tellimoniis
certam impensis confituntur, dum omnem necessita-
tem ab arbitrio, eiusque operatione liberis elegant,
Dei voluntatem, prouidentiam, seu prævidentiam, seu
gratiam necessarias ad liberas operationes, & potesta-
tem creant aucti, necessitates vero esse omnino ne-
gan.

7. Sed quoniam latinorum Patrum circa arbitrii
creati liberi potestat, & operum eius libertatem apud
perfidos hereticos censuratores, & Caluinum, Luthe-
rismus, siuos, melius audie fides, eorum erunt pro necel-
lum, sed philosophice facit, ac Theologice contra Mar-
cionem cecinit.

Non est sponte bonus, cui non est prompta potestas
Velle aliud, &c. Atque iterum ita Deum cum
Adamo liberum confitit, loquenter inducit.
Non cogi, nec exigo per vim;
Sea inuenio iniustum fringit, rectumque securis.
Lxx

Disp. I. Quæst. II. Certam. III.

421

Lux comes est iusti; comes est mors horrida iniqui.
Elegit rem vita: sua virtus temet in asum
Protebat aeternum: sua dannus culpa vicefum:
Praestet, & alterutram permissa licentia sortem
Rufus pendens illa prompte potest, id est, soluta
omnino, & expedita: quare & prorsus libera a necessitate
volendi vnum, ac non volendi aliud. Rufus his in
Marcionem inuictur.

Nesci stulte tuis vim libertatis ab ipso
Formatore datam. Nesci que ab origine quanta
Sit concessa tibi famulo super orbe potestas:
Et super ingenio proprio, laetique folto
Iure potestas: licet, cui velle, sequitur.

Quod placitum: nullique animum subiungere vinclo.
Minutus felix in suo Octauo pro foliis praemio, & pena
factum, quod merita necessario supponat, admittit. [Quid,
inquit, est fatum, quam quod de unoquoque nostrum
Deus fatuus est. Qui, cum posset praeficere materiam pro
mentis singulorum fate determinat.] Hilarus in Pfl.
218, fine ad id. [Fiat manus tua, vt saluet me: quoniam
mandata tua elegi.] Sic haber. [Elegit autem non naturali
necessitate, sed voluntate pietatis. Quia cuique ad
id, quod voler, via est proposita viuendi, atque appetendi,
aque agendi permisit libertas: & ob id viuus cuiusque,
aut bona, aut præmio auctoritatem electio.] Et ad id.
Inclusa cor meum. Necessestam iterum ab arbitrio no-
stro excludi. Et in Psalm. 2, ad id. [Tunc loquerutus ad
eos in ita sua.] In hac scribit. [Vincuque nostrum li-
beratem vita, sensimque permisit, non necessitatem in
alterutrum affigens. Inferiuscule, [Quid autem hono-
ris ac premij bonitatis necessitas meretur: cum malos
nos eis vis quedam nobis conferta non sineret: Volun-
tati ergo permisit bonitas est, vt effet nobis externe huius
beautitudinis profectus, atque vius ex merito, non necesse-
sitas indicatrix per legem.] Similia scribit in Matth. 7, ad
id. [Nonne nomine tuo prophetabimus.] & 9. de Tri-
nit, post med. ad id. Veni non, vt faciam voluntatem
meam.] Et 1. de Trinit. post init. ad id. Ioannis 1. [Dedit eis
potestas. Dei fieri. Sic tatur. Hinc mens noscit
esse filios Dei, non necessitatem esse, sed potestem.

8. Ambrosius 2. de fide à med. vt filii, & [piritus] sancti

affectioni libertatem Ioannis cap. 3. [Spiritus vbi vult

spiritu.] Et 2. Corinth. 12. [Dividens singulis, pro

vult. Stetit cum subiungit rationem. Pro libertate voluntatis arbitrio, non pro necessitate, obsequio,] lib. 6.

in Luc. cap. antependit, de turbarum refectione Eze-

ch. 19. agens ita. [Non potest dicere, quia noluit te

bonum facere, ante quem posuit bonum, & malum:

vt non ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntati.

Multum enim differt inter eum, qui ex necessitate inuitus aliquid agit, & inter eum, qui ex voluntate, quod bonum est, elegit. Si enim inuitus hoc

ago, dispensatio mihi creditur: si volens mercede habeo.] 1. Corinth. 9. Hieronymus in id. Job 34.

[Neque enim vita in hominis potestare est, vt veniat ad Deum in iudicium,] dicitum ait, quia necessario venies, ac non venienti non habebit potestare, sed potius impossibiliter (vt supra ex ipso retulimus) tam autem viuis extremi necessitas, quam alterius impotens, & impossibilitas potestari libera arbitrii in Hieronymi, & aliorum Patrum, qui codem modo eam locum supra explicare, contradicit. Secundo idem Hieronymus in id. Hierem. 26. [Noli subtrahere verbum, si forè audians. Dicturn etiam, ait, non quia evenimus Deo ambiguis, sed ne ex prescientia eius quæ ex necessitate facere aliquid, vel non facere cogatur. Quod ipsum de sententia illa Ezechiel. 2. Si forè audiane. Et si forè quiescere eo loci facetur, & similibus scriptura, vt vidimus superius. Item dialog. seu lib. 3, contra Pelagianos sub med. Vbi misericordia, & gratia est, liberum ex parte cæstis arbitrium: quia, scilicet, in ea apponenda nulli ex parte creati arbitrii ponitur, sed à Deo solum apponitur. Non autem cæstis omnino, quia bonus eius vita sine vita necessitate à nobis est. Epist. 147. ad Damasc. col. 3. de filio prodigo ait. [Dedit eis liberum arbitrium: dedit mentis propria libertatem: & vt viueret viuquique, non ex imperio Dei, sed obsequio suo. Id est, non ex necessitate, sed ex voluntate: vt virtus haberet locum: ut à exercitu animalibus diffaretur: dum ad exemplum

Chrysoph. de Utzaga, de Deo & no. Tomus I.

Dei permisum est facere, quod velimus,] lib. 2, aduer-

sum Iouinianum col. circiter 4. [Liberi arbitrij nos con-

didit Deus; nec ad virtutes, neque ad vita necessitate

trahimur. Alioqui vbi necessitas nulla corona est.] Arnobius 2. aduer. gen. ver. fin. *Nullus Deus invertit necessitatem.* Rationem vero reddit: quia liberalitate divina effe indignum. Eodemque libto: [sceleratum, & immane- penter credere ipso actus, quibus vita transfigitur, & celebatur humana, ordinata, iustitia, & à sua fluenti constitutione præcepit Deum.] Laetantius Firmianus Ar- nobii discipulus 2. diuin. init. c. 5. ante med. probat altra non esse Deos, quia nec liberi sunt: cum non pro libito sed ex statu lege, & necessitate moueantur. [Si Dij essent, inquit, huc, atque illuc passim fine vita necessitate fer- rentur: sicut, & animantes (rationales) in terra: quorum, quia libera sunt voluntates huc, atque illuc vagantur, vt libito: & quocumque mens duxerit eo fertur. Non est igitur aliorum motus voluntarius.

9. Sed veniamus ad Augustinum in re ad prædestina- tionem, & ad gratiam, & liberum nostrum arbitrium ipectante (apud Haereticos, etiam & Dominicanos re- cenciores nos aduersos) exceptione omni cæstis maiorum lib. de spiritu, & lit. c. 1. med. ait. [Hoc, quemque in potestate habere, quod, si vult, faciet; si non vult non facit.] Fine concludit. [Cum potestas datur, non necessitas imponitur. Vt, cum David Saulis occidendi potestam accepisset, maluit parcere, quam ferire,] lib. 5. de ciuit. c. 10. [Neque ideo peccat, quia Deus illum peccatum præstuit: imo ideo non dubitatur ipsum peccare, cum peccat, quia ille, cuius prescientia nulli non potest, non facit, non fortunam, non aliud (ecce nomine fa- tis, fortuna, & viuenter cuiusvis alterius antecedens ne- cessitatis præfinitiones exclusas) sed illum peccatum esse præstuit. Et in Pfl. 9. inde confutat eos, qui Deum peccari cauam admittent: quia non potest punire quid se- est, lib. 3, de libero arbit. c. 1. & præterim c. 18. Sapius illam suam sententiam scribit: [quæcumque sit, cauā est voluntatis: si non ei potest resisti, sine peccato ei cedat: si autem potest, non ei cedat, & non peccabitur. Quis enim peccat in eo, quod nullo modo cauere potest, cap. autem 5. med. dixerat: [Non clament, non suscen- sciant: quia, neque ideo coegeri peccare, quia fecit, quibus potestem vitrum vellent dedit.] Tous autem capi- bus 2, 3, & 4, eius libri fuscè probat Dei prescientia, prouidentia, & operatione nullam nostris operibus necessestati imponi: ac subiuste liberos nos, & potestatis in- differentis esse, & 1. de ciuit. c. 10. init. Omnes, etiam ex- triuferam, à libertate nostra independentem operandi ne- cessitatem à libero nostro arbitrio, & voluntate, cuiusque operationibus liberis prorsus, proculque his verbis ab- legat. [Si necessitas illa dicenda est, quæ non est in nostra potestate; sed etiam, si nolimus, efficit quod potest (sicut est necessitas mortis) manifestum est voluntates nostras, quibus recte, vel perperam viuimus, sub tali necessitate non effe,] lib. 2. Actor, cum Felice Manichæo c. 4. init. ex illo Matth. 12. [Aut facite arborem bonam, & fructus bonos, aut facite arborem malam, & fructus malos. Ita in- ferte: [Cum ergo dicit: aut hoc facite, aut illud facite, potestatem indicat, non naturam,] que virtus ad vaum determinata, & alligata est; non indifferens, sicut libera potestas. Ex eo vero capite ad 12. inclusu pro indiffe- renti potestate voluntatis, argu exklusione necessitatis operandi ab illa fuscè decertat, lib. cont. Secundum, Ma- nichæum, etiam, c. 19. [Si autem cogitur consentire, ita, ut non sit in eius potestate aliter facere: non ergo, vt dicebas voluntate peccat, quando non voluntate consentit,] & lib. de vera religione, c. 5. [Ne hoc dubiarundum video: habere animas liberas arbitrii utiles enim feruos melio- res esse Deus iudicavit, si ei seruirent liberaliter, quod nullo modo posset fieri, non voluntate, sed necessitate seruirent,] & c. 14. latè probat necessitatem præstatam operandi pugnare cum voluntatis, & operi nostrorum liberrate, & q. 2. ex lib. Octoginta triu ait. Melior homo est, qui volun- tate, quam qui necessitate bonus est: voluntas igitur libera danda homini fuit. Quæ ferè repetit q. 4. & lib. de bono per leu. c. 11. lib. de perfect. init. ratiocin. 2. fer. 4. de temp. & lib. de natura, & grat. c. 5. [Quod à memorato dictum est presbytero (Hieronymo) liberi arbitrii nos condidit Deus: neque ad virtutem, neque ad vita necessitate trahimur.

G g g Alioqui,

TEGA
A. pati
VIA

17

422 Controu. III. de Decreto, &c.

Alioqui, vbi necessitas, neque corona est. Quis non agnoscat? Quis non tota corde suscipiat? Quis alter conditam humanam neget esse naturam? Sed in recto faciendo, ideo nullum est vinculum necessitatis, quia libertas est charitatis.] lib. 5. de ciuit. c. 1. post med. cont. Ethnicium fatum ait: illi vero, qui positionem stellarum quodammodo decernent, qualis quicunque sit, & quid ei proueniat boni, quidve mali accidat, ex Dei voluntate suspende: si calidem stellas putant habere hanc potestatam traditam sibi a summa illius potestate, ut volentes ita decernant: magnam ecclesiam iniiciam: in cuius velut clarissimo tenatu, ac splendidissima curia optantur sceleris facienda decerni, qualia, si aliqua terrena ciuitas decessisset, generis humano decernente fuerat euertenda. Quale deinde iudicium de hominum factis Deo relinquitur, quibus ecclesiis necessitas adhucetur: cum dominus ille sit, & iudicem, & hominem? Aut si non dicunt stellas accepta quidem potestate a summo Deo arbitrio suo ista decernere; sed in talibus necessitatibus ingerendis illius omnino iusta compleri: ita ne de ipso Deo sentiendum est, quod indigentissimum viatum est de stellarum voluntate sentire:] Conlonac ex Cicerone eodem libro c. 9. & 2. contra Faustum Manichaeum. [Et nos quidem sub fato nullius homini genitum ponimus, ut liberum arbitrium voluntatis, quo, vel bene, vel male vivitur propter iustum iudicium Dei ab omni necessitate vinculo vindicemus.]

10. Eidem instiunt doctrinæ eius discipuli, & posteriores Patres, Prosper. 1. de vocat. gent. c. 28. post inr. ait, si Dei voluntas, & adiutoriorum prærequisita ad fidem, & bona opera, & iustitiam consequandam, & in ea perseuerandum voluntatis nostra mutabilitatem, arque ad alterum potestatem, qua illorum opposita abolute exequi potest necessitate ad alterum absolvere. Nemo unquam fidelium recessisse a fide: neminem concupiscentia vincere. Quod fallam esse ait: & contra experientiam frequentissimam esse videmus. Consequens vero Prosperi evidens est, atque alteri fidei nostræ principio imitans: nemini necessitatem Dei voluntatem, & gratiam adiutoriorum ad perseuerandum in fide & iustitia, ac tentatione vincendas desee. Adhuc præterea consequens eriam esse contra illam domini sententiam: *Vigilate, & orate, ut non intreris in tentationem.* Et ad capitulo gallorum ad 6. cap. fine ait. [Prædestinationem Dei, sive ad bonum, sive ad malum, in hominibus operari inceptissime dicitur: ut ad utrumque homines quedam necessitas videatur impellere. Cum in bonis voluntas sit intelligenda de gratia, in malis autem voluntas sine gratia.] Fulgentius de fide ad Pet. c. 25. ait. [Primos homines certulim, ac indubitanter rectos, & liberi arbitrii conditos, non necessitatem, sed propria voluntate peccasse.] Bernard. de grat. & lib. arbitrii, col. 2. ait. [Est vero ratio data voluntati, ut inserviat illam, non ut destruatur. Destrueret autem si necessitatem voluntati imponebat, quoniam pro arbitrio sive volueret, sive in malum contentiens appetit, sive in bonum gratiam sequens. Ergo sine illo vinculo necessitatis voluntas sive potest volere, ut sequatur gratiam, arque ut gratia disertens contentia appetitur.] Ex multis vero aliis, quibus deinceps necessitatem à potestate, & arbitrio liberis recitendam docet. Pauca hæc nota. Subinferius, vbi quippe necessitas, non iam voluntas. Et inde subdit. Quod si ex necessitate, & absque consensu propriæ voluntatis mala, bona sive possent, rationalis creatura, aut misera profecto esse nulla ratione deberet, aut beata penitus esse non posset, col. 3. sub init. ait. *Liberatem à necessitate quævis congruere voluntati, quam alias libertates ab ipso statim subiectas.* Inferiusque. [Cum triplex sit nobis proposita libertas; à peccato, à miseria, à necessitate: hanc ultimo loco politum contulit nobis in conditione natura: in primam restauramus à gratia media: med. referatur in patria. Beda q. 13. ex variis vers. med. *Arbitrium erit liberum fuit* (Adamo) *quandiu sua potestatis extitit: ita, ut nulla vir cogente, neque Dei, neque diaboli, quod velles bonum, seu malum facere.* Post med. latè refutat necessitatem, quæ à diuina prouidentia, tanquam à causa, in futuras nostras liberas operationes proueniat. Et in cap. 6. Ioan. ad id. *Omnis, qui audiuit à Patre, & didicis venit ad me.* Sic habet: *quomodo trahit Pater? docendo delectat;* non

necessitate cogendo. *Quia nemo necessitate credit, sed voluntare.*

11. Tam frequens vbique est Anfelinus in excludenda libera potentia voluntatis creata, cuiusque operibus necessitate; quantum esse illum supra diximus in potestate arbitrii ad utrumque extrellum constituta; sed præterim id præstis, & latè, & subtiliter, toto libro de concordia, ex quo tam multa dabimus certi, sequenti, ut nihil ferre ibi, nisi ex ciuis doctrina, & verbis doceamus. Et ea quidem præfacent etiam veritatem continent, & confirmant. Nunc autem nonnulla solum ex ciuis libris producemos. Libro igitur de concordia præficiens, & præstatut. Cum non arbitrii, & contingentium operam libertate c. 1. col. pen. [*Sola voluntas determinat ibi, quid teneat.* Nec aliquid facit ius necessitatis, vbi operatur (scilicet determinatio) *sola elecio voluntatis.* Et in clidario, vel ipse, vel qui ciuis Author coetaneus, & gravis *Quia Deus fieri tantum permittit ut bene vel male operari nos* non est necessitate. Et de causa diaboli c. 2. & 3. docet necessitatem viuis partis, seu extremi eorum, ad quæ est arbitrii libertas, & potestas, pugnare, & opponi expedito, & ab soluto viui libertatis. Atque eo c. 3. & 4. idem docet de alterius partis, seu extremi impossibilitate, & c. 14. hanc proponit questionem. [Si darent eidem Angelo velle solum, quod ei velle conuenire, an posset aliud velle? aut, si non posset non velle per se, quod accipiter velle?] Respondet vero discipulus ex multis alterius questionis solutione data: tunct [nec posse aliud velle, nec posse per se non velle, quod accipiter velle. Siue non posset non velle beatitudinem in communi,] Quam necessitatem appeti dixerat c. 13. Ricardus rector, de statu interiori hominis p. 1. tract. i. c. 3. hominem ad Dei imaginem conditum ait. [*Quia Deus superiorem non habet, nec habere potest: & liberum arbitrium dominium non patitur, nec pati potest.* Quia violentiam infere ei, nec creatorem decet, nec creatura potest;] & c. 13. ait: [*Libertas est, quod consensus eius ex quoqueri non potest.* Et tam inspiratione Dei, quam demonstratio suggestione, vel non consensio potest, utrumque autem ex libertate, neutrum ex necessitate. Abulensi. q. 52. in Math. ad id Math. 11. *Si in Tyro, & Sponde, & si in Sodomis, &c.* [Forte manifeste vole in præsentem diem] *Et dicunt ad ostendendum libertatis nostræ ad utrumque potestatem: ut non patetur Dei cognitio rebus imponeat necessitatem.* Pro qua expositione citat Remigius & S. Thom. postquam præterea citari, quos dedimus controu. Plures alios Patres dabimus pro libera 1. sequenti, vbi præficiuntur Dominicanorum recentiorum ad materiale peccati confutemus. Dedimus autem plura eadem controu. pro concordia infallibilitatis præficiens absolute Dei de contingentibus futuris cum absoluta eorum contingencia, & libertate. Vidimus enim hac apud illos ex communi, & statu ipsi prologo, & principio componi. [*Quod contingens, non ide futurum, quia à Deo prædicta; immo vero idea futuræ ab eo præfata, quia futura (seniù à nobis, & scholasticis aliis postremo hac causali explicata) ne necessitas ex antecedenti naturæ connectione præficiens cum contingentibus futuris, eorum contingencia, & libertas perficiat.* Deinde illi omnes Patres aducandi sunt, qui contra ineluctabilem ab arbitrio nostro, cuiusque vli sibi, & fortunæ ethicae necessitatem pro nostra libertate pugnare: quorum aliquos recitamus. Sunt autem, qui fatalem necessitatem impugnantes Patres recitatis haec tenus locis. Ex Doctoribus junioribus Iulius Sircius lib. 3. de fato. Molina in concord. quest. 14. artic. 13. d. 1. Pennot, propugnaculo hum. libert. lib. 1. cap. 3. & 4. lib. 2. à cap. 1. Ruiz d. 48. Thophil. Raynaud, disput. 8. Theolog. natur. quest. 3. artic. 4. num. 196. & d. 2. discipl. moral. quæst. 3. num. 214. & Paul. Leonard. in suis responsionibus ad expoliat. cont. scientiam med. p. 2. fact. 1. à n. 2.

12. Et denique vñque Patres necessitatem absolutam cum arbitrio, cuiusque operum libertatem, & merito pugnare centent, ut necessitatem secundum quid, ut metu, siue feruilem, siue reverentiale, dolorem, & similius que tam operibus dent cauam, à potestate libera, cuiusque operibus secundum dant; & certe, licet non absoluere libertatem

bertatem tollant, multum tamen illius imminent: ac subinde ex absoluâ tali necessitate cam absolute abso-
teri necesse est. Epiphanius recitatus ex hæres 48. circa
fin, aiebat *Deus nos vocat non immitens necessitatem,*
non tormentum aliquod adhibens, lib. 1. hæres 16. post
med. *Extrema eorumdem sententia est, quod cum inuidetum*
instum decernant, fatum esse dicunt. *Quomodo enim*
potesse esse iudicium, & fatum? Propterea quod, qui fa-
cit, non à se ipso facit, sed secundum necessitatem Do-
mini ipsius fati. Clemens Alexand. 1. Pedagogi cap. 6.
long. ab init. *Infantes dieb. Apolostol. eis, qui sunt*
*in lege: qui, non feceris, ac clarus pueri, timore pertur-
bantur. Viros autem, qui verbo parvem, nostrique su-
mum iurum, & arbitrij vocauit, qui credimus spontanea
electione salvari, &c. 9.* Necesitatem à metu prouenien-
tem multum ab spontaneo, perfecto, scilicet, seu libero
aut: different. Zacharias Miteleensis Episc. lib. de mundi
crea, sub finem recitatum supra sententiam suam de ab-
solute necessitate à potentia, & actibus liberis argumen-
to hoc à minori ad maius probat. *Tunc seruum tuum*
verbenerem, & viuentum tamen laudes, si quando aliqui
erum, quæ iussa sunt præstiteris? an, cum nulla neces-
itate in iusta flagro, nibil prætermittitur eorum, quæ ra-
tione seruâ conditionis debet efficer: neque aduer-
sum es, quæ ipsi imperantur, aggreditur: sed promptè
cum anima voluntate famulatur? In quibus confrat
Augustino supra à nobis recitato ex cap. 5. de vera re-
lig. & ex quest. 2. libri octoginta trium. *Opratus Milli-*
teutanus lib. 7. aduers. Parmenian. sub init. exclusio-
*nem absolute necessitatem à libero arbitrio, eiusque acti-
bus à libertate simili argumento à minori ad maius*
probat his verbis: *Homicida scelus, dum nemo cogit*
*potesse facere: potest. & non facere. Adulterium me-
cum dum de foris nemo compellit, potest admittere: po-
test & non admittere: & cetera huiusmodi, in quibus*
liberum habetur arbitrium. Chrylotomus hom. 46. in
Ioan. id Ioan. 6. *Namquid & vos vultis ab ire? sic expo-
dit, ut vix enim, & necesse sit auferret: & ne*
*judice quidam natarent. Theophylactus ad eum lo-
cum demonstrabat nolle eos reverentia erga se con-
tari. Euthym. Quod nullum velit in iunctum retinere.*
S. Thom. ibi lect. 8. post med. *Aucter eriam vere-*
*cundiam, & necesse sit (secundum quid est reveren-
tiali meo, & pudore) remanendi. Quia eriam pacto*
*cum interpretator locum. Cyprianus lib. 1. epist. 3. Gre-
gor. Nyien. orat. 5. in cant. longè à med. Non per dol-
orem, nec per necessitatem, sed sponte. &c. Capiditatem*
*boni habendam, ad Augustinus in Plal. 124. ad id: Om-
nia quæcumque voluit dominus fecit. Ea, quæ indigen-
tia, & mœnia cogere facimus, vel, quia alias inopem el-
femus (que solum secundum quæ necesse est) ex
necessitate fieri afferre absolute, quia ex perfecta chri-
stiana, & honesta libertate non sit, quod non sit è sola
boni complacentia, & amore, subditusque: inuenimus al-
iquid quod libera voluntate faciamus: cum ipsum Deum
amandamus. Non enim ex necessitate, sed quis plar-
et. Macarius senior. 2. Biblioth. hom. 15. circa med. ait.
Si Deus (vix potest) Christianum corpora omnia incor-
ruptionib[us] fecisset ut tanti miraculi, & utilitatis necessi-
tate (que solum tamen secundum quid est) ac non libe-
ra voluntate homines convertendos: quare, ut profris-
asparat, & rata se arbitrio libertas corruptibilitas eorum
corporis relinquitur. *Deum. Vt in voluntate si homini, vt*
conveniat ad id, quod bonum est, aut malum. Denique
Cyp. Alex. 8. cont. Julian. sub fin. ait, virtutem, aut efficaciam
a Deo dominibus inditam ad bonum, à quo ægerti-
fudatur. Et quid de inimicibili necesse dicer?*

13. Certe scriptura sacra apertis etiam pro necessita-
te à potentia libera exclusione testimonialis clamat, vt lo-
cis recitatis, & per perspicuum, cum pro indifferenti eius ad
vrumvis potestas, tum pro eius necessitate exclusione
proximis tribus certaminibus. Duo nunc tantum addam.
Aliorum ex 1. Corinth. 7. vbi de Parefamilias super filia
virgine colloquenda in matrimonium, vel fecit Paulus ait.
Non habens necessest, potestarem autem habens.
Quibus potestati indifferenti necessest, partis alte-
rum oppoluit vt potestari indifferenti è regione pugnan-
tem. Nec refert non loqui ibi de potestate, & necesse

Christoph. de Oretga, de Deo Vno, Tom. I.

physicis, sed moralis, & juris. Ex eo enim, quod in uno
generi necessest, cum indifferenti ad vrumvis pot-
estate pugner, in alio etiam pugnare evidenter inferatur.
Imo, cum physica, tum potestas, tum necessest, ad mo-
ralem, & juris supponatur, arque haec illius imitativa
sit: in physica potestas, & necessest pugnare, quæ
morales, & iuris sunt, amice conuenient. Secundus lo-
cus est illud Christi Domini ad Petrum Ioan. vlt. [Cum
eis iesu cingeret, & ambulabat vbi volebas. Cum
autem feneris extenderet manus tuas, & alius cingeret,
et ducet quod tu non vis.] Quo loco illud quo tu non
vis de voluntate portionis superioris Petri locutum Do-
minum ait Cyri. Alex. 12. in Ioan. cap. 65. August.
tract. 5. in Ioan. Chrysost. Theophilactus, & S. Thom.
ad eum locum. Sed enim difficultas est: quia si illud
quo tu non vis referatur ad passionis Petri à Tyrannis
oblata tempus de voluntate efficaci superioris portionis
Petri intelligi potest illud quo tu non vis absque tem-
pitate, & in ipsum blasphemia. Iam enim ex multis
diebus rediutius Dominus Petri loquebatur, cuius
ob antecatam Magistri negationem lachrymæ studium
morti pro Magistro, ex ipso pene negationis instan-
ti, continuo testabatur. Ex quo studio postmodum
cum Apostolis alii iuit gaudens à conspectu conci-
lii: quoniam dignus habitus est pro nomine Iesu consum-
mari patet, & manus vtrum ad crucem dicitur ex hoc loco
extensus. Solucio autem difficultatis ex veritate, quam
hic statuimus, defini necessario debet. Quod scilicet
vincula, crux, & mors velle noller à tyramo inferenda
erant: quare in voluntatis fæz potestate non erant: nec
magis ad eas præfabant velle Petri, quam nolle: ac subin-
ter de inter libertatis fæz effectus non computauerunt
sicut computarunt operationes ipsius iunioris: cum tingeret
et ambulabat vbi volebat. Idec ad eas à nemine co-
gebatur, sed à libera sua voluntatis soluta omnino, &
absoluta ad opitum eriam potestate operabatur iuxta
S. Thom. & reliquorum interpretationem: & hic dicitur
extensus manus: quia nullo cogente extensus erat,
cum eas posset non excedere, sed extendendas tortori-
bus relinquere. Hoc igitur loco ostenditur actiones, ad
quas irretrahibiliter, & necesse agimur, quin ad oppo-
situm nobis suppetat absoluta, atque impedimentis so-
luta potestas, nec nostra potestatis, nec liberas, imo nec
humano modo nostras esse.

CERTAMEN IV.

Necessitas natura præcedens arbitrij opera-
tiones, ab eisque in sui positione in-
dependens ab eius potentia, & opera-
tionum libertate à recitatis Patribus
reicitur.

1. **T**ertium hoc adeo cum duobus præcedentibus
principiis connexumimo vero ipsis implicatum,
& innexum est, vt satis sit in ipsi simili ex Patribus statu-
tum. Etenim potentia, seu potestati indifferenti in actu
primo ad vrumvis, (in quo sit per Patres potentia liber-
tas, à qualib[us] libera eius operatio dicitur, & libera exercebit
procedit) necessest contradicere per Patres, vt vidimus: at
sola necessest & determinatio inæquabilis ad vrumvis
extremum ex parte, actus primi contradicere potestati in
actu primo indifferenti ad vrumvis: ergo necessest,
quæ contradicere, & destruit potentiam, seu arbitrij
potestatem ad vrumvis, & libertatem in actu primo
est necessest, seu determinatio ex parte actus
primi ad vnum extremum: ac subinde necessest

Ggg 2 sola

CTEGA
A. pati
VIA
17

folia natura prior antecedens, atque ab yis libeto arbitrij
independens à libertate arbitrij releganda omnino est
Patrum sententia concordi : Minor patet ex Patribus
ipis assertoribus potestatem indifferenter ad verumvis
in qua liberas arbitrij consistit, esse potestatem facien-
di, & non faciendi, tui quia in nobis potestate, dominio-
& iure nostro est agere, & non potest hoc vel iudicari eli-
gere, vel non eligere, contentus, obedire, vel secus, &c.
Hæc autem potestas ad verumvis, sive alterum agen-
di, vel non agendi, ac proinde activitatis, seu potentia-
tis in actu primo tota est, vt patet. Nec minor est apud ipsos
obliviosum. Etenim sive potestatem solitam, abluam
expeditam ab omni necessitate, aliquid agendi, aut omni
tendi, nec impediat aliquam necessitatem, vinculo, aut in-
pedimento, quomodo alterum potest abluere agere con-
stante, & vnaminit Patres recitat proximis certamini-
bus docente. Et res quidem per se nota est. Siquidem in
differentiis in actu primo folia determinativa, in actu pri-
mo contradicit, ac repugnat. Sin, pone determinativa
nem in actu secundo, vel alio quovis signo, quod ad
actum primum arbitrij, & voluntatis nulatum per-
neat : videbisque eius indifferenter potestatem ad
verumvis satram, rectamque perfiserit : ergo necesse
arbitrii libertati aduersa, & contradicens per Patres no-
alia, nisi, que ex parte actus primi ad operandum se
neat, leuque ex parte cautie antecedens fit, vt propositum
iussi esse potest. Quod de necessitate, & determina-
tione potestia, seu voluntatis ex parte actus primi
dum est, at toto hoc cert, dicitur, idem de impossibili-
tate alterius extremi ex parte actus primi voluntatis
seu huius importunitat ad alterum extremum, sive
ex necessitate praefata ad oppositum, sive ex defi-
nitius antecedenter requisiti, & quod ex parte actus
primi necessarium fit ad illud alterum extremum appa-
nendum proueniat, censendum esse peripicum est,
enim, & Patres docente, & ratio aperta monstrabit cer-
verum, & si ita res ex recitatis haec sunt Patrum testi-
niis, habeat, & clarescat : cosdem clarius, & termi-
niationem omnem antecedenter arbitrii nostri op-
tionem liberam, atque a liberis vii, & exercito illius in-
pendentem reiectoribus ad arbitrii libertate audiamus
Sed prius, & in primis Boëtius, licet anti-

2. Sed prius, & in primis sociis, non
denuis necessitatis, & consequentis (de quibus hic)
sub his terminis non meminiter, tamen alii vocibus
virtusque rationem, & doctrinam tradidit lib. 5. de
conclat. prola 6. *Dua enim, inquit, sunt necessitates.*
Simplex una: veluti quod necesse est omnes homines
esse mortales. Altera conditionis: ut si aliquem ambu-
lare scias, eum ambulare necesse est. Sed hac condi-
tio minimè secum simplicem illam trahit: hanc enim
necessitatem non propria facit natura, sed conditionis
adiectione. Nulla enim necessitas cogit incidere voluntar-
ie gradientem; quamvis eum, cum graditur, ince-
dere necessarium sit. Quibus verbis necessitatis sim-
plicis nomine necessitatem, que in causa est, & ante-
cedens natura effectum, ab eoque independens intel-
igit, ut exemplo mortalitatis explicit: & illi, qui
hunc casum a necessitate conditionis diuisi, & exclu-
siti. Quia hanc non propria facit natura ut condi-
tionem antecedit, sed conditionis ipsam subsecutae
adiectione & ratione vicis illis: nulla enim necessitas
cogit incidere: quia nimis simplex illa alia co-
gere, seu necessitatem agere, debet operantem ad ope-
rationem. Ex Boetio: id autem nequit effici, nisi
natura prioritate, & ex parte actus primi operationem
antecedat. Necessestis vero conditionis voce conse-
quentem ad vim, & operationem liberam voluntar-
ie, seu arbitrii denotat clare: ut patet ex apposito exem-
*plio. *Vt si aliquem ambulare scias, eum ambulare necesse**
est: atque ex ratione subiuncta: quod eam non natura
faciat, sed conditionis adiectione, ut expidimus: & quod
nulla necessitas cogat antecedere voluntarie gradien-
tem: quamvis eum, cum graditur, incidere necessarium
sit. Quia sola necessitas est existendi, seu essendi rem,
cum est, & exiit, sive ex suppositione quod sit: ac
proinde, que rei positionem sequitur, aut consequitur,
quibus verbis sequentis, aut consequentis necessitatis de-
finiis ab Anselmo mox recitando, aliquisque Paribus, &

scholasticis deinceps propria cuiusque se de referendis exhibuit sua huic doctrina conformat Boetius lib. 3. com-
ment. maior. in Arist. de interpret. & locis datis cert. i. n. 1.
Dionysius Areopag. c. 8. de diuin. nom. naturam necessitatis
nomine antecedenter necessitatem operandi, & si à
Deo suprà rerum naturam operante inducunt, intel-
lexit, & ab arbitrio libertate exclusit: moralis vero
voce consequenti, quam ait cum nostra libertate
componi. Quibus vocibus eandem distinctionem, &
doctrinam tradit Alexander Clemens, ut ex ipso retu-
limus cert. proximo & rursum idem Clemens codem
lib. 2. stromar. pag. 2. & 3. ita Basil. horum harschin
refert, & impugnat. Dicunt Basilii de rursum ex con-
sequenti super mundana electionis diuina. Consegu-
mundanam rationis natura fidem. &c. Vbi necessitatem
consequientia ex electione Dei antecedenti ad fidem
nostram, hanc inferri aiebant: ac proinde necessitatem
consequens effectus ex antecedenti causa, scilicet
diuina electione. Refellit autem coram harschini ab ab-
surdio sic. *Voluntaria ergo, ac libera electionis non est
fides (utique officium obsequium, si est natura commo-
dum, veniens modo operandi natura) nec insitum conso-
natur retributionem, nec is, qui non credit (cuius
culpā id non eruerit) nec is, qui credit, qui causā non
fuit. Quod si nos tanquam in anima naturalibus opera-
tioneibus, veluti funibus, trabamus, supererucamus eis in
voluntarium & appetitum, que ea praeedit. Scilicet ad
meritum, & salutem. Nec ego utique illud esse animal
(rationale) intelligo, cuius vim appetendi, quia ab exter-
na causa moveretur, fortia est necessitas. Quia nimur à
ipso debet moueri.*

3. *Eandem antecedentis, & consequentis necessitatis* *ceptionem, & diversitatem, & antecedentis, focus con-*
sequentis cum libertate arbitrii contradictionem in tradidit
Augustinus, & Parres alij tam priores, quam posteriores,
etiam, qui Antelme praeferuntur, ut videt est in eorum
testimonio recitatis controu. d. 5. q. 8. cert. 1. a. 4. pro
concordia diuina praescientia cum futurorum contingenti
(quotum praescientia infallibilis est) libertate: tam
enim Augustinus, quam Parres reliqui ideo recitatis certi-
monis negant praescientiam Dei futurorum esse causam,
sive idea illa est futura, quia praeficiuntur a Deo; sed pos-
tura: quia, si causa est, cum ex illa inferatur necessitatis
ceccitate physica, & metaphysica eorum futurio, nece-
sitate antecedenti, & causati est futurum abe subinde mal-
latens, libera, & contingens. Quare necessitatem ante-
cedentem eorum ipsorum contingentiam, & libertatem, ad
eius interitum, aduersam fatentur. Dum autem adaequa-
tia oratione, portus, id est praeficiuntur a Deo, quia futura sunt,
atque adeo ex Dei praescientia eorum libertatem non
erueri, & si feme praeficia non possit non fore ait, quia
cum ad praescientiam fore illa in se, pro sua unquam quodque
rum necessitas est praescientia. Dei redicunt, quia id, quod
pro aliquia sui duracione est, quando est, necesse est quae est
consequens necessitatis quantumvis contingens, tam
liberis operationibus, tam creatis, quam in creatis abie-
ueniens. Patrum testimonio, quibus haec omnia perspic-
eruntur, non multum, citato loco,
praescientia peccatorum iunt, ac fecerit omnia de prae-
scientia peccatorum, non multum, citato loco,
praescientia necessitatem antecedentem, seu causa libe-
ritatis arbitrii, & operationis eius illis excludam, vel ex-
clusam, solum esse a libertate ad peccandum, vel solam
praescientia necessitatem erga praeficiuntur, non autem prae-
scientia, seu efficacis voluntatis Dei erga efficacitatem de-
cretar, animaduertit: rationem genitalem a Participis tedi-
di, non esse necessitatem antecedentem, seu causam libe-
ritatis, et exponit, quod futurum esse ponatur, fore:
ac proinde vbi vis ratio ea generalis adit, fore, in prae-
scientia contingens non prauit, sed honesti, sive in prae-
scientia, & voluntate Dei res ipsa praeficiuntur, eodem
modo eueri libertatem probabit. Secundo, Parres recita-
tis testimonio, & locis non solum contra necessitatem an-
tecedentem praescientiam, sed & contra fati, & fortunae an-

recedentem humanas actiones necessitatem ethicaam agebant; arque eam ex euerione libertatis impugnabant; fari vero nomine, & fortune, tā Deide actionibus humanis efficacem voluntatem, & toram causarum eas antecedentium seriem, quā diuinam de illis praeficiemus iuxta ethicorum factas intelligebantur. Et quidem August. lib. illo 5. de ciuit. Dei cap. 9. & 10. (ex quo præcipuum eius testimonium prodiximus) & 11. arque antecedentem præscientiam respectu contingentium praeficatorum necessitatem, arque fari, & fortuna contra Ciceronem, & reliquos ethicos, & viuissim diuinæ prouidentiæ causam respectu prouisoriorum necessitatem, tanquam libertatis hostem infeliximum refellit. Vnde tanquam affirmatum dicitis de praeficiencia, fato, & fortuna conclusionem infer cap. 11. *Nullo modo credendum est Deum regna habendum, coramque dominationes, & servitutes, contingentes futuri inmixtas, & plena, & prouidentia sua legibus alienis esse voluntates; vt communem est doctrinam suam de præscientia, fato, & fortuna diuinæ prouidentia, de humanis omnibus rebus significaret, quod utique, & in aliorum Patrum contextu facile deprehendetur.*

4. Ceterum Anselmus, ceteris clarius, eam consequens, & antecedentem necessitatem distinctionem, definitioes, arque antecedentem cauifaliter cum operum nostrorum libertate pugnam, cisdem vocibus tēpē nos docuit. Etenim lib. 2. *Car Deus homo*, cap. 18. de necessitate mortis Christi, & hypothetice præcientia prophetiam, & fidei virginis ablique prædictio contingentia illius, ait. *Quod si te iterum perturbaris, quia dixi necessitatem, quia veritas fidei virginis non fuit causata, ut illi sponte moreretur; sed, quia hoc futurum erat, vera fuit fides: quamobrem, si dicitur, necesse erat, ut voluntate sola moreretur, quia vera fuit fides, fuit propria, quia de hoc præcesserat: non est aliud, quam si dixi: necesse fuisse ita futurum esse, quoniam sic futurum erat. Buiusmodi autem necessitatis non cogit rem esse: sed ut rei facit necessitatem: est, namque necessitas præcedens, que causa est: ut sit res, & est necessitas consequens, quam res facit. Præcedens, & efficientia necessitatis, cum dicitur cælum: volui: quia necesse est, ut volvatur. Sequens vero, quia nihil est: sed sic est, cum dico ut ex necessitate loqui: quia loqueris; non quod te aliquid cogas ad loquendum. Nam violentia naturalis conditione cogit cælum: volui: ut vero nulla necessitas facit loqui: sed ubiunque est præcedens necessitas, est. & sequens non autem, ubi sequens, ibi statim, & præcedens. Poffamus namque dicere necesse est cælum: volui, quia voluntas: sed non similiter est verum: idcirco ut loqui, quia necesse est, ut loqueris. Subiunxit concludit. Hac sequens, & nihil efficientia necessitate, quia vera fuit fides: & propria Christi, (quia voluntate non necessitate, monitorum erat) necesse fuit, ut sit fides. Voluntate, & non necessitate, quoniam facta pro tua duratio ne tam propositio supponit, quam fides. Hac (pergit) necessitate volui Christus quicunque voluit. Ideo enim necessitate furent, quia futura erant. Et inferius cule. Si ut omnia que fecit, & que possum est veram scire necessitatem, scito omnia ex necessitate fuisse, quia ipso volui: si non voluisti, non fuisse. Et si dic: quia cælum politio ab aliis voluntatis libera fuit: arque eam positionem necessitatis ea essendi, quamediu sunt, sequitur: id necesse hæc sequens, sed conseqens eorum libet, non offici: quia tamen officeret, si esset ad libera cælum positionem antecedens. Certe clarius, subtilius que ad tem præficiemus loqui non potuit: ni clatoria fortasse videamus illa ex cap. 1. de concordia liberi arbitrii cum præscientia, prædicti, & grat. col. 2. scimus dico, si patet aliquid, necesse est illud esse futurum: idem est si dicam: si erit, ex necessitate erit, sed hoc necesse non cogit, vel prohibet aliquid esse, aut non esse. Ideo enim, quia ponuntur res esse, dicuntur ex necessitate esse: aut quia ponuntur non esse, affirmantur non esse ex necessitate; non quia necessitas cogat, aut prohibeat rem esse, aut non esse. Nam, cum dico: si erit ex necessitate, hic sequitur necessitas, quæ rei positionem non præcedit. Idem valer, si sic pronuntiatur: quod erit ex necessitate erit. Non enim aliud significat necessitas, nisi, quia quod erit non poterit simul non esse.*

5. Eadem infestis duplicitis necessitatis distinctioni, &

doctrinæ inferius ait. *Rem vero futuram necesse est esse futuram: quoniam futurum negat esse simul, & non futurum. Ac rursus, Necesse omne futurum est: & cum futurum dicitur de futuro, si est futurum, futurum futurum est: sed necesse sequente, que nihil esse cogit. Iterum discrimen inter necessitatem futurae seditionis contingens, & necessarij ortus solis explicans tandem doctrinam confirmat his verbis. [Sedatio, quæ non erit ex necessitate, sola sequenti necessitate futura asseritur: quia futura de futura dicitur. Si enim cras futura est, necesse futura est. Ortu vero solis dubius necessitatis futurus intelligitur: scilicet, & præcedens, quæ facit rem esse: ideo enim erit, quia necesse est, ut sit, & sequenti: quia nihil cogit,] cito (quatenus ea necessitate necessarij sit) quoniam idcirco necessitate futura est, quia futurum est. Ea qua roties, & pluries repentina doctrina necessitatem sequentem, seu consequentem non obesse libertati operationum arbitrii, & libertate voluntatis, quia, & eius indeterminationem in actu primo, seu potestatam ad utrumvis omni necessitate antecedenti ad alterum extremum seclusa relinquat, ac proinde libertum eius exercitium supponit: quare & ab arbitrio libertate virari, cauicte ea necessitas exercitio illius diuicet, & aduerso potuit, post capitum medium aures hisce verbis concludit. [Itaque quod vult libera voluntas, & potest non velle; & necesse est eam velle. Potest namque non velle antequam velit, quia libera est; & cum vult, non potest non velle, sed eam velle necesse est: quoniam impossibile illi id ipsum simul, & velle, & non velle. Sed has necessitates facit voluntatis libertas quæ prius, quam sine, eas cauere potest.] Inde vero infallibilem diuinam de nostris futuris contingentibus præscientia veritatem cum cælum libertate. Sic conciuit conciliat. [Hæc omnia Deus, qui sit omnem veritatem, & non, nisi veritatem, sicut fuit spontanea videt, & sicut vider ita fuit. Hac ergo confideratione palam, & quia sine omni repugnancia, & Deus præcit omnia; & multa sunt ex libera voluntate, que antequam sunt fieri potest, ut nunquam sint; & tamen quod à modo sunt necessitate: quæ necessitas, ut dixi, descendit de libera voluntate.] Ac si dicat: si cauere ea necessitas, quæ nostra futura contingens necessarij erunt à nostra voluntate non potest, neque à libera voluntate descendere, à qua fieri potest, antequam sint, ut non sint illa futura, nequiter, tam illa necessitas, quam præscientia infallibilitas cum cælum libertate componit: quia ea solum via componitur, & necessitas hæc ad antecedenti arbitrij libertati aduersa distinguuntur. Iterum vero ait. *Eodem modo res aliqna, ut quædam actio non necessitate (absolute tali, seu antecedente) futura est: quia, præsumptuam sit, cauere potest, ut non futura.**

6. Quamvis autem recitatis locis Anselmus negatione antecedentis necessitatis præscientie solis respectu contingentium futurorum, solumque admissione conquisitum ad ipsa necessitatis cælum libertatem cum necessaria illius veritate componat; tamen, cum eo libro non cælum concordiam, sed prædestinationis etiam cum prædestinationis operum libertate anxiitiam contendant: cum ea ratione primam concordiam ostendit, secundam monstrando sternit viam: vnde cap. 2. post med. ait. *Pariter quamvis necesse sit fieri, quæ præficiuntur, & quæ prædestinantur: quædam, non præfici, & prædestinata non eveniunt ex necessitate quæ præcedit rem, & facit, sed ea, quæ rem sequuntur: sicut supra diximus. Non enim ea Deus, quamvis prædestinat, facit voluntatem cogendo, aut voluntati resplendendo: sed in sua eam potestate restringendo. Cauti tamen continuo, ne alio, atque Augustinus, & reliqui Patres de necessitate diuinæ gratiae, & prædestinationis putarent sensire dicens. Quamvis tamen sua voluntas utitur potestate: nihil tamen facit, quod Deus non facit, in bonis sua gratia, in malis non sua, sed eiusdem voluntatis culpa. Et statim tandem illa prædestinationis, atque præscientia cum nostrorum operum libertate concordanda præfata rationem in hæc verba subiunxit. Sicut præscientia, quæ non fallitur non præsevit, nisi verum: sed erit, aut necessarium, aut spontaneum: ita prædestinationis, quæ non mutatio non prædestinat, nisi, sicut est in præscientia (non quæ post prædestinationem absoluta præscientia est, sed quæ illam antecedit).*

dit) & quemadmodum, quod praescit, licet in eternitate sit immutabile, tamen in tempore aliquando, antequam sit, mutari posset: ita est per omnia de prædestinatione. *Est* igitur ex his, quæ dicta sunt, si bene considerentur, quia neque prædestination excludit liberum arbitrium nec liberum arbitrium adueratur prædestinationi. *Siquidem* omnia illa, quibus supra monstrauimus, liberum arbitrium præscientia non repugnare, pariter ostendunt illud prædestinationi concordare. *Eadem* doctrina respodet, eidem difficultati de concordia præscientie & prædestinationis cum humanorum actuum libertate proposita a discipulo Anselmus vel eius libri author in elucidario med. sue c. 40 licet antecedentem necessitatem naturalem, quia naturalium caularum propria elicit consequentem, vero voluntariam, quia a voluntate oriuntur, iuxta eius data verba appetit. *Die*, inquit, *necessitates sunt: una naturalis, ut sole in oriente oriri, vel diem noctem sequi. Altera voluntaria ut hominem ambulare, vel scribere que Deus vult, ut sicut, ut volam, & terra inveniatur est non evenire, sed per omnia necesse est contingere, que autem fieri tantum permittit, ut homines per liberum arbitrium bonum, & malum facere, non est necesse evenire. Voluntarium autem necessitatem consequentem, solummodo est, statim his ostendit. Omnia præsunt, Non tamen sua præscientia aliquam necessitatem insulit, ut fieri autem potius ipsi necessitatem insulit, cum suam voluntatem explerent. His similia recitatis scribit dialogo de cau diaholi cap. 21.*

7. Et quidem verba illa, quæ fieri tantum permittit Deus, ut homines bonum, & malum facere, illis opposita, quæ Deus vult, ut sicut, naturales effectus, & ab antecedenti necessitate, eu naturali caularum naturalium oruendos significantibus, libertos nostros actus significant. *Siquidem* verbo permittendi (quod proprie funiprum relipet) solum malorum operum locum in Deo habet, & elipecca omnium etiam bonorum ipsi applicatum id unum aperte significat: Deum ita voluntatis nostra determinationi, tunc malo, sive boni electionem integrum relinquere, ac si non magis bonum, (quod determinatione atinet) vellent, quam malum: quod tamen velle non potest: quia non magis ad unum, quam ad aliud Dei præfinitione, ac determinatione antecedenti voluntas creata prævenitur. Id quod nostra huius expositionis verbis docet Damascenus: in nostrorum actuum etiam prædestinationem praefato sensu negans 2. fide capite 30. init, *Opera pretium, inquit, si cognoscere omnia, præscire Deum, non autem omnia prædefinire, atque prælinare. Præseit enim, & ea, quæ in nobis (quorum, scilicet, sumus liberum adepti præstatim, ut dixerat c. 26.) non prædefinit autem hac. Nam non præstatim fieri, neque cogit, neque vīus affert virtutē; prædefinit autem ea, quæ non in nostra potestate sunt: & ut ex eius dialog. cont. Manich. col. autem penult. referemus. Deus ea, quæ voluntarie a nobis futura sunt, id est, ea, quæ in voluntate nostra sita sunt, nimirum virtutem, ac vīum præficiens, ea demum præfinit, quæ in arbitrio nostro minima consistunt. Id ipsum continet sententia illa tanquam Nysseni lib. 7. philosoph. cap. 1. & lib. 8. cap. 4. recitata, & in eum sententia explicata à S. Thom. 3. cont. 9. cap. 90. init. (que tamen Nemelij est lib. de anima, euilque facultatibus Nysseno attributo) scilicet, *Prouidentia est eorum, quæ non sunt in nobis. Cum enim Nemelius cogit, cap. 40. post med. & cap. 44. col. 2. expresse affert ea, quæ in nobis sunt, & a nostra potestate a duobus, scilicet diuina prouidentia, & arbitrio nostro pendere, at proficisci, idque multis rationibus per singulas nostras actiones prober deinceps eo 44. aper- tum, id est cum prouidentiam illam solam de nostris operationibus liberis negare, quæ propria effectuum naturalium, & antecedenter præfinitu, & necessitatis ad operandum est: codem vixque sensu Theodoreus lib. 5. seu epitome diuinorum decretorum, cap. de prouidentia intermed. & fin. in effectibus, qui diuina prouidentia pendet, naturales solum recener, & subdit. Quocirca operat nos ita, quæ ab ipso sunt, acquisitare; eorum autem, quæ sunt in nostra potestate curam gerere. Non quidem Dei de nostris actionibus curam, & prouidentiam negans, sed quæ illas præficiat, ac prædeterminet, nostrarum potestatem, determinationemque ad illas prouidentiam, & electionem excludat. Similiter Iustin. Matt. quæst. 8.**

ad Orthodoxos initio querit, quomodo Deus non sit causa virtutis & virtutis nempe, & viui, statutoque domino nostro, & potestate indifferente ad virtutis, respondet. Non Deus, ut boni, vel mali simus, sed arbitrium nostrum causa est. Quia, scilicet, ille neurum antecedenter præfinit, ac determinat, sed arbitrij dominium, & potestas: licet ille ad virtutem concurrit, & ad bonum sua illud gratia infusat, quæ verba, ut ab aliquibus fine exemplaribus, & libratorum incuria, at oratio, & difficultas in aliis omnibus, ac fine illis, manca, & fine solutione maner. Item hoc eodem sensu Orygenes lib. 2. Patriarch. cap. 12. & lib. 3. cap. 3. dixit. *Nos à Deo non habere, quod bonum, vel malum velimus: cum alias ad bonum Dei gratiam sepe, dum de ea agit, immo semper requirat.*

8. Denique, ut antecedentem nostris actus necessitatem omnem Chrysostomus à libero nostro arbitrio propellar, est pro necessitate prævenientem voluntatem, & gratia Dei recitatis supra locis, atque vbius existit, Deum nostras voluntates præuenire negavit: scilicet præfinitus, & prædeterminatus: ita enim testit hom. 1. in cap. 7. ad Hebrei initio moralis: *quia ergo nihil Dei est: Omnia quidem Dei sunt: sed non ita ut liberum arbitrium ledatur. Si igitur Dei sunt, inquit, omnia: quid ergo nos culparum? Propterea dixi (ut liberum arbitrium nostrum non ledatur) in nostro itaque arbitrio est. & in Deo: opores nos quidem eligere primum, quæ bona sunt: & tunc ipse, quæ sua sunt introducit. Non antecedit nostras voluntates, ne ledatur liberum arbitrium. Cum autem nos elegerimus, tunc nobis affert multam auxiliacionem. Respondet Dominici p̄ficiens, & determinantes recentiores in exemplaribus grecis salem omnibus cius hominē hoc testimoniū non extare: ac proinde fuisse à Pelagianis (quorum magni reprobatur) inferunt. Sed debuissent notare impressionem originalis gratiæ, à quo illud testimoniū aberat: cuius enim Verone per Stephanum, & Fratres à Sabio 4. Kalendas Iul. anno 1529. totum integrum extat, ut testatur noster Ruiz d. 33. de Scient. sect. 5. videlicet cum græce lingue perius in eorum exemplaribus, vno, quo habetur in nostro Hispanensi Collegio S. Hermenegildi Societatis Iesu: quid quod eam ipsam sententiam plures alibi Chrysostom. Omnia quidem in Deo: sed non ita, ut liberum in misericordia, & in Deo sit. Operat enim nos prius eligere bona, & ille sua tunc inducit libertatem. Cum iverò nos elegerimus, tunc magnam nobis adferat subficiū. Hom. item 17. in Ioann. ad id capit. 1. *Conuersus Iesus sic fatur. Hinc admirari possumus: Deum sicut in nos beneficium nostras non præuenire voluntates sed à nobis incipientem esse: sed, cum ut prompto parateque animo ad suspicendum gratiam exhibemus, tunc multas nobis affert salutis occasiones. An & hoc in originalibus græcis ab hinc absurde domiciliis.**

9. Dicunt secundo Chrysostomum etiam homil. 12. Augustino, & Araucano Concilio Canon 4. Statutibus gratiam Dei nostra bona opera præuenientem contra Pelagianos, & semipelagianos expresse aduerteri, & ad hominem errorum partes accipitentes: cuius prōinde locudo proxime Chrysostomi mentem, & sententiam eo loci (et idem est de reliquis) cum Augustino, Araucano, & reliquis Patribus de exclusione præventionis diuinæ nos ad bonum necessitatis concordare, verboque, & vocis sonoribus, discordante, & praefato erois fauile: quod, ut minimum, certum est: cum toties alibi gratiam, & voluntatem Dei ad bonum nos præuenientem docuerit. Postea insuper Catholicos post oratum, & damnatum exercitorem Pelagianum, & Semipelagianum: ino, & nunc etiam, ea locutione vix: dummodo explicent, quod ille mente retinuit. Nempe non præuenire nos voluntate, & gratia diuina ad bonum necessitatem. Eroses in quidem potest subhorti percuti lapē, ut non fine metitis & ego. Sed ultimum nihil. Chrysostomum in te tam gravi, verborum eis locis adhuc omisisti, menseque recessasse, quod præfatis erroribus præcauedis necilla- rium effet, si cius verba recte, subtilitateque scholasticæ intelli-

intelligantur. Dum enim ait à nobis, & à Deo bona omnia nostra esse, necesseariam Dei, & suorum ad illa præcedentiam, sicuti, & arbitrij nostri statuit; quod, cum nequeat adeo immediate ab ipso contradicere, solum refutari, quod ea, quæ ex parte Dei nos ad bonum præsumunt in eo præstante nostram determinationem, librumque ipsorum sicutum nostrum, quibus ad illum subditum, expectent: atque ea ratione in actu exercito, & secundo sequuntur. Quandoquidem determinatio, quæ operantur, & cooperantur, non eorum, sed nostri ipsorum est. Verum apud minus doctos eis locutionibus, ut iacent, ac sine explicatione prudenter abstinebimus.

C E R A M T E N V.

Ex hac tenuis statutis scripture, & Patrum principiis Recentium Thomistarum præfinitiones evertuntur, horumque precluduntur effigie.

1. Ex singulis scripture, & Patrum, pro quo libet ex statutis eorum principio confirmando, recitatis testimonis ea omnia argumenta contra has præfinitiones possemus, quæ hoc certamine instruenda ex cunctis eorum authoritaribus erunt. Verum, licet ea omnia pro suis quæque classibus singulatim recitanda fuerint, ut doctrinam hanc nostram, quam nouitatis prædictores prædeterminantes Dominicani in simulacra tamduo Ecclesie Patribus inolitam fuisse, ut in ea Ecclesia nata fuerit, adoleverit, ac maiori, quam sensu roboce conferuerit. Tamen, ne legemini naufragia theses eadem reperentes argumenta huc simili, semelque polli omnes Patrum authoritates, & ex eis omnibus efformanda sequuntur: quæ nihilominus quicquid ex vna, vel alia authoritate, quam malit poterit pro nata arguendi occasione eformata voluntas libera (a qua & est, & directa libera operatio, que ab ipsa actiue procedit) et voluntas cum potestate ad vtrumvis extremum contraria, ut contradictionis elicendum (puta consensum, vel diffensum, aut negationem consensum) prompta, & expedita ad verum, atque soluta omni vinculo necessitatis antecedens pro priori naturæ ad alterum ex operatis extremis, & omnino indipendens ab vnu, & ex exercitio libero voluntatis, ut constat ex recitatis Patrum, & scripture testimonis totius quæst. 1. & hac 3. & concurrit, 2. antecedens. Atque cum præfinitione confensus voluntas nostra non est cum potestate prompta, & expedita ad extremum illi oppositum, sive contrarie, sive contradictione (scilicet diffensum, vel negationem consensum) atque soluta necessitate absolute antecedenti, & omnino indipendenti ab exercitio libero voluntatis ad elicendum consensum: ergo voluntas cum præfinitione consensus non est potentia libera ad consensum iuxta statam, & confitentem scripture, utque omnium Patrum doctrinam. Minor est in aduersariorum doctrina, certa. Etenim, & præfinitione confensus nostri emera Dei voluntate, & libertate, omninoque indipendens a volumate, ut exercitio libero, adhuc conditionate præfatio, in concorditer à Deo ponitur: insuper & posse, ut elicitentur consensus à nostra voluntate pro natura priori omnino, & necessario antecedens: cum in eorum doctrina sit decreter concurrendi cum voluntate, & prædeterminandi illam prævia, & antecedenter natura, & causilitate ad consensum: Denique ita essentia, & suæ naturæ necessario, & incepitabilitate concordia phisice, & metaphysice cum consensu, ut ea stant, tam phisice, quam metaphysice non esse, Yea omitti à voluntate consensum, sive eius negationem cum sui præfinitione coniungi: consequentia vero huius discursus legitima est: quare, & ex scripture, & Patribus præfatis Recentiorum Thomistatum de nostris liberi arbitriis, & operationibus præfinitiones diuinae erunt.

2. Simile argumentum de importunitate antecedentis voluntatis nostra ad actum nostrum, sive alterum extremum oppositus à Deo non præfinitum antecedenter, & independenter præfus, ab exercitio libero nostra voluntatis a quo roboce efformari contra huius libertatem facile poterit: cum in aduersariorum sententia de præfinitionibus nostrorum actuum liberorum, quas impugnamus, & præfinitio determinativa ad actum principium essentialiter ex parte actus primi requiritum ad quemvis nostrum actum liberum sit, ut nupet dicebamus, & ipsi constanter fatentur, ac subinde voluntas nostra abique ciuismodi prædeterminatione præfinitione nostri liberi actus incompleta, & parcialis solum potest, neque absoleta potest ad illum sit, & plenius absole potest efficere: sicut de quavis parciali solum causa effectus, cum negatione alterius causa essentialiter requiratur ad effectum constans apud omnes Philosophos, & Theologos est. Atque in re praesenti, eis obiecti, in quod voluntas nostra actu suo rendita est, actiue in eius actum non influat, quia tamen saltem vi conditio, se ex parte actus primi tenens ad ipsum requiritur, voluntas sive obiecti cognitione, neque soluta, & absoleta potest ad rendendum in illud obiectum, neque absoleta potest illud prosequi, etiam aduersariis recentibus Thomistis fatentibus, reputatur. Ex utroque vero, vel alterutro argumento, ita vniuersum instruuntur satis cunctis præfinitionibus hinc arbitrij, & voluntatis nostræ, ac subinde humanorum actuum libertatem iuxta scripture, & Patrum doctrinam præfus erunt. Indequæ facile & alia inferuntur absurdia, eisdem testimonis artefacta. Nempe Conflitum consultationem, electionem, vñquam omnem voluntatis, & arbitrij nostri eis præfinitionibus prædeterminatis, abolesi: siquidem hac omnia expeditam ad vtrumvis extremum eligendum ab omni necessitate antecedenti ad alterum, & impedimento ad aliud potest in voluntate & arbitrio nostro, sed (quod idem est) libertatem supponunt: ut Patres plures recitati, & Scriptura aperte præfertur testimonis perpensis quæst. certam. a. assertur expresse. Item non solum præcepta, & leges inanis, ridicula, & nugatoria eis præfinitionibus, ut aiebat Theodoretus, redduntur, sed & bona consilia, atque adhortationes ad pietatem, atque à vicia retocemur reprehensiones, & incitaciones, quibus omnibus scripture facit, & Patres exundat, casus, & iniurias: cum ea omnia potestatem nostram, & libertatem ad vtrumvis expeditam supponant, in casumque ad actum prædeterminatum præfinitum aliqui adhibentur: cum eis præcepis adhortationibus, &c. Sublati, atque, atque illis adhibitis, actum elicitorum ineuctabilitate sit non præfinitum vero sit necessario omisimus, quantumvis præcepta adhortationes, ut illum apponat ingemintur: cum eis prædeterminata præfinitio, parcialis scilicet essentialis principium quæ & absoleta ad illum potest deficiat: ac proinde non aliter ea omnia ipsi adhibebuntur, ac si fabella surdo narraretur.

3. Absurda alia innumera contra præfinitiones hinc inducere in proximo est: neque ex eis pauca, cum à ratione contra eas agamus inducimus. Nunc enim ea solum attingenda fuere, quæ ab scripture, & Patribus fuerunt aucta. Præstat tamen alter, & alter generale illud argumentum de exercitio libertatis arbitrij per præfinitiones hæc ex Patrum, ac præcipue Anselmi doctrina, & verbis instruere. Necessestis antecedens voluntatis, & operationis eius libertati aduersari, ut quæ facit, cogitare rem, seu operationem esse, sive causa aet, ut res sit, vel non sit, rei que, vel negatione eius, positionem præcedit, quæve prohibetur esse, vel non esse: ha siquidem omnes sunt definitiones, seu definitio variis vocibus explicitata ab Anselmo cert. 4. n. 4. necessestis antecedens libertati voluntatis, & operationi humanarum inimicæ: atque necessestis præfinitione prædeterminatae Thomistæ est: necessestis, quæ positionem præcedit, consensu præfiniti, siveque esse, ut sit, siutmodi consensus, quæ facit, cogitare esse, consensum, & fieri, à voluntate, ac necessario prohibet non esse, consensum præfinitum, acque esse, siutmodi oppositum per aduersarios, ut vidimus: ergo necessestis præfinitionis prædeterminatae consensus est: necessestis antecedens voluntatis, & operationum nostrarum libertati inimicæ iuxta Patrum, & præcipue Anselmi, doctrinam. Confirmatur: quia

TEGA
a. part
VIA

quia ex duabus necessitatibus essendi rem à voluntate, seu rci ab illa efficienda à Patribus agitur, feliciter antecedentia natura, & caualitate operationem voluntatis (quaeriam simplex, & absoleta talis nominatur à Boetio, & aliis Patribus, ut vidimus, atque naturalis dicitur à Dionysio Areop. & Clemente Alex. cert. 4.) & sequenti subsequentia (secundum quid dicitur à Boetio, & aliis; & moralis à Dionysio, & Clemente) que rei positionem non praeedit, nec facit, offici, cogitare rem esse, aut fieri voluntate, sed que est, quia voluntus, atque à libera voluntate descendit. & quam antequam sit potest voluntas cauere quia denum rei ita necessaria positionem sequitur, (ut Anselmi recitat, hanc sequentem, seu consequentem necessitatem definitis verbis utrū vel denique iuxta eundem Anselmum, Boetium, & Patres reliquias necessitas sequens est, quia id, quod est, quamdiu est, siue ex suppositione, quod si, necesse est esse, quia negiri est, & non esse simili. Ex his igitur duabus necessitatibus operationum nostrarum voluntatis (ultra quas nulla alia à Patribus agita fuit; immo neque potest innaturi ad eum libertatem, vel eius euerionem ostendendum) sequenti, seu consequenti solummodo non eueri libertatem humanorum actuum per praeſentiam eorum, & praeſentationem diuinam alterat. Patres omnes tam cert. 4. quam controver. 2. d. s. q. 3. certam, 2. magno numero recitati: quia exercitum libertatis, siue exercitiam iam libertatem voluntatis circa praeſita, & ea, ad quod praeſentiam supponunt: quare neque libero eius exercitio, quod praeſtit, potest voluntatem obesse. Atqui necessitas praeſentium praeſerterim in aliorum (confitens, & noltri) consequens necessitas, & libertatem voluntatis circa ipsum exercitum sequens, & supponens non est, sed omnino ab illa independens, praeſens, neque à libera voluntate nostra decedens, ergo nullatenus cum voluntatis, & consensu praeſentis libertate componi per Patres potest.

4. His summatum à Patrum, & scriptura autoritate perstrictis, intrinſicque argumentis quid à recensibus Thomistis respondetur videndum, atque expendendum ex ipsis Patrum testimoniosis, contextus, & instituto in praefaciis erit, quin à ratione eorum solutiones hic impingueneri erit: id siquidem, cum à ratione, cui eadem adhucientur solutiones, ageret fuisus oportunitusque praeſtit. Respond. primo, Patres, & scripturam solummodo altere arbitrii liberi, atque, ut liberum perſter, potest voluntatis, & expediat ad vitrum, atque necessitas ad alterum extreum, & impossibilitas ad oppositum exclusum, quia non extrinſica, sed intrinſica natura eius, & essentia, & natura manet neque ipsi deficere: manu autem profita præſentatione, immo & prædeterminatione physica, alioe quovis voluntati inherente. Hac solutio alii terminis adhucit etiam solet à Thomistis: minime, potest voluntate indifferenter ad vitrum, si quae voluntas, & arbitrium nostrum liberum dicit, & necessitatem alterius extreui, & impossibilitatem oppositi, quam eius libertas excludit, debere esse necessitatem connexionis intrinſicæ, & essentia prædicari cum subiecto secundum se confidetur, scilicet voluntatis seu personæ consensu secundum se considerata cum consensu, & absque suppositione cuiuspiam alterius: similius impotentiam, seu impossibilitatem extreui oppositi: quia, si quodvis solummodo opponitur indifferenter, & potest ad vitrum, & voluntati, & arbitrio nostro libero intrinſicæ. Id quod confitari potest plurius scriptura, & Patrum testimoniosis: quibus de hominibus secundum se considerat conditione, & creatione est sermo, dum eius indifferens potestas ad vitrum adſtruitur, ac necessitas ad alterum extreum, in potentia, & impossibilitas ad eius omisionem, aut oppositum appositionem ab eius voluntate, & arbitrio libero relegatur, ut videtur est, in testimoniosis principiis à nobis ponderatis ex Genet. cert. 1. à num. 3. & Eccle. 1. 5. t. 1. certam, & in aliquibus Patribus, quos ibidem recitamus, qui afferebant, natura, & naturali conditione nostrarum voluntariorum non posse, neque ad vitrum determinatos, impotentes ad oppositum conditos nos fuisse. Secundo idipsum exempla, quibus Boetius, Anselmus, aliqui Patres ad defigandam necessitatem potestati indifferenti liberi arbitrii aduersam, atque ab eius libertate

excludendam videntur. Ea siquidem omnia sunt necessitatis naturalis, & intrinſicæ, ac essentiaſ connexions agentium cum suis effectibus: ut ortus solis, & volubilis colorum motus. Hanc ergo solummodo necessitatem, essentiaſ, & intrinſicæ connexions cum altero extremitate, & naturalem, atque essentialem in potentiam, seu impossibilitatem oppositi contrarie, vel contradictorie, que solent, essentiaſ, & intrinſicæ arbitrii nostri potestati indifferenti ad vitrum, siue indeterminata de sece potest voluntate alterum repugnant, ab scriptura, & Patribus arbitrii nostri libertatem tuendam abſcindere solummodo sunt; non autem aliae, quae voluntate nostrae aliunde erant pro priori natura, & caualitatis ad operandum, siue intrinſicæ ipsi, siue extrinſicæ accidentes, & obuenient. Atque (ut nihil pro aduerſariis diffimulamus, ac simul, semelque eandem solutionem tertio ab ipsiis alii vocibus repetimus sub cito etiam conciliamus) ita intelligentiam necessitatem antecedentem aiunt: quia, & natura voluntatis secundum se quodvis ipsi adiungendum antecedit: & quidquid ipsi quomodocumque posterius adiungitur necessitas supponitur ad eius necessitatem præter voluntatem: quare neque eius absolute sumptus necessitas est simplex, & absolute talis, seu in phrasib; aliorum Patrum antecedens, sed ex suppositione, & secundum quidem, & quae eadem est, alii tamen vocibus apud Patres explicata, atque sequens, aut consequens, aut consequens Anselmi necſitas.

5. Verum, quantumvis ludans verbis Thomista recentes solutiones haec, aliter, atque aliter explicata, nec illudunt nobis, neque argumenti etiam inveniuntur. Atque in primis quanto vocum contra meum Patrum abvita simplicem, & absolute talam (que antecedens ab Anselmo, & aliis necessitas dicitur) & secundum quid, siue ex suppositione (quibus vocibus Patres necessitatem consequentem tradunt) tertio, & vltimo modo hanc explicit solutionem Thomistam, nemo non videat. Etenim Boetius, & reliqui Patres, qui antecedentem necessitatem simplicis, & absolute nomine, consequentem vero conditionem, siue necessitatem ex suppositione, vocibus explicatur, hanc conditionem, siue ex suppositione rei, & operationibus ipsius, libertari non oſſit, debere esse docuerunt: ut scilicet necessitas illa sit, qua necessitas est: que ut dicebamus necessitatem consequentem data ab Anselmo definitio est: Thomistam vero illi suppositionem, qua necessitas induxit operandi ad omnem antecedentem operari, præter voluntatem ipsam sua ha doctrina extendunt: quod aperte Patribus repugnat. Simplicis autem, & absolute nomine Patres idem omnem necessitatem, quae non sit ex rei ipsius suppositione, quod sit (quo non voluntatis solum nude, ac secundum se considerata, necessitatem intelligunt) simplicem & absolute, seu (quod idem apud ipsos est) antecedentem vocant, necessitatem omnem, ut res sit, ac fieri, quae aliunde quamvis rei ipsius positione prouent, Nullum ergo in Patribus ea doctrina fundamen habet, immo vero omnino est Patribus aduersus quod auctem voluntariorum eis omnibus ipsi, siue intrinſicus, siue extrinſicus adiunctis natura præcedat, per præcedentiam materiali, vel qualiter verum est. Sed quid ad necessitatem, vel indifferentiem ad vitrum (operandum scilicet, vel non operandum) que in linea potentia actus est, præstare potest: Secundo qui būfis vocibus explicata solutio numeri, scilicet impugnat: quia, & si extrinſicæ, & non intrinſicæ, & essentia voluntatis sit ea necessitas contentiendi, & conexio cum consensu præfinito, tamen absolute verum est, aut quia rem solummodo sequitur, neque eius positionem, giroque esse conſensum. Et prohibet, invenit arbitrii eius necessitatis abſolute, & simpliciter talis, & antecedentis, arbitrii & operationium eius libertari aduerſariis per Patres. Contra secundum: quia Patres eam duplicitis illius necessitatis distinctionem contra fatali necessitati alterores, & in aliis aliquot, alioſque sequentes docuerunt, ut ostenderent fatalem illam necessitatem, que nos invenit arbitrii agere ad operationem, ac prouide nostre libertatis vitum, pro priori natura anterteret, coque sequentia antecedens forte, profus arbitrii nostri querere libertate

Item: atque fatalis illa necessitas, qua voluntas nostra ad ipsum necessarium apponendum determinabatur, impoluebat, ut reddebatur ad oppituum extraessentialis, & extinctorum erat natura, & entitati voluntatis, qui in duas, quod entitatem, integrum, secundum totam suam extinctorum perfitebat, apud fatalis necessitatis affectus, neque illi Parvus, eos impugnabut, erat ignoratum, in, neque ab illo, quia cumvis filio, potuit, potest, potest ignorari: ergo ex Parvus necessitas etiam extinctorum, fuit extraessentialis voluntati ad operandum, dummodo absolute eius operationem natura, & causarum antecedentem (quomodo suam praeinitionem prece-deret aduersari faceretur, & ita) virtutem euerit libertatem.

429
lis, imo, & absolute extrinſica voluntati est, amoris beatiſi libertatem certi aſſerant: quia antecedens eius neceſſitas est. Ut cum à ratione hanc ſolutionem refella-
mus q.7. cert. 4. pæculis cuius effugis oſtendemus.
7. Quod vero immaginari oportet.

8. Respondetur ab aduersariis secundo in re, & vocibus quarto: Necesitatem antecedentem à liberate arbitrij, cuius ad virtutis indifferenter potestate per Patres, & scripturam excludam esse, coactionis solummodo, necesse tam: ut plurimum testimoniorum. Ansimel, & aliorum aperta verba sunt. Praefinitiones autem diuinis praeceptorum minutiatus voluntates nostras, que citant illis poenis, à principio intrinseco cum cognitione eorum, in quibus est actio, nihil omnino operantur a proinde eorum operationes, à principio extrinseco passo non conferentes eam, (vt ad violentiam & coactam operationem eam opus) minime procedunt. Sed & hæc soluto codem contra Patrem mentem ab viu, atque precedentes delinquunt. Illi enim ipsi Patres, qui verbo cogidit, virtutem, non stricte coactionis significant, illud virgant, sed coactione late accepta prout omne antecedentem necessitatem à liberatis nostris exercitum.

ctio independentem complectitur. Primo: quia omnem necessitatem, que non oriuntur e rei ipsis suppositione, sive, quia necesse est rem esse, quia est, huic que opponitur, & facit rem esse, aut prohibet rem esse, aduersari libertati nostri arbitrii fatentur: quia in necessitatem omnem antecedentem, & a nostra libertate independentem cadunt. Secundo: quia violentia, & coactionis antecedentia, quam nostra libertatis aduersari docent, exempla innaturalibus, ac minime violenti, & proprie cogentibus necessitatibus motus colorum, & ortus folis, & necessitatis morti adhibent. Patres idem, ut videtur, in Boetio, & Anfelo: quae ad necessitatem coactionis strictae necessitatis inepit alterne. Imo vero Patres fere omnes recitari certam, pro necessitate exclusione a potentia liberi nostri arbitrii, non solum vim, & coactionem, cuiusque necessitatem, sed necessitatem insuper omnem antecedentem ad operandum excludunt: quando prefati omnes Patres, vel contra fatum ethicanam necessitatem, nostras operationes antecedentem, & pro priori natura determinantem, vel contra fati Catholicum (quod in prouidencia praedestinatione praeterventia, & quae est) antecedentem etiam necessitatem excludunt: ut ex datis testimoniorum cert. 3. & 4. & nonnullis cert. 1. & 2. & contr. 2. d. 5. qu. vlt. pat. Aet. Ethnici fatales, & prefaci Patres, ne dubitaretur quidem, ac dum iudicaretur, & adiuvetur faci alterius necessitatem antecedentem, quam reciebant, esse stricta coactionis, & violentia: siquidem eis adhuc positis voluntatem nostram ductam cogitationibus indifferenter operari, esti alterius fato effet antecedenter inenarrabiliter definitum, à Deo praelestum, & praeceps: ergo, dum eam necessitatem fati alterius, si omnius antecedens fuit ab arbitrio nostro, ut libertatis nostra peletem excludit, non necessitatem stricta coactionis, qua neque ab Ethnici assercebantur, imo neque ab eis alteri, aut à Patribus intelligi poterat, sed alia non stricta violentia, sed quacumque absolute necessitas omnino antecedens natura operationes nostras effet, libertatis nostra inimica à Patribus declarata, & cumque concordi sententia, & iudicio ab arbitrio, & voluntate nostra libera relegata fuit. Atque his potestem confutare manet solutio affinis de potentia ad vitrumvis, & exclusione necessitatis alterius extremi, & impossibilitatis, seu impotentia ad oppositum voluntatis libertatis necessitariis, considerare solum secundum se, & cogitationibus indifferenter. Et quidem solutio a necessitate coactionis adhiberi nequit post definitionem Ponitiam, & damnatiam quoque propositionum Ianenij de qua in sequentibus.

9. Reipondent tertio, Potentiam indifferenter arbitrii nostri libertatis necessitariam à Patribus assertam non in sensu compósito esse debet; sed fatus esse, quod sit in sensu diuiso, ac proinde necessitatem antecedentem operandi ab arbitrii nostri libertate ex scriptura & Patribus exclusam, & Catholicis excludentiam esse necessitatem adhuc in sensu diuiso extremi oppositum. Hanc solutionem bifariam Thomistae recentes intellexerunt. Primo enim nonnulli intelligebant potentiam hanc libertatis voluntatis sufficere in sensu diuiso praefinitionis, & pradeterminationis sue. Cuiusvis alterius comprincipij essentialem praeceptum a voluntate ad operandum, ut libera & in e voluntas effet, & ut talis libere praefinitam, & determinatam operationem exerceret: quia si praefinitio, ac pradetermination abesseret, posset non operari, ac non praefinitam operationem voluntas elicere: ut scilicet potentia ad vitrumvis ex oppositum similitudines nunquam dareceat. Verum, quia hoc, & testimoniorum scripturarum, & Tridentini nonnulli ex iisdem Thomistis aduersari viderunt, in alium sensum eius distinctionis se tandem receperunt, qui iam est Thomistis communis, scilicet posita etiam praefinitione prae-determinationia, &c. voluntatis ad operationem, & in sensu compósito illius esse in voluntate potestat, seu potentiam absolute ad eius omisionem operationis praefinitam, & ad eius oppositam operationem; Ceterum praefinitionem prae-determinationiam dividendam necessario esse à voluntate, ut ab ea sit, vel operatio opposita praefinita, ac determinata, vel huius omisio. Itaque aiunt in voluntate nostra, posita etiam praefinitione, & reliqui principiis Thomisticis requisitis.

antecedenter necessitatis, & determinantibus ad operandum esse similitudinem potentiae ad vitrumvis extremum oppositum; non autem similitudinem actus adequatius eius potentiae: quia, cum ea potentia, que absolute ad vitrumvis ex oppositum est, posita etiam sua praefinitione, ut dividimus, alterum eius potentiae extremum, nempe oppositum, sive contrarie, sive contradictorie praefinitio coniungi, similique cum praefinitione esse non potest quippe inconciliabiliis horum sententia cum illa, que etiam, & natura conexa est cum operatione, seu altero extremis praefinitio: quare, & cum extremi oppositi coexistenter, & coniunctione repugnans: quemadmodum, & apud nos in voluntate nostra libera cum requisitis ad operandum est potentia ad vitrumvis extremum oppositum, similitudinem potentiae ad vitrumque, seu vitrumvis, non autem similitudinem actus: quia, cum sibi alterum extremum alteri mutuo repugnat, voluntatis libertas potentia non est ad vitrumque actum, seu extremum oppositum coniungendum: effet quippe potentia ad chimeram, sive physicanum, sive metaphysicanum coniungendam iuxta extremum physicam, si iolummodo physicam contrarie operantur, repugniam: quare non est potentia voluntatis nostra libera ad alterum extremum in sensu compósito alterius, sed iolummodo in sensu diuiso illius. Hanc quidem solutionem sensu compósito, & diuiso alterius modo, sed praeceps postremo, explicatam à Deo efficacem, atque omnibus sive ad authoritatem, sive à ratione impugnationibus nostrorum opportunum attulit recentes Thomistae, ut ea tanquam viuenteri non tollorum argumentorum quantumvis grauibus vulneribus, ut potentissimo malagmati vivantur, siveque in scholasticis disputationibus nundinis empyricorum in morem ut illarum è Theologia purissima remedium (quod quantum essentiam empyrici vocante) non sine iuratorum alumnorum plausu diuendane.

10. Quid autem ea solutione ipsi videntur, & emanent alium, vbi à ratione agemus clarius apparebit. Presentis autem instituti solum est ea solutione scriptura, & Parum testimonis alterius modo explicata minime satisfaciens. Et primum sensus compotus, & diuisi modum, vel ex eius inventoribus: primores, tanquam iniuriam, & dissonum merito reiecerunt, quos reliqui sive celsores imitati sunt. Et quidem in sensu etiam compotio debet esse potestatem ad vitrumvis, apud fatales ethicos, & testimonia expressa de potestate arbitrii ad faciendum etiam recitari Patres afferentes potentiam liberi nostri arbitrii, liberam non esse, nisi indifferens, in eo ad oppositum impos. Tertio: quia in sensu diuiso fatus, seu positione fatus ad oppositum, apud fatales ethicos, quos patres impugnabant, potestas ad oppositum in nostro arbitrio ab ipsiis assertoribus fatus afferebantur, neque forte necessitatem antecedentem ad operandum, & tamen praeferunt fatus inenarrabiliter definitam: & tamen praeferunt fatus necessitatem antecedentem operandi, quod de potentia fatus in voluntate ad extremum oppositum definito per fatus ethicos docetur: ergo ex Patrum sententia potest, quae effet ad oppositum in voluntate in sensu diuiso à fato, non autem erat in sensu compotio illius tunc potestat, ad vitrumvis libertatis arbitrii necessitatem fatus non est: ergo, nec, si in sensu diuiso à praefinitione Thomistica potest, ad arbitrii liberae voluntatis locum habet, & in sensu diuiso absolute possibilis locum habet, & neque necessitas inenarrabilis ad praefinitionem extreum, non est in voluntate libertatis, quod autem apud assertores ethicos, & sensu diuiso absolute possibilis locum habet, & in sensu diuiso à fato non effet necessitas inenarrabilis operandi definitum fatus extreum: & subinde, neque impotentia, seu impossibilitas, sed potius potentia efficiendi oppositum, constat de fato, & ex variis fatis apud ethicos constitutis, nonnullis memoratis n. Etenim iuxta illud constitutus in sola assertorum virtute, & aspectu, hoc tantillum immutato,

ex malo in bonum fatum converti, mutarique referat ex Nigilio Augustinus 5. de civitate, cap. 3. rideque Basilius hom. 6. exhamer. med. iuxta illos vero, qui syderum virtuti, & auctoritate Deorum voluntatem ad fatalem necessitatem adiungebant, clarissim fenus diuinus, & in eo potentia, & possibilis oportet constat: maxime, cum praefiantores Mathematici & Egypti precibus ad Deum, vel ad alia pessima fata in melius veritatem existimarent apud Nemes. Sanct. Thom. & Nyssen, supra citatos. Imo Chrysip. Antipater, & alii stoici Proceres, telle Nemesio cit. c. 35. *Omnia fato fieri aiebant, & appetere nobis datos erant: sed eos aliquando fato impediri, aliquando non impediti.* Et tamen non obstante exclusione necessitatis ad voluntatem, & impotentiam, seu impossibilitatem ad oppositum in feni diuino, ob solam impotentiam ad voluntatem, & necessitatem antecedentem ad oppositum in feni compositum fari reicitur hoc à Nemesio à cap. 35. ad 41. & Patribus aliis. Iuxta vero plerisque constituentes fatum in tota collectione caularum à prima ad ultimam locum etiam est potentia ad oppositum destinationi fatis; cum alter, & aliter disponi series caularum possit, vnde una folum mutata: Tandem iuxta Senecam, & sapientem Philophaeos fatum in Dei præsencia & præsidentia, fenus quidem non Catholicum, ita quatenus locis possibiliter, & potentia absolute ad oppositum in feni diuino est, vt patet. Nam alter prouidere, & prædictre Deus pro sua libertate absolute posset. Et tamen quoquis ex his modo facere, & fatali necessitate antecedenti ad voluntatem extreum, & impotentiam ad aliud in feni soluam compotito, & si in feni diuino non manere, auter arbitrio nostri libertatem conterat, & consone Patres docuerunt: ergo ex eorum sententia antecedens necessitas voluntate extreum, & impotentia alterius oportet in feni compotito praefinitionis Thomisticae, & spondit ad hoc, & exclusioni necessitatis ad illud in feni diuino locum relinquat, exerte nihilominus à Parum sentientia libertatem. Denique quia fatum Catholicum & Christianum immobilem, seu infallibilem præsidentiam, & prouidentiam diuinae de contingentibus, non alter in feni compotito cum arbitrio nostri libertate confitit Patres docent, nisi quia nostra libertatis voluntum non antecedat, sed subsequitur: quare & eius necessitas, non simplex absoluta, & antecedens est, sed conditionata & ex ioppoitione vitis nostræ libertatis, à qua contingens positum est, atque consequens eius positio- nem est: & tamen in feni diuino, & est potestia ad oppositum, & necessitas ad prædictum, prouisum, & prædictum cessat: ergo id non sufficit ad tuendam libertatem.

Perfecuti fuisse, quam opus videretur, sumus primam explicationem solutionis huius de feni compotito, & diuino iam à Thomis omnibus deseritam: labore ramen minime otiozo, idem quippe impugnationibus secunda altera eius diffinitionis explicatio, in qua iam Thomistæ omnes concuruerunt, confutatur. Et enim, quicunque fatum, & quavis constitutione fati ethnici, eisque fatuus necessitatis antecedens voluntate voluntatis ad operationem, & impossibilitate inde fiborta extremitate oportet esse: vel potius non habet locum similitudinum, etiam ad oppositum in feni compotito praefinitionis Thomisticae, eo ipso, quod fenus diuinus a fato quæ possibilis sit, atque fenus diuinus a praefinitione Thomistica esse potest: atque, vt vidimus & quæ possibilis fenus diuinus voluntatis nostræ à fato, atque à præditione Thomistica ergo reque in fato, eisque necessitate locum habet, (vel potius non habet, vt dixi. & statim offendit) ea solutio feni etiam secundo, si multatus potenter in feni compotito, licet non simul voluntatis à fato admittit ab ethnici, nihilominus fatali necessitate antecedente indifferente potestate voluntati libertate necessitatem, atque adeo & operationis eius libertatem cuicunque indicantur: ergo, quia similitudis illa potestatis feni compotito, quæcumque estet cum præditione in voluntate, libertati nostræ tueri, est insufficiens. Primi iologimi maior constat ex doctrina adiutoriorum: quia ex eo, quod in feni diuino à præditione coniungibilis sit conueniens cum voluntate, licet similitudine actus non sit coniungibilis cum prædefinitione

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tom. I.

ad oppositum, aiunt in fensi etiam composto prædefinitionis, coniungi ad virumque, diuinsim, actum potestatem, neque vnam alteri repugnare, sed solum extremo opposito sui actus: ergo eo, quod fatalis necessitas adiuvat fenus diuinsim voluntatis ab ipsa, & sit in illo fensi coniungibilis conueniens cum voluntate, licet similitudine actus non sit coniungibilis cum prædefinitione ad oppositum, seu cum voluntate in feni compotito prædefinitionis coniungi potest, nec pugnat potestas, seu similitas potestatis ad virumvis voluntatis nostræ in feni compotito ethnicae fatalis necessitatis. Contra secundo, quia si similitas hæc potentia ad virumvis posset esse similitas veræ potentia etiam ad oppositum antecedentem, & ineuitabilitate definito per fatum, & prædefinitionem Thomistica etiam in feni compotito fati, & prædefinitionis, malè Patres ex necessitate antecedentem fatali inferent absolute, non manere in nobis indifferentem ad virumvis potestatem. Id autem vnam inter intulerunt: ergo, quia putarunt (& bene) cum antecedenti necessitate operationis nostræ potestatem ad virumvis nostra voluntatis, siue similitatem potestatis ad virumvis earum libertati necessitariam in feni compotito eius necessitatis stare non posse: ergo, cum prædefinitionis Thomistica necessitas, & ineuitabilitas omnino à nostra voluntate sit, & antecedens, & quæ, atque fatalis cum nostra pugnat libertate eadem argumenta ex Christiano, & Catholicismo facit, cuius necessitatem, eo solum, quod antecedens nostram libertatem non sit, ab eisque exercitio independens, Patres cum nostri arbitrij libertate componunt, effor- mantur.

12. Atque hinc præclara manet alia solutio, quæ ab aduerfaris adhuc his argumentis possent scilicet, patres ex speciali antecedenti necessitate ethnici fati voluntatis similitudinem potestatem ad virumvis in feni compotito, & (quod idem est) libertatem eueri docuisse; non autem ex prædicta antecedenti necessitate ineuitabilitate, si de necessitate eiusmodi vnuerim, & qua tali ac proinde ab omni, libertatem eueri, verum non est, à Christiano, & Catholicismo fato male Patres eiusmodi necessitatem ad conseruationem libertatis relegandam iudicarent: vbi nota fatali Catholicam necessitatem operationis nostræ, si antecedens est, atque ab vsu nostra libertatis independens, Thomisticam antecedentem esse: cum sit diuina voluntatis prouidentia, & prædestinationis, in quibus fatum Catholicum constituitur. Secundo malè arguerunt Patres, & frigide euerionem libertatis à fatali ethnica necessitate antecedenti, ni ex principio vnueris fali pugnat antecedentis necessitatis cum voluntatis nostræ potestat ad extreum oppositum in feni compotito illius, sine cum eius libertate: cum non est generali, vt debetur, principio discurrent, vt speciali illud inferant. Respondent enim facile ethnici fatali fiam antecedentem necessitatem, ni ex antecedenti prædicto cum ea potestat ad oppositum in feni compotito pugnaret, ex nullo alio speciali prædicto eiusmodi potestat, & libertati nostræ repugnare. Et ita rafare responderent, vt nullatenus impugnari à fato Philosopho possent. Tolle enim illud antecedentis ineuitabilitatis prædicatum à fatali ethnica necessitate, nullamque eius cum nostra libertate, vel vmbra pingue reperies. Denique similitas hæc potestatis ad virumvis etiam oppositum extreum prædicto in feni compotito prædefinitionis explicari à Thomis, nequit, nisi recurriendo ad potentiam voluntatis secundum se, & nude consideratam, vel duplice indifferenti cogitatione instruam, quod effigium ex Patribus præclaram num. 5. 6. 7. & 8. quod autem ex nostra doctrina de impotencia similitudinis actus cum similitudine potentia ad virumvis prædicti, & paritatis adulterarii pro sua subripiebant, inane est. Etenim cum potestas libra non sit ad virumque extreum oppositum coniungit apponendum (scilicet conseruandum) eisque negationem, seu disserendum simili fed ad virumvis diuinsim, siue virumvis, impotencia ponendi virumque similitudine actus non contradicit potentia, siue potestat indifferenti ad virumvis: ac prouide cum ea impotencia hac indifferens potentia amice componitur. Cum autem ex facto ex potentia indifferenti, & expedita, solutaque ad virumvis libertatis nostræ alterum extreum apponitur, & si alterum oppositum in feni

H h h 2 compo

TEGA
a parti
VIA

432 Controu. III. De Decreto, &c.

composito illius apponi nequeat ob formalem repugniam cum illo, ast apponitur dependenter ab viu, & libero exercitio potentia indifferentis, & libertate voluntatis, à qua procedit, & quam, vt illi causam supponit, & cui proinde nequit aduerfar, seu officere sicuti neque illius actus secundus, seu effectus suo actui primo, & causa officere potest, sed perficere potius illum. Necesitas autem antecedens præfinitionis alterius extremi excludit ex parte antecedentis possibiliterem oppositi in sensu composito actus primo, & causa requiritur absolute tali complete & absolute talis, extremi præfinitionis: quod potestat in actu primo ad oppositum in sensu composito præfinitionis contradicit, & ex rei natura, & ex recitatis Patribus. Vnde etiam elaret in sensu composito huius necessitatis antecedentis non solum repugnare potentiam ad oppositum similitate actus sive potentiam similitatis (que etiam potentia indifferenti, & libera ad vitrumvis de se repugnat) sed similitate potentia sive potentia ad vitrumvis similitatem. Ex eo enim, quod præfinition ob sui invenitabilem, & irrefutabilem à nobis necessitatem, ac subinde voluntas in sensu composito præfinitionis, euisque ineluctabilis antecedentis necessitas inconiungibilis sive cum extremo, seu actu opposito: ac proinde non possit coniungi præfinition, neque voluntas cum illa coniungere similitum, sive extreum oppositum præfinition, euensis videtur non esse hunc actu, sive extreum oppositum actu secundum physicæ potentia voluntatis, vt sub ea præfinitione est: siquidem implicat actu secundum physicæ actuæ potentia absolute talis, cum ea inconiungibilem esse, vt cum à ratione agetur ostendimus.

13. Ex parte Dei præfinitionis respondet primo doctrinam scripturæ, & Patrum hanc de potentia indifferenti ad vitrumvis soluta an necessitate ab vnu, & impedimento inuincibili antecedentibus ad aliud extreum oppositum, vt libera sit debere intelligi de necessitate, & impedimento antecedentibus à causis creatis, & secundis, non autem à Deo causa prima omnipotenti, & infinita. Sed (vt physica qualitate prædeterminante, qua causa secunda absolute est modo taccam) solutio est aperte contra Patres, qui contra fatalem antecedentem ethinam necessitatem, que à plurimis suis assertoribus in diuina voluntate, & decretis constitutis, batur eam nos doctrinam docuerunt. Secundo à fato Christiano Catholico, quod eorumdem Patrum, & ceterorum orthodoxorum sententia in Dei prouidentiam, prædestinatione, & præscientiæ flat, antecedentem necessitatem admittendam nusquam esse, sed consequentem solam docent, vt voluntatis create libertas persistat: ergo Patres necessitatem antecedentem omnem, & si non à causis creatis, & secundis, sed à prima causa Deo sit libertati nostræ voluntatis repugnare docuerunt. Tertio expresse Dionysii Areopagitæ cert. i. docet necessitatem operandi, à Deo adhuc, super rerum naturam operante prouenientem, que potentiam indifferentem, & expeditam ad vitrumvis non relinquat, eius libertatum cuertere. Respondent secundo. Non ita universaliter intelligendu esse necessitatem omnem ex Deo prima causa antecedenter in nostris voluntatis inductam cum huius libertate non concordare: potest enim absolute ita necessitare, vt eius libe tatuem cuerat, cuius etiam dominus est: quod, tunc fieret, cum Deus solam substantiam actu præfinit, non autem modum libertatis: de qua necessitate antecedenti Dei præfinition, prædestinatione, & voluntate efficaci inducta Patres loquuntur dum eam docent libertati nostra aduerfar. Præfinitionibus vero Thomisticis, non substantiam solum actu nostri, sed modum etiam libertatis eius, præfinit: quare necessitatem antecedentem ea præfinitione induc tam voluntati non esse, vt operetur vnu, & actu secundum substantiam aponat; sed, vt operetur libere, & aponat actu cum modo libertatis, vt iuxta eius naturam aponere debet ex Dei connaturali, & sicuti prouidentia causarum secundarum iuri attemperata. Sed (vt præterea huius solutionis in terminis ipsi repugnariam à ratione ostendam) contra ex Patribus primo: quia illa verba Dionysij nuper citata, adiuste supra rerum naturas operante Deo, qui potest omnia, recitata cert. 3. n. 1. Suppon-

nunt necessitatem antecedentem omnem à Deo omnipotenti iuxta rerum naturas operante, & decernerent voluntatis nostræ libertati repugnare. Contra secundo, quia male Patres omnem antecedentem necessitatem facti, sive ethnici, sive Catholici repugnare nostrorum actuum libertati vnu: sive, ac sine illa limitatione docuerint, si ea distincti locum haberet: cum in ethnico communius, & in Catholicis fato, eiusque antecedenti necessitate constanter, Dei omnipotentis voluntatis, & præficiencia intercedat. Contra tertio, quia ethnici voluntatem Dei, sive immobilem prouidentiam, quam ad datum, eiusque antecedentem necessitatem, ut minimum requirebant, plerumque, imo, in qua totum illud sapientiores constituebant, necessariam, & connaturalem, vt operationes nostræ à nobis, nostraque voluntate ponerentur, nec pure Deo sua absolute potestat, & iure supra, & ultra causarum secundarum iura vntate esse docuerunt: quare, & sicut, nostrisque arbitrio, quantum fieri potest, accommodatis illam esse docebant, tenui Sireno citato loco lib. 3. de fato: indeq; contendebant voluntatis nostræ libertatem cum suo fato, & fatali antecedenti necessitate confiseris, & tam Patres contra eis pessimam illam, & aboleri docuerunt. Contra quartum, quia idem ex fato Catholicis, si eis necessitas omnem libertatis nostræ vnu antecedet, euenturum afferunt Patres: cum tamen illud in fato prouidentiam, prædestinatione, & præficiencia diuina ordinaria, & rerum naturis accommoda stare Catholice, & vnamirent sentirent. Frigidius respondent. Deum non ex necessitate, sed libere præfinit, etenim non Dei in determinando, sed nostrum in operando libertatem perire contendimus.

14. Ob hanc tandem præfinitionum prædeterminatarum suarum dependentiam aliquam à nostris voluntatis libertate concedendam iuxta Patres & eorum rationem naturalem: quare, & omnino eam antecedentiam ad vitrum libertatis nostræ ipsi denegandam tandem nonnullis recentibus Thomisticis vitum est. Eam vero præfinitionum à nostra libertate dependentiam non eodem explicant modo. Alij enim aiunt hanc dependentiam præfinitionis ab operatione libera esse tanquam à termino intrinseca efficiet ineparabilis efficit. Sed certe haec foliacione in termino implicatur, vt suo loco à ratione offendens. Secundo in vnuque fato, ethnici quovis modo constituti, & Catholici antecedente necessitate, quam Patres recitat, impugnare non erat haec dependentia ab operatione nostræ voluntatis tanquam à termino intrinseca connexio alterius fati, & efficacie, sive intrinseca efficiet ineparabilis tamen hec dependentia genus, nec sufficeret ad nostram libertatem tuendam, neque, vt absolute ab vnu nostra libertatis, vt ad eum conseruare, oportebat, dependent, neque illum omnino antecedere, merito censuerunt: quia ea dependentia, tanquam à termino connexio, est dependentia à physice omnino posteriori: quare, sive absolutam potestat esse foliummodo debet) antecedentiam non minuit, vel excludit. Alij eam dependentiam præfinitionum suarum ab vnu nostra libertatis designant: quia voluntas se prius negavit disponit, quatenus ei præfinitione non reficit, ac proinde virtualiter, seu interpretativa consentit, inquam, ita explicit: vt quanvis, quantum ad incompletam actuationem præfinitionis, aut prædeterminationis non sit; est tamen in potestate voluntatis quod voluntatis cum illa: quia actuationem completam potest, ac resistere completae eius actuationi: quare ea non resistentia, seu virtualiter, & interpretativa, quae in illa complete actuanti, est huius à voluntate nostra dependentia, tanquam à dispositione negativa. Hæc etiam solutio verba solum dat, quia dependentia haec præfinitionis, quo secundum suam entitatem considerante à cooperatione voluntatis, tanquam à termino connexio eius essentialis erit, vt nuper docebamus; non autem ab vnu libertatis eius, vt aduerfar ita respondentes fatentur. Quantum vero ad completam eius actuationem, & actu secundum

Disp. I. Quæst. II. Certam. VI. 433

433

433

ipius siue positiva cooperationis, siue negativa non operationis opposita, seu non resistente praefinitione, a voluntatis quidem potentia, sed non indifferenti & libera, soluta, expedita, & absoluta a necessitate, & impedimento alterius extremi est, vt ad liberam cooperationem, & operationem voluntatis, siue positivam, siue negativam non resiliendo praefinitioni opus esse scriptura, & Patres docere illud de potestate voluntatis in sensu compposito ad refutendum praefinitioni incompletum, acutum, vel praefinitioni Thomisticae naturam defuisse, negare, intrinsecam eius efficaciam, & antecedentem cum praefinitione operatione voluntatis connexionem, vel ex parte actus primi, & principi essentialem requebit a voluntate nostra reicit, vel recidit in solutionem iam ex Patribus reiectam de similitate potentiae voluntatis ad utrumvis & in potentia similitatis cum actu, & utrum extremo opposito. Alij denique nouissimi Thomistae dependentiam, hanc praefinitionis, & prae determinationis, etiam secundum se, & in actu primo, & secundum in completam actionem sumptu ab viu nostra libertatis admittunt. Sed hi quidem, si principium essentialem requebit a voluntate nostra ad operationem esse afferat, ensque intrinsecam cum operatione voluntatis connexionem retinante, Patrum testimonios resistunt. Vtique enim retento, liberum nihilominus vium libertatis nos-
tit, & quo praefinitionis antecedens absoluta necessitas pendeat per hanc contra ipsum voluntatem alterum autem resipiant a Thomistica praefinitione deficiunt: pluraque a ratione pugnativa loco evoluenda inuoluntur: quod ipsum est de praefatis solutionibus physica prae determinationi applicatis. Illud obserua solutionem aliam hui argumentum contra physican prae determinationem instrumentis familiarenam iam: quod scilicet ea non sit qualitas physica praedictens, sed applicatio causa secunda a prima ad operationem: dummodo antecedens natura priori sit aquae contra Patres efficit. Si autem solum comitatis operationem nostram, & ad eius signum solum, non vero ad anterior expetans, & re nomine a prae determinatione, & promotione physica deficeret. Neque tamen posse cum solutionem huc sensu ultima praefinitioni Dei accommodari, quae creat operationem, adhuc quatenus a Deo est, natura anteretur: quippe que eius principium ex parte Dei est: ni Dei decretu libera efficacia efficiens, seu operationibus creati velint: solumque proinde nostras cooperations comitari, quo non praefinitiones Thomisticæ, sed Vazquinorum doctrina erunt.

præ illo prædefinire, vel secus; neque vllatenus in iusta positione ab absolute contingens positione, tanquam a causa motu, merito non nostro penderet sed solu, tanquam a materia, apta, & capaci, vt prædefinire: quæque a reprobatione apposita est, qui sub aliis auxiliis, & circumstantiis que erat contenturus, & ratione cuius prædicta alter ab altero differens non sit, petat a Deo per prædefinitionem dicimus, & si neuter, nisi posito auxilio conueniatur absolute est, dicimus ab altero per prædefinitionem posset: si etiam nec posset, si cum nullo posset contentire. Quare & si futuris conditionata, & eius subinde scientia, eaque innixa prædefinitione, quæ auxilium habiturum effectum determinat, ab eius absolute nostro libero viu obiectu præcedentia in sui etiam pro suo vnaque signo dependent: qui si, ut absolute posset, auxilio posito non contentire, sub illo contentus conditione verum minime suinet. In ea tamen dependentia nulla est, neque alterius ab altero prædefinitione in actu primo per abolutum confutum discreto, nisi ut, autem in prædictione: sed mere passim capacitas discrecionis illius, que etiam per futuritionem conditionata confutus sub auxilio altero reprobatur est, quod si daretur auxilium, in cuius positione antecedenter a liberis alterius viu obiectu penderet.

2. Itaque futurito conditionata, quæ prædefinitionem præcedit, atque pro cau positionis auxiliorum in suis positionibus ab utriusque libertate obiectu penderet, utrumque capacem prædefinitions constitutum, sicuti & prædicatum rationale, quod in utroque est, ac fine quo subiectum prædefinitions capax esse nequit: quin tamen per hoc prædefinitione a reprobatione dicatur. Illud, quod prædefinitione possit absolute frustrari, incertaque sit, si potestate antecedenti non contentire possumus: omnino est falsum cum enim scientia conditionata, cui necessario prædefinitione innitur, in suo statu suspensa futuritionis obiectu pro cau purificare conditionis, seu auxiliij per prædefinitionem a contentu ab soluto dependat, prædefinitione ipsa, & purificatione conditionis, seu auxiliij contentus ipsa & exercitio per illum in actu secundo libertas denouatur, & supponitur: cum contentus vero, & exercitio libertatis in actu secundo potestas ad eius omissionem, vel oppositi positionem non est, nisquamque pro vlo naturæ signo fuit: esse enim catus chimera ad contumendum duplex contradictionum, ut fape diximus. Quare, & si possit prædefinitione, & purificatione conditionis, seu auxiliij per illam potestas antecedenter, & absolute tali sit, ut

CERTAMEN VI.

Quæ ex scriptura & Patribus contra statutam hæc tenus veritatem aduersarii sonant, eidem potius fauent.

3. **P**recipuum aduersariorum ex scriptura fundamentum, & cui maxime fidunt, replicatoque sape, atque semper (ut vidimus) insunt, est illud Pauli: *Quis est, qui dicitur? Ex quo putant deducere discretionem praedestinare a reprobo ut vi eius loci, eti non litera, exemplo tamen, auctor Augustinus, & Patres alij, atque scholastici omnes sentent) a solo Deo esse non posse, nisi subiicit nostra causa ab eo praedestinatione praedestinationis filii, & nostrorum actuum ad cum conductum praefinitione suae naturae cum eis connexa, & a nobis subiiciebili apud nos agatur. Alioquin autem aduersarii, si praedestinatione nostra, qua a repraesentantibus, & discendiens lumen, a Deo posita, & actus nostri ad factum necessarij, & subiicit subinde nostra ex parte nostris non poti aliole possumus, nosque absolute illius invenimus, quem ita non possunt, ut ex suppositione quod sit potest in voluntate nostra est, esse pro villo sibi potest; qua res, quia non facit a doctis nostris, & ingeniosis recantioribus copulatius penetrata fuit, & discreta efficacia etiam de se, antecedentisque voluntatis, seu praeinitionis Soaristicis regulat per scientiam medium de nostro confundit ab solutam antecedentem irritabilitatem non satis fana, sed absurdam portis theologia admiserunt, exsistantes ex abdolitum voluntatis nostra potest antecedentem omittendi confusum auxilio etiam posito potestatem falsificandi scientiam medium, & irritandi. Dei praedestinationem, mo & confessus praeinitionem illi scientia innixas admitti nec esset debet; cum tamen potest absolute antecedentem impediendi illas ne effent, non autem irritandi eas iam positas, sive ex suppositione, quod fint, solimodo inferatur, ut vidimus.*

3. Opponunt secundo ex pluribus scripturis testimoniis in hanc sententiam con�irantibus. Scilicet cor hominum, etiam Regum, quantumvis potentium, omnemque hominum vias in manu, seu potestate, & voluntate Dei esse, ut quoquever viam illud, illaque pro libito conuerteret, seu quo voluerit veritatem illud. Non autem ea erit Dei in cor, seu voluntate nostram, nefratique vias plena potestas, si potesta Dei voluntate absoluta de consensu plenaria nobis absolute potestas antecedit, sit non cōtentia.

UTEGA
A. pati
VIA
17

434 Contou. III. De Decreto, &c.

cum autem voluntate Dei inefficaci de se se potestas haec nostra omittendi consensum ita à Deo volitum non adueretur, dicendum planè videtur omnes nostras vias, seu operationes, ac precinde cor, seu voluntatem nostram ad omnes, & singulas illas voluntate Dei antecedenti de se efficaci, & connexa cum illis præveniri debere. Ceterum quam extra scripturæ mentem sententia haec & loca, quæ in eam conspirant, ab aduerteri obiciantur ex datis scriptura locis, quibus in manu, & potestate nostræ operationes nostræ esse aperte docemur, fatis clarer. Item ex Patribus eo sensu præfata loca vnam inter interpretantibus Concilii & definitionibus Pontificum q. 4. in eandem sententiam expendunt, in quibus Spiritus sanctus sententia, & menti suæ alibi contentæ aduerteri non potuit. Cum ergo & Dei in cor, vialque nostras, & nostra item in eisdem potestas ab scriptura, Concilii, & Pontificibus afferatur: ea fani conformior illis confenda est, quæ vtramque, & Dei & nostræ operationum nostrarum potestatem tueatur: quare negandum omnino est plenam nostram diuinæ voluntatis, & gratia suppositis, potestatem obiectis locis afferi repugnare, atque, ut hac plena sit efficaci voluntatis necessario fore. Cum enim Deus videat, quibus mediis intentum finem, vel operationis nostra libera, vel salutis obtinebit, si eadonet, eaque, vt vniuersorum dominus, intra ius, & potestatem suam habeat, vt è pro libito donet corum voluntaria donatione voluntates nostras, quoquo veli vertere, & conuertere potest, sicut illæ arbitrii, & libertatis nostræ iure attingit: à fine usque ad finem foris, & diffinita omnia (etiam humana) suauiter.

4. Dices. Si plena Dei potestas in humanas actiones eiudemodi solum est, vt ex consensu nostro qui posita Dei voluntate, præparatione, & collatione non esse absolute antecedenter potest, atque eius conditionata futuritione, pendeat: cum absolute omnibus, & singulis postfusus non contentire, poterit esse homo aliquis, qui nulli consensu sit, ac subinde, cuius in manu Domini, eaque operationes potestat diuina non ita subdantur, subiacecent, si eiudemmodo homo à Deo produceretur, & existeret. Sed tamen obiectio hec aduersariorum doctrinæ minimè fauerit (et si rotum, quod in ea supponitur, & assumitur admittatur) neque præfata nostra sententia adueratur. Etenim futurum nullum contingens absque diuina præfinitione, seu voluntate ab intrinseco efficaci antecedenti, & connexa cum se, suaptéque natura cum illo, & eiudem farræ medis esse absolute posse Thomistæ contendunt argumentis, quæ de omnibus vniuersim contingentibus futuris, vel certè de nullo, probant: ac proinde præfinitiones diuinas, & media de se, atque suapté ingenio efficacia cuiusvis contingens absoluti principia necessaria, atque ex parte actus primi, & antecedentis essentialem requiri. Hoc non negamus, afferendo ea principia necessaria, sive ex parte principiū essentialem requiri, ad futurum contingens absolutum computanda non esse. Admissum autem toto, quod in obiectione afflumitur, eaque probatur solum euincitur respectu vnius, vel alterius hominis possibilis Deo præfinitionibus, mediisque de se efficacibus, vt consensum volitum obtineat opus esse, non vero respectu reliquorum. Secundo, cum Dei voluntas, quæ sua potestate in nostras operationes vniuersimmodo potest, in actus prauos, seu peccata nostra ferri formaliter, aut interpretari, adhuc inefficaciter, nequeat, vt d. ostendem, locum obiectio non habet adhuc respectu hominis illius possibilis: quare non ex præfinitione, aut medio de se inessentialem connexo (quod interpretatio latente peccati voluntas esset) actus eius prauos procedere posset, sed solum ex mediis illis cum negatione actus prauis antecedenter absolute componibilis: quare dominum, & potestas Dei in praua nostra opera, & voluntate illis exercendam nec præfinitiones, nec media de se efficacia, sed omnino indifferencia concernit. Tertio respectu operum nostrorum, non prauorum (si velis prauorum) sed vel honestorum vel indifferenter, quæ Deus velle etiam formaliter, nec solum interpretari valer, si ab homine illo possibili, omniumque media non de se, sed extrinsece ab eius consensu efficacia abiecto vellet consensum Deus obtinere; fatorum præfinitione mediisque de se efficacibus opus ipsi fore: tunc autem consensum quidem eius intenturum, obtin-

turumque Deum, non autem consensum liberum, sed omnino necessarium, ob antecedentem, atque omnino independentem ab vni libertatis eius apponendi illam ineluctabilem, vt diximus, necessitatem: quare nihil tunc, etiam admisso calo pro necessitate præfinitionis, medive de se efficacis ad futurum absolutum contingens apponendum evincitur: cum tunc etiam futurum illum, non quidem liberum, sed necesse illis ex parte antecedentis positis est. Sit ergo totam obiectiōnem admissam nihil, ne in casu quidem illo, probare pro necessitate præfinitionis ad contingentes non solum omnis, sed illius adhuc, abolutum futuritionem sed solum illum hominis consensum absolutum libertum esse non posse, sed solummodo nec solum, sicut nostra hac doctrina fert, & facta ex Scriptura & Patribus argumenta contendunt: contentident que haud figni alia ex Concilii, Pontificum decretis, & ratione. Et quamquam hominis illius possibilas, quæ ea obiectio afferit non questionis praesentis, sed controvertitur potius de auxiliis, & prædestinatione (à qua in præsentiarum abstinentiis) examinanda videatur: dicam tamen breuiter de ea, quid ex tacto in obiectione domino, & potestate Dei in liberas creates operationes verius putem.

5. Censo ergo eiudemodi hominem, seu rationalem creaturam omnibus coniunctim, & singulis auxiliis indifferenter, vel cogitationibus non contenturam repugnare. Primo quia, & si scriptura in numero loca, quibus Dei dominum, & potestas in eorū hominum, cumque liberas operationes afferit de productis, producendis explicari, viciuque possem, re tamen vera, genuinaque, & germana interpretatione de omnibus vniuersim hominibus, liberisque creaturis intelligenda sunt: cum non ob specialem aliquam prædictarum conditionem, sed ob communem omnibus rationalibus, liberisque creaturis ad Deum carum Domum subordinationem, & subiunctionem sententia illa eis locis afferatur, indefinite dicta, quare, & vniuersim de omnibus, etiam possibilis, fuit. Ratio autem ex domino Dei supreme, & infinite Theologica est: quia Deus non solum naturalium agentium, aeternumque eorum Dominum est, sed liberorum, & agentium, & effectuum iure, & potestate infinita essentialem, & simpliciter videnti illis omnibus pro libito ergo implicat esse creaturam voluntatem liberam, cuius liberas operationes nequeat absoletus Deus mouere, ducere, & deducere, quo velit. Patet: quia infinita simpliciter, & diuina potentia sive physice, sive politice non est, quæ ad omnem effectum, seu terminum absolute posibilem non extenduntur, ac proinde, si vel vnuus minutissimum possibile ultra poterit, potentia aeterni Dei, sive omnipotentia non est. Tum sic. Sed si eiudemmodo creatura rationalis possibilis admittatur, admittetur operatio, vel omnissimis libera, quæ dominio Dei non subiaceat, & similiter libera voluntas, quæ Deus vni negat deducendo illum ad liberam aliquam, immo & plures operationes: ergo admittit etiam creatura rationali possibili dominium Dei in agentia, & operationes creatas liberas perire: quod est implicitorum: sublimis omnium antecedens patet: quia cum mediis omnibus possibilibus de se indifferenter coniunctim etiam sumptus admittitur non consensura, ac proinde libere non consensum, cum tamen absolute posset consensire: & tamen cum ultra mediis omni possibili, & quæ sola libertas non habet, nihil, quod libertatem feruer, possit Deus adhuc ad consensum illum liberum ab ea consensum exercitum, cumque liberum consensum exercitum ad eum apponendum per creaturam illum, eiusque liberam de facta appositionem medium illa non habebat villam; & si illud habeat, ut apponatur necessario. Idem argumentum fit ex infinite prouidae Dei potestatis, & omnipotentiae, in quorum detrimentum cedit ab eo perutax voluntas, cui nec prouidentia, nec omnipotencia diuina infinita vires occurrere, oponique cum pluris facio: quia cam S. Thome q. 6. rectandi esse videtur: ideo afferint diuina prædestinationem semper in nobis, non obstante potestate nostra absoleta antecedenti

cedenti ad oppositum, effectum sortitura, ac proinde intrifrabilem à nobis esse, quia administrata, & media potest adhiberi Deus, ut roti collectioni corum resistendum non sit, neque moraliter resisti possit. Si-
cui species quævis incorruptibilis diuina prouidentia dicitur: quia in individuorum deficiendum defectum alia, & alia substituere potest, plura, & plura quidem, quam corrumpantr: de factoque, usque ad tempus sua prouidentia præstitutum substituer, in quibus species quæque seruerunt.

6. Tertio opponunt ex scripturæ, frequenti etiam sententiæ, nimis voluntati Dei resisti minime posse: at voluntati Dei prædictinantis nostrum confensum & saltem, ac mediæ congrua applicante ita potestare nostra antecedenti per arbitrij nostri libertatem possumus: à prædictinatis resistire, ut omissionem confensum cum euimodi voluntate, & mediæ coniungere possumus: ergo voluntati Dei, etiam prædictinantis, resistere absolute possumus: ergo ea arbitrij nostri liberi potestas aperit scriptura repugnat. Major expresa est Genet. 50. num. 19. vbi pro fecire in ipsum patrato timidos fratres Iosephus alloquitur: *Nolite timere: num Dei possumus resistere voluntati?* Esther 13. num. 9. *Domine Domine Rex omnipotens in ditione enim tua cuncta sunt potest, & non est qui tua potest resistere voluntati, si decreueris salutare Israel.* Ad Roman. 9. num. 19. *Voluntati eius qui resistit: id est, potest resistere: & sexcenta in eandem sententiam. Sufficiunt autem hæc ad maiorem illam ex scriptura flauendam: præsternit, cum hæc de voluntate Dei circa ea, que à libera nostra voluntate pendent, sine explicatione. Sed enim, si sensus horum, & similium locorum est, quem ad arbitrij intendunt, oportebit scripturam, & Patres recitatos, Concilia, Pontificum definitio-nes palinodiam recantare: cum ex datis iam, dandisque eorum testimoniis constet, prædictinatos etiam, conguen-que vocatos posse non confitente, resistendo, abiiciendo, que vocacionem, id est eius effectum: resistit autem per omissionem confensum eis, quæ non sunt, minime est, sed quæ sunt, sicut & abieci: quare potest resistendi voluntati voluntari de nostra salute, aut confensu liberto, quæ est, & mediæ ad eum oblitendum applicatis à Deo, hæc resistendi in sensu compito corum, eis testi- monis afferunt. Repertus hie opportunitus est Augu-stini vulgaris ille ad rem hanc vniuersitatis aphorismus ex lib. 3. de lib. arbitr. cap. 18. *Quæcumque ista causa est voluntatis, si non potest ei resisti, sine peccato ei cedatur.* Quæ enim peccat in eo, quod nullo modo cauere potest? Si autem potest, non ei cedatur. & non peccabitur. Quod ipsum de honesto & meritorio opere à contraria dicimus intelligere. Maximè, cum eius sint verba. Non enim es Deus, quamvis prædictinet, facit voluntatem cogendo: sed in sua illam potestate dimittendo. Cum ergo potest resistendi Deo in nostra voluntate libera alteratur ab scriptura absolutè, idque exigunt libe-ritatis nostræ iura, imo ipsa libertate includuntur; id alterius generis impotentia resistendi voluntati Dei, etiam prædictinatus nostrorum auctiñ liborum, in voluntate nostra afferi ab scriptura citatis locis potuit. Quare de impotentia consequenti intelligenda sunt: quæcumque eis confensu supposito eius negationem, sicut conditionem futurum, eisque conditionatam scimus, ut à Deo habeatur, supponit: quæ à confensu nostro absoluto pro statu obiectivo dependent, ut diximus. Vnde polita prædictinatio, quæ tandem in sua positione confensum ipsum supponit, ne antecedenter quidem possumus non posere confensum: quia esset coniungere cum confensu supposito eius negationem, ad quod potestas libertatis nunquam fuit, imo neque vera, & non chimærica potestas esse potest, ut diximus supra: sed solum ad alterutrum pro priori naturæ ad alterutrum positionem apponendum.*

Hoc solummodo docet Augustinus de correpte. & grar. cap. 14. verbis (quæ obici etiam ab adiutoriis solent) hisce: *Deo volenti salutem facere nullum horum resiste arbitrium. Sic enim vult: & nolle in no-lentia, aut voluntate est potestate, ut diuinam voluntatem non impedit, nec supererit potestam.* Quibus cum vult no-lentia, & nolle voluntas in eius potestate, scilicet antecedenti expresse afferatur. Potestate solum conser-

quenti resistentiæ impotencia in hominæ assertur: quatenus conditionatum confensum, ab absolute purificata conditione in sua obiectuæ veritate pendentem, in sua positione diuina illa voluntas supponit; non scilicet apponenda, ni absolute purificata conditione confensus, à quo conditionatus, ciuque scientia penderet, est absolute futurus. La vero voluntate posita nulla ad confensum omissionem, vt dixi, & impediendum effectum voluntatis illius potestas est: quia in eius positione libera confensus posilio supponitur; cum quo nulla unquam vera, ac non facta potestate, sive creata, sive in-creata, eius omisso fuit coniungibilis. Quia vero eius voluntatis ab intrinseco non efficacis, vel saltem, vt ab intrinseco efficacis, non requirat essentialem ad confensum (quod satis præsenti coniuerteret) vium, & exercitium liberum indiferentis potestatis arbitrij in confensu elicendo supponit, consequentem solum necessitatem induit, neque antecedenterem oppositam antecedenti arbitrij ad vitrum potestati, potest inferre. Solum quippe est impotencia ad vitrum simul, que potestat ad vitrum, seu alterutrum minime aduerterat. Et hac quidem de impotentia resistendi voluntati prædictinatus, sive auxiliij congru collatius iam supponita sat is aperta sunt. Voluntati vero Dei, qua nullum auxilium immediatè conferret, sed solum apud se statueret vniuersum, appositum se omnia media, que posset, seu facturum ex parte sua, quidquid posset, vt salutem per confensum nostrum, & meritorium, quare & liberum de facto obtineret quid dicetur? In eo casu, licet confensus, & salutis libere obtinenda præsumt, seu voluntas efficax non adest; tamen quoddam impotentia genus resistendi euimodi voluntari viterius in voluntate nostra inuenientur, quod anterior quidem ad confensum aliquo modo sit, & tamen de facto potestas indiferenti ad vitrum non aduerterat, & si voluntas euimodi indiperdenter à scientia media à Deo concipiatur. Hæc enim impotencia resistendi nihil aliud est, quam creatura rationalis subiecito, & subordinatio, etiam in suis liberis operationibus supremo Dei domino in creatam omnem libertatem voluntatis, & operationum eius, quod ut supra diximus, stare in Deo nequit, in tanta collectione mediorum aliquod saltem contineat, eu, licet non connexo de se cum confensu, si voluntas creata confensura si detur, & si absolute illo etiam dato, posset non consentire. Illa vero Dei volun-tate faciendo, quantum ex parte sua potest, ad salutem per liberum nostrum confensum obtinendam; atque adeo ad obtinendum à nobis liberum confensem ipsum tota Dei omnipotencia, & mediorum de se indiferentium collectio, ad quam omnipotencia exenditur, applicata est: cui mediorum collectioni coniunctum sumptu resistere libere de facto incapax creata voluntas est. Sed quoniam, nec medium, quod de facto, ex ea etiam voluntate Dei, decernitur, nec tota collectio mediorum per illam applicata antecedenterem connexionem cum voluntatis nostræ confensu habent, imo vero cum eius libertate illam habent, sit, ut hæc impotencia resistendi de facto dominio Dei, & roti auxiliorum collectioni in libertate creata voluntatis inclusa, antecedenti voluntatis nostræ potestate ad vitrum, in qua eius libertas confitit, minime officiat, sed ad consequentem physique impotentiam reducat.

Et sicut de hac impotencia videntur mihi intelligenda scriptura: (præsternit Esther 13. vbi ea redditur ratio, quod vniuersa in Dei ditione posita sit.) & Augustini opposita loca, & aliud quod ex Prospere carminibus, c. 15. de ingratis opponi solent, & sic habent.

*Ipsa sum consumata opus, cui tempus agendi
Semper adest, quæ gesta volit. Non moribus ullis
Fit mors: non causis anceps suspenditur ullis.*

Sicut Dei voluntas, sive gratia, Quamquam interim non negem. Augustinus recitatis verbis, nec de voluntate prædictinativa, sed de omni Dei voluntate etiam non prædictinativa salutis, nec de impotentia resistendi illi explicato sensu locutum, sed de impotentia resistendi cum victoria, & impunitate resistens. Sic enim immediate, & continuo subnecit. *De illis enim: quæ faciunt, quæ non vult (scilicet non prædictinatis) facit ipse quæ vult.* Sed & locus ex Genes. 50. de omni Dei voluntate

T'EGA
a part
VIA.

voluntate etiam permisissima peccati fratum Ioseph in eius venditione apertus est, nec solum de prædeltinatu. Tertius locus ex 9. ad Roman. non Pauli ex propria, sed ex impiorum persona verba continet: cum enim docuisset ibi Paulus prædeltinacionem iustorum, & indurationem impiorum per voluntatem eius permisissam Dei misericordis, vel non misericordis esse. Idque exemplo indurationis Pharaonis, & aliis scripturarum locis ostendit, concludit: *Cuius vult misereatur, & quem vult induratur.* Ex quo impiorum nomine sibi Paulus obiecat, *Dicit itaque homo, quid audeo queriatur, seu irascitur, peneque in Pharaonem, & impios animaduertit.* *Voluntatis enim eius ex qua eorum impietas, & induratio processit, per te quis resistit?* Aut iuxta grecam lectionem *resistit unquam?* Quorum obiectio item illi, eo retundit primo ex supremo dominio Dei in homines, ex quo, non nisi intoleranter voluntatis Dei ratio ab ipso petere homo potest. *O homo, tu quis es, qui respondes Deo?* Et exemplo figuli, & lutti, quod in hoc, vel illud was pro arbitrio, & iure suo effingere potest, solutionem confirmat. Secundo respondet obiectio ex sua doctrina facta à verba 22. misericordi electione, & indurationi arbitrii Dei suo iure & dominio ventus neminem fieri bonum, aut malum independenter à propria voluntatis libero vlo, quin impios, & induratos propria fe voluntate indurare, non sive Dei, oppositum potius volentis, misericordi sufficiunt, atque in sua potestate, & diuinitatrum gloria sua in electos ostensionem patienti dissimilantur. *Quod si Deus, inquit, volens ostendere iram, & notam facere potentiam suam sufficiat in multa patientia vasa ira nostra. Sive gracie, quae apta, & preparata sunt, minime laetis ipsi. In interitum, ut ostendat diuinitus gloria sua in vasa misericordie, quia preparauit in gloriam; quia potissimum voluntate ex gloria fine media habitura effectum disposita, &c. patienter autem, quae sua voluntate alij de se, & contra nostram voluntatem agunt, gerimus; non que nos agimus propria voluntate, vel alij iuxta illam; de quibus gaudium, non patientia est. Idcirco non à Deo parata vasa irae, sicut vasa misericordie at, sed aliunde, id est à se ipsis; quare iustè queritur, & irascitur in vasa irae Deus. Vnde à verbo 30. ostendit Iudeos à vera iustitia repullos, Christianos vero electos, quia Christi fidem hi receperunt, refuerunt illi. Quibus etiam aperte docer electio- nem, aut reprobationem non ita nostris agere irresistibiliter voluntates, ut non ab eorum potestate, & exercitio libero pendeat: quasi illum in sua existentia, & effectu omnino incepsit anteueratur. Id quod superioribus etiam verbis Apostolus docerat. Ut dicit ad oppositum verum, & caput ferè totum obseruat notus Cornelius à lapide. Nihil ergo præsidij in his scripturarum locis, & sententia de impotencia nostra resistit voluntati prædeltinatu, & electio Dei pro se, & contra nos invenire adiutorij posunt in illo.*

Sed neque in alio Augustini testimonio ex epist. 107. ad Vitalem reprecentans quod dixerat, *Consentire, aut non consentire ira nostrum esse, ut, si velim, fiat; si autem nolimus nihil in nobis operationem Dei videri faciamus.* Quod petitioni Ecclesie à Deo, ut facias ut faciamus adiutori ait: fac autem Deus, ut faciamus sua electione, prædeltinacione, & gratia: ergo eiusmodi haec sunt, quibus volendo, aut nolendo, libera nostra voluntas nequit resistere. Et Profer, epist. ad August. ita Massiliensem errorem refert *quod voluntas diuina gratia, seu voluntatis sibi pariat operem, non gratia, seu voluntas diuina sibi humanam subiicit voluntatem.* Quibus casione Concil. Araucan. 1. canon 5. damnat subiiciens gratia seu voluntatis diuina adiutorium, humilitatem, & obedientiam humanae. Et Araucan. 2. can. 4. Si quis: ut à peccato expargemur voluntatem nostram Deum expectare contendit; non autem, ut etiam purgari velimus per spiritus sancti infusionem, & operationem in nobis fieri confiteretur resistit spiritui sancto. Sed his ex Profero, & Araucanis canonibus cum aduersus Pelagianum, & semipelagianum errorem expresse sint abnega- cti satisfactum controv. 2. vbi nostra sententia de gratia & voluntatis efficacia ab extrinsecis nostro confundit, non autem eis intrinsecis à Pelagiano, & semipelagiano errore discribem perspicuum fecimus. Solum

ergo uti error semipelagianus referatur à Profero, damnaturque Araucanis canonibus, subiectio gratia & misericordis Dei voluntatis ad opus voluntatis nostra, seu pium affectum, quanvis minutulum, viribus solius natura, abfice auxilio gratia à nobis habitum & expectandum à Deo, ut nos prædictinet, ac eligat; cum potius primum etiam iustificationis initium gratia Dei per Christum necessarij debet præcedere, siue diuine gratia, & electione, & per prædeltinacionem voluntatis nostra honesti affectus omnes, quantumvis exigui, debent subi- ctere: Quod, & nos semper profitemur. Quod autem neque voluntas illa prædeltinatu, sive gratia (ex qua, quidquid boni effectus, ac operis in nobis est initium suum neceſſe est) non ab intusco effectus sit, neque ita voluntates nostras ad eliciendam honestam subiecti- at, ut necessitate antecedenti ea non elicere nequeant, immo vero horum conditionem futuritionem, & scientiam, aquarum vel altera, vel viraque efficax, tam Dei prædeltinatu voluntas, quam gratia, extrinsecus, & sit, & denomi- netur: ac proinde id tanquam materia solum aperte, non autem tanquam menti, aut motui aliquo confi- tio à Deo expectetur, ut liberem omnino, & libertatiter abfice vlo nostro iure, sed suo mero arbitrio eligat, ac prædictinet: nullatenus uti semipelagianus error à Profero referatur, aut Araucanis canonibus damnatur. Eundem plane errorē in Vitali Carthaginensi reprehendi Augustinus t. 2. citata epist. 107. ita aperte, ut mirum sit non omnino eius epistola, & Augustinianae doctrinae ignorans nostra opponi. Dixerat enim in iusto. *Quem- do dixi, quod te audio dicere, ut recte credamus in Deum, & Evangelio consenserimus non esse donum Dei, sed hoc nobis esse à nobis: id est ex propria voluntate, quam nobis in nostro corde non operatus est ipse, nū pē legis, & scripturarum lectionem sacram, & auditionem, ut ex ipso statim refert: quibus, ut consentiamus, vel renuniamus, ac subinde eam vniacum Dei operationem in nobis evacuamus, vel secus naturalis folius potestatis arbitrii nostri esse vitalis aiebat: quod totum vel pe- lagianum, vel semipelagianum est.* Ceterum Dei gratiam, quam cum Augustino necessariam viterius ad quodvis bonum opus fatemur, evacuari ab arbitrio nostri li- bertatem posse, & Paulus fatetur cum obficiante in v- cum gratiam Dei recipiatis. Et Augustinus citatis lo- cis, maxime illis, quibus aliorum ex vocatis sicut, & aliorum infidelitatem eo tandem refert: *quod illi cre- dere voluntur; hi vero noluerunt.* Facit autem facta- mus voluntate, & prædeltinacione sua Deus: quia, ut idem Augustinus etiam aiebat, auxilia, eti indifferentia de se, habita tamen effectum donat: ac properes, & donat effectum in radice oportere vocationis, & vo- luntatis nostrae preparatione per illam.

10. Opponunt distinctionem antecedentis, & con- sequentis voluntatis à Damasceno, & Chrysolito tra- ditæ, ita s. Thom. i. p. quæst. 19. art. 6. ad 1. & Scholasticis explicari: ut antecedens, quae ferrut in ob- lidum secundum se sumptum; consequens, quae in il- lud cum aliis adiunctis circumstantiis, & præsuppositis, cuiusmodi est Dei præfinitio, & prædeterminatio. Sed nihil tale iij Patres, neque Scholastici (præter Thomistæ recentiores) ex ipsis docent; sed solum agunt de Dei consequente voluntate ad quam determinari, immo cogi, & compelli per liberas nostras operationes alle- runt: quæ de Dei, præfinitim purissima voluntate, fre- quentia tam apud hos, & reliquos Patres sunt, elegan- tissimumque persequuntur. Saluianus de prout, & guber- nat. illud: *Clamor sodomorum venit ad me expundi- catus verba dabimus controv. 4.* de voluntate diuina facilius omnium agentes. Anselmi testimonia eti precipi- cia fruolis, quas reiecamus solutionibus tenuant, aque illud ex ipso opponunt. *Quando Deus vult effectum se- qui voluntatem: tunc necesse est voluntatem esse libe- ram, & esse quod vult.* Et tamen necessitas diuini de- creti de effectu à voluntate profecitione antecedens est profecitionem voluntatis nostra; sicut & decreum, quod eam inducit: ergo, eti decreum Thomistæ operis antecedentem necessitatem inducat voluntati no- stræ ad operandum, neque eius, neque operis libera- tatem euerter Anselmi sententia. Verum, si, ut sonat, non ut sentiuntur ab Anselmo, verbis uti genitura nobis

& ingenium esset, etiam contra aduersarios obtinueremus prædicta à Deo substantia actus nostri quomodo liber, etiam non præfinito modo libertatis, quo à nobis fieri nihilominus eius, & voluntatis nostra liberatem seruari siquidem, tunc etiam veller Deus effectum sequi voluntatem. Seus igitur est voluntatem tunc liberam esse debet; & debet tamen esse effectum: quia necessitate consequenti, & voluntas effectum sequitur, & prosequitur, iuxta doctrinam ab ipso semper, ac scepè ex instituto afferat, & stabilicat. Siquidem illa Dei voluntas effectus ab intrinseco, sive effectus pars sui solum apponendi, vel potius disponendi, sive apponendi absoluere, quare & ex parte etiam nostra apponendi, (de quo modo non dípso) conditionata scientia regulari debet: quare tandem effectus conditionata futuritionem supponit, quae in suo illo statu, & veritate obiectiva à futuritione aboluta pender: ac subinde, tam ipsa, quam scientia, quam voluntas per eam regulari, impediti ab via aboluti libertatis nostræ potuit, ne profuso signo, & priori fuerit iuxta dicta à nobis non semel. Et quidem Anselmus de voluntate Dei prædictinatu, quae etiam, non ab intrinseco sicut ab extrinseco, seu, quod idem est, effectu nostrum consensum, solummodo loquitur. Nam decreta ab intrinseco effectu directa etiam, ac regulata per scientiam medium reputare verofimilius, & nobis certum omnino ex Anselmi doctrina, & ratione Theologica est.

11. Plura ex Augustino congerunt ut libertatem nostram cum necessitate à Dei voluntate antecedenti proueniente confutare probent. 6. de Genes. ad lit. c. 15. fine in definitiæ & inuenientur ait: [Dei voluntas rurum necesse est.] Scilicet ut sint: ergo ad actum liberorum, ut sint, necessitate voluntatis erit. In primis, si illa Dei voluntas antecedens, & effectus necessario requiri non fit, ut actus nostri liberi sint, nihil ex loco, quomodo libet intellectu pro prædictione Thomistica elici poterit; sed solum pro Scientiis prædictinibus per scientiam medium regulare. Ex quibus solum consequentem necessitatem, scuti ex prædictinatione, seu decreto collarino auxiliu idem contendunt. Illi autem verbis necessariam, & effectuari requiri esse ad actus liberos apponendos Dei voluntatem effectuacem minimè affectur. Sed certe Augustinus de rebus independentiæ nostro libero arbitrio, rebusque ita deo decretis, ut creatione Adami in aere, seu statu virili agebat, ut immediate præcedentem verba exprimunt. In quem sententiam à Magistri referuntur in a. d. 17. c. 4. & Iohannicis, & Vvaldeni 1. doctrin. fid. c. 30. post med. & expicanda germane sunt. Similia, que ex. c. 17. iuit, & circa, exira rem opponi ad aduersariis ex Augustino solent. Sed ex 5. de ciuit. cap. 10. obicitur, [Si illa definitio necessitatis, secundum quam dicimus necessitate esse, veritate sit aliquid, vel ita sit: nescio cur eam timamus, ne nobis libertatem auferat voluntatis. Nescio que enim, & vitam Dei, & præscientiam Dei sub necessitate ponimus: si dicamus: Necesse esse Deum semper vivere, & cuncta præscire.] Quorum de Deo necessitas omnino antecedens est, sed cum toto illi cap. affluit que innumeris locis. Augustinus recitat verbis cert. 2. à num. 1. Ad libertatem voluntatis, de qua agimus in differentiis eius ad verumvis potestarem requirat, ab omnique necessitate, impedimento alterius partis expeditam cert. 3. n. 9. & controu. 2. d. 5. q. 8. vbi alias vocibus simpliciter & aboluta necessitate antecedenter alterius partis libertatem nostra voluntatis exerceere facetur; sicut necessitatem conditions, sive secundum quid irreverenter de Augustino putatur, sive huic constanti doctrine et etiam capite, quo illam ex instituto stauit aduersari. Secus neque aduersari dicere audebunt necessitatem antecedenterem vivendi, & omnia sciendi, quæ Augustinus in exemplum adducit relinquere in Deo libertatem, de qua hic agimus ad vivendum, vel non vivendum, aut ad omnia sciendum, vel aliqua ignorantia: ergo neque, ut ostenderet necessitatem, que ex scientia, & prædictinatione nostrorum operum est, non obesse liberae abolute: sicut neque necessitas obesse talis vita, & omnis scientia Dei libertati à conditione non obedit. Postmodum vero à ratione ostendit eam prædictinationem, & præscientiam necessitatem libertatis nostra non obesse, quia libertatis exerci-

cite opera supponit: ac proinde consequens est non antecedens. Quo codem sententia ait cap. 11. de corrept. & grat. verf. fin. Non reliqui infirmitati nostra voluntates sine Dei adiutorio, quo inseparabiliter, & indeclinabiliter necessitate consequenti à Deo aguntur, & in eis agitur ut velint, ne nos tentationibus, & periculis prius sua infirmitate succumberemus, verba sunt. [Nam, si in tanta infirmitate vita huius hominibus relinquetur voluntas sua sine adiutorio Dei (sine qua perseverare non possunt) manerent si vellent, nec Deus in eis operatus per congruam vocationem, ut vellent: inter nos, & tantas tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumberet. Et ideo perseverare non possunt consequenti possibiliter, quia deficiens infirmitate, nec vellent, aut non ita vellent infirmitate voluntatis, ut possint, antecedenti potest, subuentum est ergo infirmitate voluntatis humanæ, ut à diuina gratia indeclinabiliter, & inseparabiliter ageretur.

12. Vrgent ex eamhirdio c. 105. vbi de statu Beatorum. [Postea vero sic erit, ut male velle non possit; nec ideo libero carere arbitrio. Multo quippe liberius erit arbitrium, quod omnino non poterit futurare peccato. Neque enim culpanda est voluntas, aut voluntas non est, ut libera dicenda non est, quia beati esse sic voluntas, ut esse miseri, non solum nolamus, sed nequam. Prostis velle possimus. Sic ergo, nunc etiam, anima nostra nolle infelicitatem, ita tunc nolle iniquitatem, semper habita est.] Et confone 22. de ciuit. cap. 30. propè med. [Nec ideo liberum arbitrium non habebunt, quia peccata eos delectare non poterunt. Magis quippe est liberum à delectatione peccandi rite ad delectationem non peccandi indeclinabiliter liberatum. Nam primum liberum arbitrium, quod homini datum est, quando primum creatus est reclus, potuit non peccare sed potuit, & peccare. Hoc autem nouissimum, & potenterius erit, quo peccare non poterit.] De natura & grat. cap. 46. [Per quam absurdum est, ut ideo dicamus non pertinere ad voluntatem nostram, quid beati esse voluntas, quia id omnino nolle non possunt. Neque quod & bona confititione natura, nec dicere audeamus: ideo Deum non voluntatem, sed necessitatem habere iustitia: quia non potest velle peccare. Concordat Anselm. dial. de libero arbit. cap. 1. dicens: Liberum arbitrii non potest esse potentiam peccandi: quippe, si hoc eius est definitio: nec Deus, nec Angelus, qui peccare nequeant liberum habent arbitrium. Quod nefus est dicere. Subinferius. Non pertinet ad definitiōnem arbitrii posse peccare. Denique nec libertas, nec pars libertatis est peccandi potest. Inferiuscule. Qui sic habet, quod dicit, & quod expedit, ut hoc amiserit nequeat liberum arbitrii est, quam ille, qui scilicet hoc ipsum, ut possit perdere, & ad hoc, quod dederet, & non expedit, valerat adduci. Omnia hæc scholastici prædicti citati à nostro Ruiz d. 45. lect. 4. de libertate à coactione explicant. Vt autem genuina respondeamus difficultatum contra nos ex his testimoniis tria capita distinguenda sunt. Primum ex reprobata ab Anselmo in definitiōne libertatis, adhuc partialis, potest ad peccandum levissima difficultas est. Nam potest peccandi ad speciem vnam libertatis generatim definitiæ perit: scilicet libertatis peccandi quare non magis ad libertatis vniuersitatem, & generis sumptu adhuc partialis, ut partialiter perit, potest, quam rationale, quod vnius speciei animalis essentiale est, ad animalis generis, & vniuersitatis sumptu essentiam, & definitiōnem speccare queat: aliquo, ut infererat in famili Anselmii nihil animal esset, quod rationale, aut homo non forset. Secunda difficultas de necessitate amoris viatorum erga beatitudinem in communione non obstat libertati nostro Augustinus aiebat. Cui duplex solutio est iuxta duplē causas probabilem Theologorum doctrinam, Nam in beatitudinem in communione nos ad amorem sui non necessitare, quod exercitum, sed solum, quod specificacionem: ac proinde libertatem contradicitionis relinquere; licet non relinquat libertatem contrarietas: quia, & si ad sui amorem non cogat, aut cium nolitionem, seu fugam in nobis non patitur: quare eam nolle non possumus, ut Augustinus aiebat, possumus autem non velle. Altera doctrina est: admittendo felicitatem, & beatitudi-

nem in communi non posse nos, pro hoc etiam statu non amare, adhuc quo ad exercitium: id autem non tollere quominus felicitatem, & beatitudinem in particuli, hanc scilicet, & illam, libere, & quo ad speciem, & quo ad exercitium amare possumus, & amemus alteram, que alteri exercitio preferamus: quod solum vult Augustinus, & sufficit, ut libertas nostra ab solleto non defit. Tertia difficultas est de libertate Dei, & Beatorum cum impotenti peccandi: quia perfectiorum, maiorem, potentiorem Augustinus, & Anselmus aiebant: sed opus erat aduersari ostendere hos Patres libertatem ad peccandum, & non peccandum, cum impotenti peccandi maiorem, perfectiorum, & potentiorum in Deo, & Beatis afferere: id quod iam nemo Thomistarum diceret audiebit: cum ad libertatem, de qua disperamus, simulatem potest ad virum extremum necessarium esse fateantur, & testimonia hae negant in Deo, & Beatis ad peccandum potestatem. Solum ergo volum patres in eis non aboleri absolure libertatem, ex eo, quod ad peccandum libertas deficit, siquidem ad alia omnia honesta, & bona, quorumque omisio peccatum non sit, prope quod, vel seculis, potest, ac libertatem habent, & maiorem quidem perfectiorum, & potentiorum: tunc quia potest ad peccandum inbecillitas porus & impotenti est: tunc quia per impotenti peccandi alia libertas a feruere peccari perfectissime, & nobilissime a Deo, & Beatis potest: nempe clavis feruoris incapacitas Dei, per naturam, & Beatorum, per statum suum felicissimum, & amorem Dei clare vidi: in quem super omnia feruntur, ac iucundissime inadeficiunt.

Q V A E S T I O III.

An Conciliorum, & Ponitifcum definitionibus Thomistarum recentium præfinitiones ad absolutam contingentis futuritionem aduersentur?

B hoc secundum adamum examinari oportet. Siquidem res nobis, non solum contra Calvinianos, & Lutheranos, sed & contra Catholicos nostrorum actionum præfinitiones à Deo Conciliorum, & Pontificum, atque Ecclesiasticarum definitionum obseruatores est. Præterim, cum videam horum aliquos non solum de efficacibus contra ipsos Tridentini definitionibus declinandis, atque à se auerterendis (quod mihi haud facilis opera videbatur) sed in nos etiam conuertendis curare: atque adeo Iohannem à S. Thoma clamare: *Nimis stupide iſſis obſuci Calviniſum, contra quem eiſumodi definitions editæ sunt.* Ex hoc enim districto definitionum Tridentini, se non enī, Innocentij, eiusque immediati successoris, & Doctini nostri Alexandri 7. aduersus Calvinum, Lutherum, & ipsorum reliquias editarum examine claretur, male ne obiciuntur, an male reponendum stupor sit?

C E R T A M E N I.

Certa nonnulla pro expedita, & genuina definitionum Tridentini contra Calviniſum, & Lutherum intelligentia prænotantur.

1. Primo supponendum est: Concilium Tridentinum decreta, & Canones subiiciendos aduersus errores Calvini, & Lutheri (quibus præterim ab Ecclesia eradicandis coactum concilium illud fuit) statuisse, & eu-

gasse. Indubitatum id etiam apud haereticos, & catholicos Thomistas recentiores semper fuit: quare suppositione, quam probacione opus habet. Sunt autem ea Tridentini ad rem præsentem testimonia, canones, & decreta. Primum fess. 6. cap. 5. vbi statuit: & si nostra conuersionis, & iustificationis exordium est gratia Dei voluntate, vocazione, & auxilio, minime remanenterio, ad illam excitante, & adiuuante semper sit, fieri tamquam illam, & peragri a nobis [eisdem gratia libere assentendo, & cooperando: ita ut tangenter Deo cor hominis per spiritus sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat illam inspirationem recipiens (sensu suo ut prefati haeretici aiebant) quippe qui illam, & abiicere posset; neque tanquam sine gratia Dei mouere se ad iuiciam eorum illo libera sua voluntate (vt Pelagiani, ac semipelagiani aberrantur) vnde in facili litteris cum dicitur (Zachar. 4.) conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos; libertatis nostrae admonebamur, cum respondeamus (fine orationis Hierem. & cap. 31.) conuerte nos Domine ad te, & conuertimur: Dei non grata pietatem conuertimur.] Mediavit inter aduersos errores (& Pelagi) rotum iustificationis, conuersio[n]is negotium nostri arbitrii libertatis, & potestat quondam tribunis, & Calvini, ac Lutheri totum Dei voluntati, & gratia Dei committentis via incendendum Catholicis decrēt: vt & Dei voluntatis, & gratia, & arbitrii nostri potestati in conuersio[n]is negotio sue partes catholice contra virumque errorum feruentur. Eius vero decreti catholica doctrina ita contra Calvini, & Lutherum, eorumque præfinitiones canonem 4. fess. eadem instruxit Tridentum. [Si quis dixerit librum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari, assentendo Deo excitari, atque vocanti, quo ad obviam iustificationis (formalis habitualis) gratiam se disponat, ac preparat: neque posse dislentire si velit, sed velut inanem quoddam nihil omnino agere, mercede passiu[m] se habere: anathema sit.] Item canonem 22. contra virumque memoratum errorem his edidit verbis. Si quis iustificatum, vel sine speciali auxilio Dei in accepta iustitia feruorare posse iuxta Pelagium, vel cum eo non possit a thema sit. Quod extremitate contra præfinitiones omnes actionum humanarum est, vt postea expudemus. Denique canonem 32. Si quis dixerit: homini iustificati bona opera, ita esse dona Dei, ut non sint eis bona ipsius iustificati merita, &c. anathema sit. Et autem canonis huius definitio deuotionis canonis 6. adeo connexa, quo minus operis cum eius libertate connexum sit.

2. Supponendum est secundo: vocibus cooperandi, & agendi ex parte nostri, etiam id, ad quod mouemur, præueniuntur, excitamur, adiuuamurque à Deo non solum significati actuum nostrum influxum & operationem, seu cooperationem similem cooperationi agentium reliquorum naturalium, sed actionem, & cooperationem cum pleno eius domino, & potestate ad oppositum. Probatur primo, quia aliud modum operandi, etiam sponte, ac sine propria coactione Calvini Lutherus, & aedae, quorum eis locis doctrina anathematizatur, aliam actionem, & cooperationem Deo exstant, præuenient, adiuuanti, & cooperanti non negabunt, arbitrio nostro: immo expresse admittentem semper & præferentem locis postea referendam, dum concordiam suarum, cum Thomisticis præfinitionem, & solutionem examinamus; solamque actionem, & cooperationem nostram cum domino, & potestate non agendi, sine agendi oppositum negabunt. Secundo: quia agere stricte id solum apud Philosophos, Patres, & ioholaticos semper significavit. At isti: magnorum. [Neque enim inanimatum aliquod agere dicimus: neque etiam animatorum circa hominem quicquam. Miseritum est igitur actionum hominem esse progenitorem,] & 2. Physicorum textu comment. 58. & 59. Facultas actio quidem est: et enim actio bona. Quare, quae agere nequeunt, ea neque à fortuna quicquam efficiere possunt. Et propterea neque inanimatum illum, neque bellum, neque puer quicquam effici à fortuna: quoniam bellum, neque non habet.] Ad quas S. Thom. l. c. 10. [Ad agendum propriæ dominum in actus requirit,] sicuti Arbitores voce electionis, & facultatis eligendi, & 6. ethico c. sub init. [Tria sunt in anima, quæ habentur agendi principia, veritatis